

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут Навчально-науковий інститут Економіки і управління

Кафедра Економіки і права

Освітній ступінь Бакалавр

Спеціальність 051 «Економіка»

(шифр і назва)

Освітньо-професійна програма «Економіка та правове забезпечення бізнесу»
(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри економіки і права
Юлія ЛЕВЧЕНКО

«05» вересня 2025 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Курочкіної Тетяни Анатоліївни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи) Економіко-правові аспекти забезпечення ефективності діяльності підприємства.

керівник проекту (роботи) Данкевич Андрій Євгенович, д-р екон. наук, професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти № 641-КС від 05.09.2025 р.

2. Строк подання здобувачем проекту (роботи) 02.02.2026 р.

3. Вихідні дані до роботи: законодавчі та нормативні акти України, монографії, посібники, підручники, наукові статті відповідно до обраної теми, фінансова та статистична звітність за 2022-2024 роки ПрАТ «Оболонь», мережа Інтернет.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

Розділ 1. Теоретико-методичні засади ефективності діяльності підприємства. 1.1. Сутність та класифікація економічної ефективності підприємства. 1.2. Чинники, які впливають на економічну ефективність діяльності підприємства. 1.3. Методичні підходи до оцінювання ефективності діяльності підприємства. 1.4. Правове регулювання ефективності діяльності підприємства. Розділ 2. Аналіз господарської діяльності та економічної ефективності ПрАТ «Оболонь». 2.1. Загальна характеристика діяльності підприємства. 2.2. Аналіз господарської діяльності підприємства. 2.3. Аналіз фінансових результатів діяльності та оцінка фінансового стану підприємства. 2.4. Оцінка та аналіз ефективності діяльності підприємства. 2.5. Правове регулювання діяльності ПрАТ «Оболонь». Розділ 3. Шляхи та напрямки забезпечення ефективності діяльності ПрАТ «Оболонь». 3.1. Напрямки забезпечення економічної ефективності підприємства. 3.2. Економічне обґрунтування модернізації основних засобів підприємства. 3.3. Вплив запропонованого проекту на основні показники ефективності діяльності підприємства.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): робота включає 17 рисунків, 48 таблиць. Презентація кваліфікаційної роботи на 12 слайдів.

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1.4.	Задніпряна-Корінна М.Ю.		
2.5.	Задніпряна-Корінна М.Ю.		

7. Дата видачі завдання 05.09.2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітки
1	Розроблення та затвердження плану роботи керівником	01.10.2025 р.	виконано
2	Написання розділу 1	30.10.2025 р.	виконано
3	Робота над розділом 2	28.11.2025 р.	виконано
4	Підготовка розділу 3	25.12.2025 р.	виконано
5	Остаточне оформлення роботи. Формування висновків і пропозицій, проекту доповіді, презентації. Погодження з керівником кваліфікаційної роботи	15.01.2025 р.	виконано
6	Попередній захист кваліфікаційної роботи	27.01.2026 р.	виконано
7	Проходження перевірки на антиплагіат	20.01.2026 р.	виконано
8	Подання завершеної роботи на розгляд завідувачу кафедри	02.02.2026 р.	виконано
9	Отримання зовнішньої рецензії, оформлення необхідних документів для захисту	02.02.2026 р.	виконано
10	Захист кваліфікаційної роботи	11.02.2026 р.	виконано

Здобувач _____
(підпис)

Курочкіна Т.А.
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____
(підпис)

Данкевич А.Є.
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

На здобуття освітнього ступеня «бакалавр» зі спеціальності 051 «Економіка» освітньо-професійної програми «Економіка та правове забезпечення бізнесу» Курочкиної Тетяни Анатоліївни на тему: «Економіко-правові аспекти забезпечення ефективності діяльності підприємства». Національний університет харчових технологій «НУХТ», Київ, 2026 р.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків.

У першому розділі розглянуто теоретичні засади забезпечення економічної стабільності підприємства. У другому розділі проаналізовано господарську, трудові ресурси, оцінено фінансовий стан та проведено аналіз забезпечення економічної стабільності ПрАТ «Оболонь». У третьому розділі запропоновано та обґрунтовано заходи, щодо забезпечення економічної стабільності ПрАТ «Оболонь». У висновках підведений підсумок дослідження. У списку використаної літератури подано джерела, на основі яких було здійснено дослідження.

Ключові слова: ефективність, забезпечення, підприємство, прибуток, дохід, витрати, рентабельність.

ABSTRACT

For the degree of Bachelor in the specialty 051 «Economics» of the educational and professional program «Economics and Legal Support of Business» by Kurochkina Tetyana Anatolyivna on the topic: «Economic and Legal Aspects of Ensuring the Efficiency of Enterprise Activities». National University of Food Technologies «NUHT», Kyiv, 2026

The qualification work consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of used literature and appendices.

The first section examines the theoretical principles of ensuring the economic stability of the enterprise. The second section analyzes the economic and labor resources, assesses the financial condition and conducts an analysis of ensuring the economic stability of PrJSC «Obolon». The third section proposes and justifies measures to ensure the economic stability of PrJSC «Obolon». The conclusions summarize the research. The list of used literature provides the sources on the basis of which the research was carried out.

Keywords: efficiency, provision, enterprise, profit, income, expenses, profitability.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	5
1.1. Сутність та класифікація економічної ефективності підприємства	5
1.2. Чинники, які впливають на економічну ефективність діяльності підприємства....	17
1.3. Методичні підходи до оцінювання ефективності діяльності підприємства.....	23
1.4. Правове регулювання ефективності діяльності підприємства	32
Висновки до розділу 1	40
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАТ «ОБОЛОНЬ»	43
2.1. Загальна характеристика діяльності підприємства.....	43
2.2. Аналіз господарської діяльності підприємства	51
2.3. Аналіз фінансових результатів діяльності та оцінка фінансового стану підприємства	68
2.4. Оцінка та аналіз ефективності діяльності підприємства.....	83
2.5. Правове регулювання діяльності ПрАТ «Оболонь».....	92
Висновки до розділу 2	96
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ТА НАПРЯМКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «ОБОЛОНЬ».....	100
3.1. Напрямки забезпечення економічної ефективності підприємства.....	100
3.2. Економічне обґрунтування модернізації основних засобів підприємства	104
3.3. Вплив запропонованого проекту на основні показники ефективності діяльності підприємства	115
Висновки до розділу 3	123
ВИСНОВКИ.....	127
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	135
ДОДАТКИ.....	146

ВСТУП

Актуальність теми. Впродовж усього періоду становлення та розвитку економічної науки проблема ефективності діяльності посідає ключове місце в наукових дискусіях. У сучасних умовах трансформації економічних систем, загострення конкурентної боротьби, глобалізації ринків і підвищення вимог споживачів до якості продукції питання ефективності діяльності підприємств набуває особливої ваги. Саме ефективність виступає інтегральною характеристикою, що відображає рівень досягнення стратегічних цілей підприємства, раціональність використання ресурсів, здатність до адаптації та інноваційного розвитку.

Вагомий внесок у дослідження проблем ефективності діяльності підприємств зробили вітчизняні та зарубіжні науковці, зокрема: О. М. Ястремська, С. М. Ілляшенко, Н. О. Татаренко, Д. М. Черваньов, М. П. Денисенко, Г. Іванов, С. Панчишин, В. В. Ковальов, Ф. Котлер, М. Мескон, П. Друкер та інші. Серед дослідників, які найбільш ґрунтовно аналізували проблематику економічної ефективності, доцільно відзначити також В. А. Сідуна та В. М. Шаповала.

Разом з тим, незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених даній проблемі, у сучасній економічній літературі відсутнє єдине усталене трактування поняття «ефективність діяльності підприємства», що зумовлює методологічну неоднозначність підходів до її оцінювання. Існуючі концепції нерідко акцентують увагу лише на окремих аспектах результативності, не забезпечуючи комплексного бачення цього багатовимірного явища. У зв'язку з цим актуалізується потреба у систематизації наявних теоретичних підходів, уточненні змістовного наповнення категорії «ефективність» та вдосконаленні методичних інструментів її оцінювання в умовах сучасних викликів.

Мета і завдання роботи. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження сутності та змісту економічної ефективності діяльності підприємства, а також обґрунтування науково-практичних напрямів її підвищення в умовах динамічного ринкового середовища.

Відповідно до сформульованої мети в роботі було поставлено та вирішено наступні завдання:

- досліджено сутність поняття «економічна ефективність»;

- визначено фактори, які впливають на економічну ефективність діяльності підприємства;
- наведено систему показників оцінки ефективності діяльності підприємства;
- проаналізовано виробничо-господарську діяльність підприємства;
- оцінено економічну ефективність діяльності підприємства;
- запропоновано шляхи та напрямки забезпечення ефективності діяльності підприємства.

Об'єктом дослідження є підприємство харчової промисловості – приватне акціонерне товариство ПрАТ «Оболонь».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних питань щодо напрямів забезпечення економічної ефективності підприємства.

Методи дослідження: *метод теоретичного дослідження* – для теоретичного обґрунтування ефективності діяльності підприємства; *метод аналізу і синтезу* – для узагальнення проведених теоретичних досліджень; *метод порівняння* – зіставлення фактичних даних звітного року з даними за попередні роки; *абстрактно-логічний метод* – для формулювання висновків дослідження.

Теоретична та методологічна база дослідження: нормативно-правові акти України, навчальні посібники, підручники, монографії, наукові статті, опубліковані в наукових періодичних виданнях та у мережі Інтернет, фінансова звітність ПрАТ «Оболонь».

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані і запропоновані у роботі методичні підходи, пропозиції та висновки можуть використовуватися для розв'язання актуальних проблем забезпечення економічної ефективності діяльності підприємства. Результати дослідження можуть бути застосовані в практиці діяльності ПрАТ «Оболонь».

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний зміст роботи викладено на 134 сторінках, в тому числі 35 таблиць, 22 рисунка. У додатку розміщені баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, об'єкта дослідження. Список використаної літератури включає 110 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та класифікація економічної ефективності підприємства

У науковій літературі питання тлумачення змісту та меж застосування категорії «ефективність» висвітлено надзвичайно широко, що пояснюється її універсальністю та методологічною значущістю для економічної теорії і практики. Етимологічні витoki терміна пов'язані з поняттям «ефект»: від лат. effectus (результат, здійснення, виконання, дія) та efficio (здійснюю, виконую, досягаю).

У довідково-лексикографічному трактуванні ефект розглядається як наслідок дії причин, сил, заходів або процесів, тоді як ефективність інтерпретується як характеристика об'єкта, процесу чи виду діяльності, що відображає його суспільну корисність, продуктивність та інші позитивні властивості. Дане визначення є важливим для формування базового розуміння категорії, оскільки наголошує на взаємозв'язку між результативною складовою та оцінкою корисності (цінності) отриманих наслідків для економічних суб'єктів і суспільства загалом.

У межах економічної науки ефективність не зводиться лише до констатації досягнутого результату. Її сутність розкривається як складна багатовимірна та інтегральна категорія, що синтезує економічні, організаційні й соціальні аспекти функціонування систем та відображає не лише наявність позитивного ефекту, а й умови, способи й «ціну» його досягнення. Крім того, категорія ефективності має динамічний характер: її змістовне наповнення змінювалося історично відповідно до еволюції виробничих відносин, трансформації господарських механізмів і розвитку інструментарію економічного аналізу. Тривала історія формування цього поняття зумовила існування різних підходів до його інтерпретації та вимірювання, що, своєю чергою, актуалізує потребу подальшого теоретичного уточнення та методичного впорядкування понятійного апарату дослідження ефективності.

Проаналізувавши наявні в сучасній науковій літературі підходи до інтерпретації категорії «ефективність», доцільно виокремити два підходи до її визначення рис. 1.1.

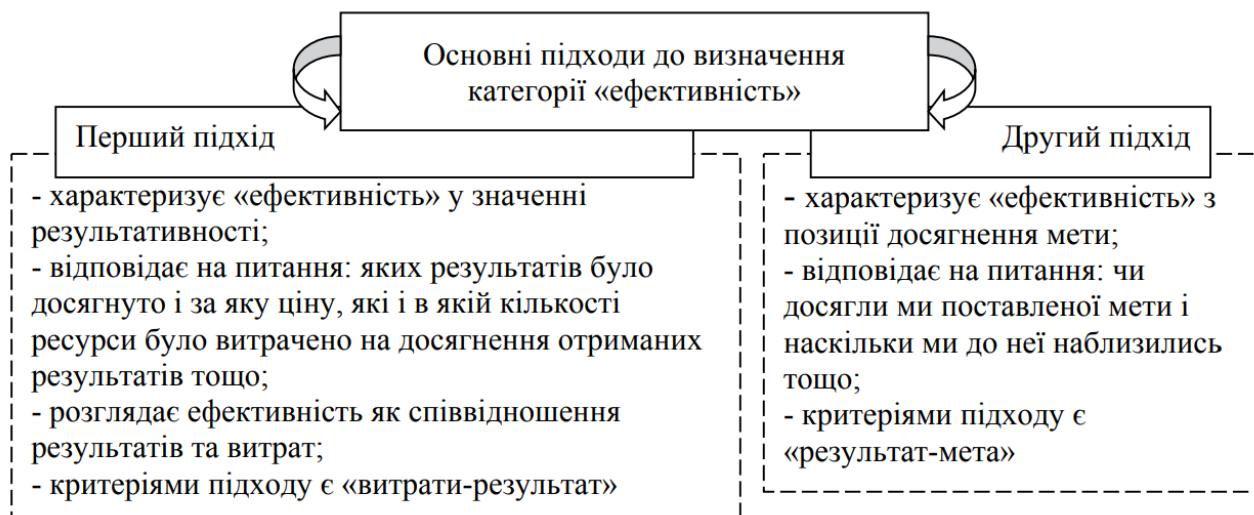

Рис. 1.1. Основні підходи до визначення категорії «ефективність».

Джерело: складено автором.

Перший підхід трактує ефективність передусім як результативність ресурсного використання. У межах цього підходу акцент робиться на з'ясуванні того, якого саме результату досягнуто та якою «ціною» він отриманий: які види ресурсів залучалися, у яких обсягах, з якими витратами та втратами, і якою мірою ці витрати є обґрунтованими щодо сформованого ефекту. Відповідно, ефективність розглядається як співвідношення результатів і витрат, а визначальним аналітичним критерієм виступає зв'язка «витрати – результат».

Другий підхід розкриває ефективність через призму цільової спрямованості діяльності, тобто як ступінь досягнення встановлених цілей. У цьому випадку ключовими є питання: чи досягнуто запланованих орієнтирів, наскільки отримані результати відповідають заданим параметрам, а також якою є міра наближення до цілі в динаміці. Отже, у центрі аналізу перебуває узгодженість фактичного результату з попередньо визначеною метою, а критеріальною основою підходу є співвідношення «результат – мета».

З огляду на методологічну відмінність зазначених підходів та їх прикладну значущість для подальшого формування інструментарію оцінювання, доцільно розглянути їх детальніше. Відповідні трактування категорії «ефективність» у межах першого підходу систематизовано в таблиці 1.1, тоді як інтерпретації, що представляють другий підхід, наведено в таблиці 1.2.

Таблиця 1.1

Інтерпретації категорії «ефективність» у межах підходу «витрати–результат» (результативність використання ресурсів)

Автори, джерело	Наукова позиція (зміст визначення)	Переваги визначення	Недоліки визначення
П. Друкер [20, с. 16]	Ефективність розглядається як здатність “робити правильно” (раціонально використовуючи ресурси) – акцент на процесній результативності та продуктивності.	Зручне управлінське пояснення; добре інтегрується з процесним підходом.	Більш концептуальне, ніж вимірювальне; потребує перекладу в конкретні метрики.
Л. Канторович [40, с. 44]	Ефективність пов’язується з оптимальним розподілом ресурсів за критерієм мінімізації витрат/максимізації результату в межах обмежень (оптимізаційна логіка).	Висока формалізованість; придатно для обґрунтування оптимізаційних рішень та ресурсних обмежень.	Потребує точних нормативів і коефіцієнтів; складність застосування за невизначеності та нестабільності середовища.
Т. Купманс [36, с. 115]	Ефективність пов’язується з граничною раціональністю: неможливо збільшити випуск (або зменшити витрати) без погіршення інших параметрів за наявних ресурсів.	Створює строгий теоретичний критерій ефективності; корисно для формування «еталонного» стану.	Вимагає побудови межі можливостей/фронтиру; складність практичної реалізації без спеціальних методів.
К. Макконелл, С. Брю [46, с. 179]	Ефективність характеризує зв’язок між обмеженими ресурсами, залученими у виробництві, та кількістю отриманого продукту, тобто віддачу ресурсів.	Практичність; чітка прив’язка до дефіцитності ресурсів; придатність для виробничого аналізу.	Орієнтація переважно на кількісний випуск; майже не враховує якість, інноваційність, зовнішні ефекти.
М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі [46, с. 179]	Ефективність трактується як співвідношення обсягу виробництва та ресурсів, необхідних для його забезпечення; розглядається як внутрішня характеристика функціонування підприємства.	Добре узгоджується з управлінським аналізом; підкреслює ресурсозбереження та внутрішню організаційну результативність.	Переважно «внутрішній» вимір: може недостатньо враховувати ринкові умови, стратегічні цілі та конкурентне середовище.
В. Паретто, Й. Шумпетер [46, с. 82]	Ефективність розкривається через зіставлення витрат і результатів (ресурсної “ціни” та отриманого ефекту), з акцентом на раціональність економічного вибору.	Поєднує співвідношення «вхід–вихід» із логікою оптимальності; придатно для теоретичного обґрунтування критеріїв.	У загальному вигляді не задає конкретної методики вимірювання; можливі статичні припущення (без урахування динаміки/ризиків).
В. Петті, Ф. Кене [66, с. 102]	У ранній класичній традиції ефективність фактично отожднювалась із результативністю господарювання та здатністю формувати економічний результат (продукт/надлишок) у процесі виробництва.	Історично обґрунтовує еволюцію категорії; підкреслює первинність результату як підсумку діяльності.	Немає чіткої формалізації «результат/витрати»; обмежена придатність для сучасних прикладних розрахунків.

Таблиця 1.2

Інтерпретації категорії «ефективність» у межах підходу «результат–мета» (цільове досягнення)

Автори, джерело	Наукова позиція (зміст визначення)	Переваги визначення	Недоліки визначення
М. Вебер [46, с. 180]	Ефективність підприємства пов'язується з раціональністю цілей і засобів, тобто з упорядкованістю процедур та їхньою здатністю забезпечувати досягнення заданих цільових орієнтирів.	Пояснює роль регламентів, процедур і раціоналізації; корисно для інституційного аналізу.	Може надмірно акцентувати формальні процедури, не враховуючи гнучкість та інноваційність.
А.Д. Виварець, Л.В. Дістергефт [10, с. 191]	У найбільш загальному сенсі ефективність характеризує ступінь досягнення поставленої мети будь-яким процесом або видом діяльності.	Простота та універсальність; легко застосувати для системного аналізу «мета–результат».	Не враховує ресурсну «ціну» досягнення цілей; можливе ігнорування побічних ефектів та ризиків.
Нортон, Каплан [89, 24]	Ефективність інтерпретується як досягнення стратегічних цілей, вимірюваних через систему індикаторів у фінансовій, клієнтській, процесній та навчально-інноваційній площинах.	Дає структуровану систему КРІ; поєднує стратегію й вимірювання; забезпечує баланс фінансових і нефінансових результатів.	Вимагає зрілої системи даних; ризик формалізації «заради показників»; потребує адаптації до специфіки підприємства.
М. Е. Портер [90, 181]	Ефективність пов'язується з якістю прийняття рішень в умовах обмеженої раціональності, де досягнення мети залежить від процедур вибору та інформаційних обмежень.	Дозволяє врахувати реальні управлінські обмеження; корисно для аналізу управлінських процесів.	Складність кількісної оцінки; потрібні дані про процеси прийняття рішень і інформаційні потоки.
Ю. П. Сурмін [81]	Ефективність визначається як показник успішності функціонування системи щодо досягнення встановлених цілей.	Системний підхід; добре узгоджується з оцінюванням організацій як складних систем.	Потребує чіткої формалізації цілей і критеріїв їх досягнення; ризик декларативності без метрик.
Д. Хан [67, с. 71]	Ефективність розкривається як здатність діяти правильно, тобто виконувати управлінські дії у спосіб, що забезпечує досягнення запланованого результату відповідно до заданих вимог.	Підкреслює управлінську природу ефективності; придатно для оцінки якості управлінських рішень і процесів.	Формулювання потребує перекладу в вимірювані критерії; можливий ризик надмірної якості оцінок.

Джерело: складено автором.

Очевидним є те, що цільова спрямованість (функція досягнення мети) відіграє принципову роль у розкритті змісту категорії «ефективність». Підхід до її тлумачення через ступінь досягнення поставлених цілей не заперечує ресурсно-результативного підходу («витрати–результат»), однак має більш складну методологічну природу, оскільки оперує не лише фактом отримання результату, а й оцінкою його відповідності цілям як характеристикою якості та доцільності досягнутого. Отже, критеріальною основою цього підходу виступає співвіднесення фактичного результату із заданою метою, що дозволяє фіксувати рівень наближення до запланованих орієнтирів та ступінь їх реалізації.

У вітчизняній і зарубіжній економічній літературі нерідко спостерігається ототожнення понять «ефективність» і «результативність». У низці робіт вони подаються як взаємопов'язані характеристики, сукупна наявність яких забезпечує стійке функціонування суб'єкта господарювання. З позицій довгострокової життєздатності підприємства така логіка є обґрунтованою: щоб зберегти конкурентні позиції, витримувати вплив зовнішніх загроз і досягати стратегічних цілей у тривалій перспективі, підприємство має бути водночас і результативним, і ефективним.

Разом із тим, попри близькість семантики (у побутовому та навіть науковому вжитку «ефективність» часто асоціюється з дієвістю, продуктивністю та результативністю), ці категорії доцільно розмежовувати. Результативність доцільно трактувати як багатоеlementне та багатокритеріальне явище, яке відображає ступінь досягнення встановлених цілей і проявляється як зовнішній підсумок діяльності (який може мати як позитивні, так і негативні наслідки). Натомість ефективність у більш строгому економічному розумінні характеризує внутрішню економічність функціонування підприємства, тобто здатність забезпечувати задані результати за рахунок раціонального використання ресурсів, мінімізації витрат та оптимізації процесів. У цьому сенсі результативність фіксує «що отримано», тоді як ефективність – «якою ціною і наскільки раціонально це отримано».

Важливо підкреслити, що результативність означає досягнення певного результату як такого, причому він не обов'язково є позитивним. Ефективність же здебільшого розглядається як позитивна характеристика діяльності, що відображає приріст (або рівень) результатів у співвідношенні із засобами їх досягнення, тобто ресурсну обґрунтованість і доцільність отриманого ефекту.

Історико-теоретично відокремлення категорії «ефективність» як самостійної економічної категорії пов'язують із початком ХІХ ст., зокрема з працями Д. Рікардо, який надав поняттю «ефективність» специфічного змісту через зіставлення результату з певним видом витрат, тим самим відмежувавши його від більш загального розуміння результативності. Така позиція є методологічно продуктивною, оскільки дозволяє уникнути підміни змісту та забезпечує коректність подальших аналітичних процедур.

З метою усунення термінологічних розбіжностей і підвищення однозначності понятійного апарату доцільно спиратися на стандартизовані дефініції. Зокрема, у стандарті ISO 9000:2000 наведено такі визначення:

ефективність – співвідношення між досягнутими результатами та використаними ресурсами;

результативність – ступінь реалізації запланованої діяльності та досягнення запланованих результатів.

Застосування зазначених дефініцій формує логічну основу для подальшого розмежування показників оцінювання, зокрема віднесення ресурсних коефіцієнтів до вимірювання ефективності, а індикаторів виконання плану й досягнення цілей – до вимірювання результативності.

Розглянемо, що розуміють під поняттям «ефективність» сучасні економісти науковці, їх тлумачення наведені у табл. 1.3.

Аналіз теоретичних підходів вітчизняних і зарубіжних дослідників до розкриття економічної сутності категорії «ефективність» дозволяє констатувати її багатовимірність та відсутність універсальної, загальноприйнятої дефініції.

Таблиця 1.3

Сучасні наукові підходи до визначення сутності поняття «ефективність»

№	Автор(и)	Рік	Визначення поняття	Переваги визначення	Недоліки визначення
1	Кущенко А. В. [37, с. 15].	2008	Ефективність як характеристика діяльності, що визначається співвідношенням результату з потребами/цілями та витратами.	Узгоджує результат із цілями й ресурсами.	Широке трактування; потребує чітких метрик «потреб/цілей».
2	Саричев Д. О. [66, с. 138].	2012	Ефективність операційної діяльності – міра економності використання ресурсів та перетворення їх у соціально-економічний результат/досягнення цільових параметрів	Добре лягає на аналіз операцій та процесів; враховує різні типи ресурсів.	Ускладнене вимірювання соціального ефекту; звуження до операційного рівня.
3	Череп А. В., Стрілець Є. В. [78].	2013	Економічна ефективність – отримання максимальної вигоди за мінімальних витрат з урахуванням умов реалізації заходів	Проста логіка оптимізації; легко адаптується до прикладних розрахунків.	«Вигода» потребує уточнення; ризик спрощення багатокритеріальності.
4	Морщенок Т. С. [45, с. 12-13].	2016	Ефективність як багатоаспектне поняття: відношення ефекту до витрат; комплексна оцінка використання ресурсів; міра досягнення цілей	Дає основу для комплексної методики (ресурси, цілі).	Потребує ваг/пріоритетів; може ускладнювати агрегування.
5	Ярославський А. О. [85, с. 174].	2018	Ефективність як категорія, що відображає відносини економії сукупних витрат живої й уречевленої праці при отриманні позитивного кінцевого результату	Сильний акцент на ресурсозбереженні; придатно для продуктивності.	Потребує розширення ресурсної бази.
6	Місько Г. А. [44, с. 101].	2020	Ефективність як оцінка використання ресурсів у процесі реалізації стратегії підприємства	Поєднує ефективність зі стратегічним управлінням; зручно для КРІ.	Дуже загально; потрібна конкретизація індикаторів.
7	Отенко І. П. [52, с. 191].	2020	Ефективність через зв'язок обсягу та якості ресурсів із якістю продукту	Враховує якість (актуально для харчової промисловості).	Потрібні шкали/метрики якості; складність інтеграції.
8	Петьков О. І. [53, с. 391].	2021	Ефективність відображає відношення економії сукупних витрат до кінцевого результату діяльності	Формалізованість; придатно для оцінювання	Ризик «економії заради економії»
9	Назаренко І. [47, с. 18].	2022	Ефективність – відношення позитивного результату (ефекту) до витрат ресурсів/коштів	Вимірюваність і універсальність.	Не враховує стратегічну мету й зовнішні ефекти.
10	Гарафонова О. І., Василюк Н. [14, с. 28].	2022	Ефективність як комплексна характеристика використання ресурсів у створенні товарів/послуг і відповідності норми/меті/стандарту	Поєднання ресурсоорієнтованості зі стандартами; процесний підхід.	Високі вимоги до баз порівняння/стандартів; складність агрегування.

Так, за узагальненням М. Д. Білика, в межах сучасної наукової традиції ефективність може бути описана через сукупність таких ключових ознак: по-перше, як якісний результат діяльності, що відображає рівень її продуктивності; по-друге, як наслідок раціонального та економного використання ресурсів усіх типів; по-третє, як співвідношення кінцевого результату та витрат, які зумовили його отримання [77, с. 365]. Наведені характеристики демонструють, що ефективність одночасно має результативний і ресурсний виміри та потребує чіткого методичного інструментарію для її емпіричного оцінювання.

Ресурсно-економічний підхід, представниками якого є С. В. Мочерний, С. А. Єрохін і Л. О. Каніщенко інтерпретують економічну ефективність як досягнення максимально можливих результатів за мінімально необхідних витрат живої та уречевленої праці, розглядаючи її як конкретну форму прояву закону економії часу. В умовах капіталістичного способу виробництва узагальнювальним виміром ефективності, на їхню думку, виступає норма прибутку, а також система показників продуктивності та ресурсної віддачі, зокрема продуктивність праці, віддача основних засобів/місткість ОЗ, матеріаловіддача/матеріаломісткість, ефективність капітальних вкладень, упровадження нової техніки тощо [46, с. 282]. Така позиція є методологічно важливою, оскільки поєднує загальний принцип «максимізація результатів – мінімізація витрат» із показниковим апаратом економічного аналізу.

Водночас у сучасних зарубіжних дослідженнях економічна ефективність дедалі частіше розглядається як явище, що формується у взаємодії підприємства із зовнішнім середовищем та ключовими стейкхолдерами. Зокрема, Е. Нілі, К. Адамс і М. Кеннерлі пропонують аналізувати ефективність діяльності підприємства з п'яти взаємозалежних позицій:

- 1) задоволення потреб зацікавлених сторін;
- 2) внесок стейкхолдерів у функціонування підприємства на взаємовигідній основі;
- 3) формування інноваційних стратегій як відповіді на очікування стейкхолдерів з урахуванням інтересів підприємства;

- 4) налаштування бізнес-процесів для реалізації стратегій;
- 5) розвиток організаційних можливостей необхідних для управління процесами [8, с. 13].

Наведена концептуалізація суттєво розширює традиційне трактування ефективності, акцентуючи її системний та стратегічний характер.

Сукупність наведених підходів підтверджує, що категорія «ефективність» не має єдиного трактування, оскільки її зміст залежить від обраного рівня аналізу (мікро-/макрорівень), мети оцінювання та набору критеріїв. У межах даного дослідження методологічно обґрунтованим є погодитися з позицією С. В. Мочерного, С. А. Єрохіна та Л. О. Каніщенка, відповідно до якої економічна ефективність відображає досягнення найбільших результатів за найменших витрат живої та уречевленої праці [46, с. 282], оскільки таке розуміння забезпечує логічний перехід до побудови системи показників ресурсної віддачі та результативності діяльності.

На макроекономічному рівні ефективність постає як інтегрована економічна категорія, що відображає виробничі відносини щодо економії сукупних витрат живої й уречевленої праці та спрямованість на отримання кінцевого позитивного результату. Її економічний зміст полягає у нарощуванні ефекту на одиницю сукупних затрат праці, тобто в підвищенні результативності використання ресурсного потенціалу економіки [37, с. 516].

На рівні підприємства категорія «ефективність» описує зв'язок між величиною отриманого результату та обсягом інвестованих/використаних ресурсів. Підвищення ефективності може забезпечуватися: 1) досягненням ідентичного результату за менших ресурсних затрат; 2) отриманням більшого результату за незмінного обсягу ресурсів; 3) забезпеченням приросту результату, що є випереджальним порівняно з приростом ресурсних затрат [37, с. 516]. Зазначений підхід до трактування дозволяє перейти від суто теоретичних дефініцій до прикладного аналізу резервів підвищення ефективності. Іншими словами, уточнене розуміння категорії «ефективність» дає змогу зосередитися на конкретних напрямках оптимізації використання ресурсів та підвищення результативності діяльності підприємства.

Для більш повного розкриття сутності ефективності діяльності підприємства доцільним є розмежування та чітка ієрархізація пов'язаних категорій: результат діяльності, ефект, ефективність діяльності, критерій ефективності [37, с. 517]. Результат діяльності зумовлюється специфікою функціонування підприємства й відображає наслідки його активності в операційній, інвестиційній, фінансовій, соціальній, екологічній, науково-технічній та інших сферах [37, с. 517]. При цьому результати можуть бути як позитивними, так і негативними: наприклад, у межах операційної діяльності кількісні результати не завжди корелюють із якістю, оскільки можливе формування браку як негативного, але фактичного підсумку виробництва. Саме тому в обліку показник товарної продукції не включає неякісні (браковані) вироби [37, с. 517].

Фінансові результати можуть проявлятися у вигляді доходів від оренди активів, дивідендів, процентів, доходів від участі в капіталі інших підприємств тощо; науково-технічні результати – у вигляді доходів від відчуження прав на об'єкти інтелектуальної власності, створені на підприємстві [37, с. 517]. Узагальнену (інтегровану) вартісну оцінку сукупних результатів підприємства доцільно визначати через показники сукупного доходу, доданої вартості та кінцевого фінансового результату – прибутку до оподаткування [37, с. 517]. Соціальні, екологічні й інші неекономічні результати враховуються у вимірюванні ефективності лише за умови їх вартісної ідентифікації; водночас вони також можуть мати негативний характер (наприклад, екологічні збитки від забруднення або соціальні наслідки автоматизації у регіонах із надлишком робочої сили).

Категорія «ефект» відображає перевищення результатів над витратами, пов'язаними з їх досягненням у певному часовому періоді. Вона може обчислюватися за різними методиками, які відрізняються складом витрат/результатів та підходами до їх часової зіставності. При цьому слід підкреслити, що абсолютна величина ефекту не завжди коректно відображає рівень результативності діяльності, оскільки однаковий ефект може бути досягнутий за різної інтенсивності та структури використання ресурсів [37, с. 518].

Ефективність діяльності підприємства, на відміну від ефекту, виражає узгодженість результатів і витрат із цілями діяльності та інтересами власників,

передбачаючи обов'язкове зіставлення отриманих результатів із величиною використаних ресурсів [37, с. 518].

Категорія «критерій ефективності» виконує роль методологічного орієнтира: вона визначає підстави та мірило оцінювання ефективності [37, с. 520]. Практичним стартом оцінювання ефективності є встановлення критеріїв, зміст яких впливає з необхідності або максимізувати результати, або мінімізувати витрати відповідно до цілей підприємства. До таких цілей можуть належати забезпечення стабільного функціонування, досягнення стійкого розвитку, структурна трансформація, реалізація соціальної стратегії тощо, що актуалізує завдання коректного вибору критеріїв ефективності [67].

На нашу думку, **економічну ефективність діяльності підприємства** доцільно визначати як кількісно вимірювану характеристику, що відображає співвідношення між отриманими результатами господарювання за певний період та обсягом ресурсів, залучених (або витрачених) для досягнення цих результатів. У такому розумінні ефективність постає як узагальнювальний показник, який дає змогу оцінити міру раціональності ресурсокористування та рівень результативності функціонування підприємства у часовому вимірі.

У науковій літературі категорія «ефективність» розглядається у розрізі різних видів, класифікація яких формується залежно від цілей аналізу та специфіки оцінювання. Зазвичай відповідні різновиди ефективності виробництва (діяльності) диференціюються насамперед за характером отриманого ефекту (результату) господарської діяльності підприємства, що забезпечує можливість комплексного охоплення як економічних, так і інших (зокрема соціальних, екологічних, організаційних) наслідків функціонування.

На рис. 1.2 представлено узагальнену характеристику основних видів ефективності діяльності підприємства, яка відображає їх змістовні відмінності та аналітичне призначення в системі оцінювання результатів діяльності підприємства.

Рис. 1.2. Класифікація видів ефективності діяльності підприємства.

Джерело: складено автором на основі [64].

На рис. 1.2. наведено класифікаційну схему видів ефективності підприємства, яка систематизує оцінювання результативності за чотирма взаємодоповнювальними вимірами: економічним – співвідношення результатів діяльності та витрат ресурсів, соціальним – вплив на зайнятість, умови праці й життя, безпеку та добробут, екологічним – узгодження економічного ефекту з природоохоронними витратами та екологічними наслідками і порівняльним – вибір найкращого варіанта управлінського рішення через зіставлення альтернатив за економічними та соціальними перевагами. Загалом схема підкреслює багатокритеріальність оцінки ефективності й орієнтує на комплексний підхід до прийняття господарських рішень.

Отже, визначення ефективності має важливе як наукове, так і практичне значення. З її допомогою можна не тільки оцінити ефективність роботи підприємства, проаналізувати сумарний ефект різних її структурних підрозділів та напрямків діяльності, а й визначити стратегію розвитку, розробити прогноз та план дій на перспективу, встановити результати використання витрачених ресурсів: засобів виробництва, робочої сили, інформації [83, с. 183].

Ефективність функціонування підприємства є комплексною характеристикою існування соціально-економічної системи. Для її визначення також варто застосовувати комплексний підхід, який включає сукупність критеріїв оцінки ефективності функціонування підприємства: результативність його витрат та конкурентоспроможність [12, с. 68].

1.2. Чинники, які впливають на економічну ефективність діяльності підприємства

Кожний результативний показник діяльності підприємства формується під впливом сукупності взаємопов'язаних чинників, які відрізняються за природою, напрямом і силою дії. Деталізоване дослідження причинно-наслідкових зв'язків між факторами та величиною економічних показників підвищує точність аналітичних висновків і забезпечує більш обґрунтовану оцінку якості господарювання. У зв'язку з цим одним із ключових методичних завдань економічного аналізу є виявлення, систематизація та кількісне вимірювання впливу факторів на результати діяльності. Без комплексного факторного аналізу неможливо сформулювати науково обґрунтовані висновки щодо результативності функціонування підприємства, ідентифікувати внутрішні резерви та, відповідно, підготувати належну доказову базу для управлінських рішень [20].

Важливість комплексної класифікації чинників зумовлена тим, що вона створює методологічну основу для моделювання господарських процесів, структурованого пошуку резервів і визначення напрямів підвищення ефективності виробництва [20]. За спрямованістю впливу чинники доцільно поділяти на стимулюючі (позитивні) та стримуючі (негативні): перші сприяють покращенню параметрів діяльності, другі – зумовлюють погіршення результатів або зростання витрат [75].

За місцем виникнення виокремлюють внутрішні та зовнішні чинники [43, с. 17]. Внутрішні чинники детермінуються особливостями організації виробництва, станом ресурсного забезпечення та якістю управління на підприємстві, тобто залежать від

діяльності самого суб'єкта господарювання і, як правило, відображають потенціал та результати роботи колективу [43, с. 17]. До внутрішніх чинників належать:

- матеріально-технічні (використання сучасних засобів і предметів праці, застосування продуктивного обладнання, модернізація та реконструкція виробничої бази);
- організаційно-управлінські (удосконалення продуктового портфеля, формування стратегії і тактики розвитку, інформаційне забезпечення прийняття рішень);
- економічні (фінансове планування, пошук резервів зростання прибутку, економічне стимулювання, податкове планування);
- соціальні (підвищення кваліфікації персоналу, поліпшення умов праці, організація оздоровлення та відпочинку) [43, с. 17].

Практика підтверджує, що одна й та сама група внутрішніх чинників може проявлятися як у позитивній, так і в негативній площині. Так, упровадження дієвої системи матеріального стимулювання здатне суттєво підвищити трудову мотивацію, що опосередковано веде до зростання продуктивності та ефективності виробництва. Натомість ігнорування заходів з покращення умов праці (особливо за шкідливих факторів) спричиняє зростання втомлюваності та захворюваності працівників, що в підсумку може зумовити скорочення обсягів реалізації продукції та погіршення фінансових результатів [43, с. 18].

За критерієм керованості внутрішні чинники поділяються на об'єктивні та суб'єктивні. Об'єктивні виникають незалежно від волі суб'єкта управління (наприклад, стихійні лиха), тоді як суб'єктивні, що становлять переважну більшість, визначаються якістю управлінських рішень і мають перебувати у постійному полі контролю та аналізу [43, с. 18]. Відповідно, підприємство має системно управляти внутрішніми чинниками через розроблення і послідовну реалізацію програми підвищення ефективності, одночасно враховуючи зовнішні впливи [55].

Зовнішні чинники, на відміну від внутрішніх, не залежать безпосередньо від діяльності підприємства, однак істотно впливають на інтенсивність та якість використання виробничих і фінансових ресурсів. При цьому межа між внутрішніми й зовнішніми факторами не завжди є абсолютною: окремі соціальні чинники можуть

бути об'єктом внутрішнього планування, а природні та зовнішньоекономічні умови – частково нейтралізуються управлінськими рішеннями (через адаптаційні механізми, страхування ризиків, диверсифікацію тощо) [43, с. 19]. До основних груп зовнішніх чинників відносять:

- зміни кон'юнктури внутрішнього та світового ринку (коливання попиту/пропозиції, цінова динаміка);
- трансформації політичного середовища на національному та міжнародному рівнях;
- інфляційні процеси;
- вплив державної політики та інститутів [43, с. 19].

У сучасних умовах вагомим детермінантом ефективності є державне регулювання, яке проявляється через формування правил функціонування ринку, правову визначеність, забезпечення правопорядку й національної безпеки, стабілізацію економіки, соціальний захист, підтримку конкуренції, а також розроблення та реалізацію господарського законодавства [75].

З позицій охоплення чинники також поділяють на загальні та специфічні. Загальні чинники діють у більшості галузей (характер виробництва, стан матеріально-технічної бази), тоді як специфічні відображають особливості окремої галузі або підприємства (організаційні моделі управління, ступінь механізації й автоматизації управлінських робіт, рівень кваліфікації персоналу та ефективність його праці тощо). Такий поділ дає змогу точніше враховувати галузеві й внутрішньофірмові відмінності та підвищує коректність оцінювання результатів діяльності [75].

За часовою стабільністю впливу виділяють постійні та змінні чинники. Постійні діють безперервно протягом тривалого періоду, тоді як змінні проявляються періодично (наприклад, упровадження нової техніки, освоєння нової технології або виробництво нових видів продукції) [75]. Важливим для аналізу є також поділ чинників на інтенсивні та екстенсивні: інтенсивні відображають якісне вдосконалення використання ресурсів (зростання продуктивності праці, фондівіддачі тощо), тоді як екстенсивні пов'язані з кількісним нарощенням масштабів діяльності (збільшення обсягів випуску) [75].

У разі постановки завдання виміряти внесок кожного чинника в результат господарської діяльності фактори додатково групують як кількісні та якісні, прості та складні, прямі та непрямі [20]. Кількісні чинники відображають числову визначеність явищ (чисельність персоналу, кількість обладнання, обсяг ресурсів), тоді як якісні – характеризують внутрішні властивості об'єкта (продуктивність праці, рентабельність) [20]. Складні чинники мають багатoelementну структуру (наприклад, продуктивність праці), тоді як прості не підлягають подальшій декомпозиції (наприклад, кількість робочих днів у періоді) [20]. За характером впливу на результативний показник чинники розрізняють за рівнями підпорядкування: чинники першого рівня діють безпосередньо, а чинники наступних рівнів – опосередковано через змінні попередніх рівнів, формуючи ієрархію причинно-наслідкових зв'язків у факторній моделі [20]. Комплексна класифікація в цьому контексті виступає основою для економіко-математичного моделювання та пошуку внутрішньогосподарських резервів підвищення ефективності [20].

Посилення конкурентного тиску на ринку об'єктивно зумовлює потребу підприємств у нарощуванні ефективності, підвищенні споживчих властивостей продукції та послуг, розширенні асортименту, активізації підприємницької ініціативи й управлінських інновацій [55]. За умов конкурентного середовища підприємство може формувати конкурентні переваги шляхом: 1) внутрішнього вдосконалення та підвищення ефективності власної діяльності; 2) прямого послаблення конкурентів; 3) трансформації ринкового середовища [37, с. 536]. Оскільки реалізація двох останніх напрямів зазвичай потребує значних ресурсів і має обмежену керованість, практично домінуючим механізмом формування конкурентних переваг є системне підвищення ефективності власного функціонування [37, с. 536].

Під шляхами забезпечення ефективності діяльності підприємства доцільно розуміти сукупність конкретних заходів, спрямованих на покращення результатів і раціоналізацію використання ресурсів у виробництві [13, с. 29]. У процесі обґрунтування та аналізу показників економічної ефективності враховуються фактори її зростання за ключовими напрямами розвитку та вдосконалення

виробництва, які охоплюють технічні, організаційні та соціально-економічні рішення і забезпечують економію живої праці, матеріальних і фінансових ресурсів, підвищення якості та конкурентоспроможності продукції [55].

До базових факторів забезпечення ефективності належать: прискорення науково-технічного прогресу та підвищення технічного рівня виробництва; структурні трансформації економіки з орієнтацією на високотехнологічні та наукоємні напрями; розвиток спеціалізації, кооперації, комбінування та територіальної організації виробництва; удосконалення державного регулювання і механізмів мотивації праці; посилення соціально-психологічних чинників, відповідальності й творчої ініціативи персоналу та соціальної спрямованості розвитку виробництва [36, с. 52].

Чинники підвищення ефективності доцільно класифікувати за трьома основними ознаками:

1) за джерелами зростання (зниження трудомісткості, матеріаломісткості, місткості ОЗ, капіталомісткості, економія часу, раціональне використання природних ресурсів);

2) за напрями розвитку й удосконалення виробництва (комплекси технічних, організаційних, соціально-економічних заходів, що забезпечують економію суспільної праці);

3) за сферою реалізації (народногосподарські, міжгалузеві, регіональні, галузеві, внутрішньовиробничі) [55].

Підприємство функціонує в певному інституційно-економічному середовищі, яке істотно впливає на його результати. Податкова та амортизаційна системи, кредитно-фінансова політика держави, стабільність і прогресивність нормативно-правового регулювання, рівень цінового регулювання, ліцензійні процедури та інші чинники, що не контролюються підприємством, формують групу некерованих (екзогенних) детермінант ефективності. Удосконалення механізмів економічного впливу на підприємства є однією з ключових функцій держави на шляху підвищення результативності суб'єктів національної

економіки [37, с. 537]. На рис. 1.3 наведено класифікацію чинників забезпечення ефективності діяльності підприємства.

Рис. 1.3. Класифікація чинників забезпечення ефективності діяльності підприємства.

Джерело: [64].

Забезпечення ефективності функціонування підприємств, як правило, забезпечується за умови впровадження сучасних управлінських підходів і технологій менеджменту. Практика провідних компаній світу переконливо свідчить, що підвищення якості управління дозволяє оптимізувати витрати, підвищити продуктивність використання ресурсів і, як наслідок, посилити

загальну результативність діяльності підприємства. Важливою передумовою таких змін виступає формування мотиваційного механізму, який не лише стимулює персонал до досягнення цільових показників, а й передбачає залучення працівників до участі в управлінні та посилення заохочень до генерування і впровадження раціоналізаторських пропозицій [55].

Водночас проблема визначення ефективності діяльності підприємства та обґрунтування напрямів її підвищення характеризується високим рівнем складності й обмеженою формалізованістю. Це зумовлено тим, що підприємство є складною соціально-економічною системою, спрощення якої без втрати суттєвих властивостей є методологічно проблематичним [11, с. 86]. Отже, ефективність не може бути адекватно описана одним універсальним показником без урахування багатокomпонентності внутрішніх процесів, структурних взаємозв'язків та впливу зовнішнього середовища.

Оскільки в науковій та прикладній площині відсутній єдиний, універсально закріплений перелік заходів і методів підвищення ефективності, підприємствам доцільно самостійно формувати систему показників (індикаторів), яка відповідатиме їхній специфіці, стратегічним цілям і ресурсним обмеженням. Така система має забезпечувати можливість не лише оцінювання поточного рівня ефективності, а й обґрунтування та моніторингу результативності заходів з її підвищення, що в підсумку сприяє досягненню визначених цільових орієнтирів розвитку [35, с. 77].

1.3. Методичні підходи до оцінювання ефективності діяльності підприємства

Оцінювання ефективності діяльності підприємства виступає методологічною передумовою обґрунтування напрямів забезпечення ефективності діяльності, розвитку підприємства та вибору його стратегії. У найбільш узагальненому трактуванні таке оцінювання охоплює: 1) діагностику рівня прибутковості; 2) визначення ступеня раціональності залучення та використання наявного ресурсного потенціалу; 3) перевірку узгодженості виробничо-збутових можливостей підприємства з актуальними потребами ринку.

Ефективність діяльності через ресурсний підхід розглядається як результат оптимальної комбінації та взаємодії ключових факторів виробництва, зокрема робочої сили, основних засобів, предметів праці, а також природних ресурсів (землі). Водночас побудова системи індикаторів, за допомогою яких вимірюється ефективність операцій, не може бути універсальною: вона детермінується специфікою сфери діяльності підприємства, масштабами бізнесу, формою власності та обраною управлінською політикою. У межах зазначеної методології частина науковців інтерпретує ефективність діяльності підприємства передусім через показники результативності використання окремих видів ресурсів (праці, основних засобів, матеріальних ресурсів тощо).

Виділяють 3 основні методичні підходи, використовуючи які, можна провести аналіз ефективності діяльності підприємства [7]:

- ринковий – використовують для того, щоб здійснити порівняння дане підприємство з аналогічним;
- дохідний – ґрунтується на доходах, які є створені на перспективній вартості майна і показує в основному позицію покупця;
- витратний – ґрунтується, на тому, що ефективність діяльності підприємства відображають його витрати.

Таблиця 1.4

Переваги і недоліки основних методичних підходів

Підхід	Переваги	Недоліки
Ринковий	Повністю являється ринковим методом. Відображає нинішню реальну практику.	Базуються на минулому, потрібний цілий ряд виправлень, поправок, дані є важкодоступними.
Дохідний	Враховує ринковий аспект (дисконт ринковий) та враховує економічне старіння.	Досить трудомісткий прогноз, носить не повністю достовірний характер, а частковий.
Витратний	Базується на реально існуючих активах, особливо придатний для певних видів підприємств.	Не розглядає рівні прибутку, часто не буре до уваги вартість нематеріальних активів та гудвілу.

Джерело: складено автором

У науковій економічній літературі відсутня універсальна, нормативно закріплена система показників із заданими кількісними параметрами, яка була б однаково придатною для оцінювання ефективності діяльності підприємств, що відрізняються за видами економічної діяльності, формою власності, масштабом, організаційною структурою та цілями функціонування [15, с. 175]. Така обставина зумовлює необхідність адаптації інструментарію оцінювання до специфіки об'єкта дослідження та інформаційних потреб користувачів.

У практиці аналітичної роботи найчастіше застосовують два базові підходи до оцінки ефективності діяльності підприємства – грошовий і ресурсний. За грошового підходу результати та витрати ідентифікуються через припливи і відпливи грошових коштів, тобто через фактичні грошові надходження та платежі. За ресурсного підходу результати відображаються, передусім, обсягом виготовленої (реалізованої) продукції, тоді як витрати – обсягом спожитих ресурсів (праці, матеріалів, основних засобів тощо). Водночас принциповою методологічною відмінністю між цими підходами є момент часу, до якого відносять результат і витрати. У межах ресурсного підходу витрати ресурсів фіксуються в момент їх фактичного споживання, а результати – у момент створення продукту (виробництва). Натомість у межах грошового підходу витрати визнаються в момент їх оплати, а результати набувають фінансового значення тоді, коли надходить оплата за відвантажену продукцію. Отже, часові розриви між виробництвом і оплатою, а також між отриманням ресурсу та його оплатою можуть суттєво впливати на оцінку ефективності й потребують спеціального аналітичного врахування. Саме тому грошовий підхід об'єктивно підсилює увагу до збуту, розрахункової дисципліни та управління дебіторською/кредиторською заборгованістю, оскільки виробничий результат трансформується у фінансовий ефект лише за умови надходження коштів.

Додатковою методичною складністю є те, що окремі види результатів і витрат складно або неможливо адекватно виміряти в межах чинної цінової системи. Зокрема, негативні екстерналії (наприклад, шкідливі викиди) у грошовому підході можуть бути не відображені, якщо вони не супроводжуються платежами (штрафами, екологічними податками тощо). У ресурсному підході такі наслідки можуть враховуватися через

спеціальні оцінки (тіньові/нормативні ціни), що відображають суспільні втрати від відповідних впливів [37, с. 522]. Це підтверджує доцільність поєднання фінансових і нефінансових параметрів при комплексному аналізі ефективності.

Оцінювання ефективності завжди здійснюється цілеспрямовано: залежно від управлінського запиту (оцінка розвитку бізнесу, обґрунтування інвестиційних рішень тощо), кола користувачів інформації (власники, менеджмент, персонал), рівня аналізу (підприємство в цілому або окремі напрями/групи активів), а також типу підприємства (за масштабом, організаційно-правовою формою, публічністю/непублічністю) [62, с. 95]. Отже, система показників має бути релевантною як стратегічним орієнтирам, так і операційним завданням управління.

Суттєвою ознакою є те, що оцінка ефективності проводиться за визначений період. Ретроспективне оцінювання, наприклад за попередній рік, відображає фактично досягнуті результати та характеризує те, що вже відбулося. Однак навіть високі показники минулого періоду не гарантують автоматичного збереження тенденції у майбутньому. Тому методологічно коректним є розгляд ефективності одночасно у двох вимірах: підсумковому (ретроспективному) та перспективному (прогнозному). Минулі результати можуть і повинні використовуватися як база для проектування майбутніх параметрів ефективності, але з урахуванням очікуваних змін внутрішніх і зовнішніх чинників функціонування підприємства [54, с. 232].

У наукових джерелах виокремлюється кілька методичних підходів до оцінювання ефективності діяльності підприємства [37, с. 524]. Традиційний підхід ґрунтується на логіці моделі Дюпона «рентабельність капіталу» та передбачає використання двох рівнів індикаторів: (1) узагальнюючих показників, що характеризують ефективність діяльності підприємства загалом через співвіднесення результатів із сукупними витратами ресурсів; (2) показників другого рівня, які відображають ефективність використання окремих видів ресурсів (активів) [37, с. 524]. Багаточинниковий підхід передбачає застосування агрегованих індексів ефективності, однак у практиці використовується обмежено через складність розрахунків і труднощі інтерпретації отриманих значень [37, с. 524]. Окремим напрямом є оцінювання на основі концепції Performance Management, що реалізується через збалансовану

систему показників (BSC) із поєднанням фінансових і нефінансових індикаторів; у межах цієї концепції показники рентабельності здебільшого мають допоміжний характер, тоді як пріоритет може надаватися економічній доданій вартості (EVA) як узагальнюючому критерію [37, с. 524].

Оцінку ефективності діяльності підприємства доцільно здійснювати за послідовним алгоритмом:

- 1) визначення або уточнення напрямів діяльності підприємства та його стратегічних цілей;
- 2) формування системи показників оцінювання відповідно до напрямів діяльності та цілей;
- 3) розрахунок показників і здійснення оцінки ефективності за обраною системою;
- 4) аналіз відхилень від планових (цільових) значень та обґрунтування заходів щодо поліпшення результатів [35, с. 74].

У межах даного дослідження доцільним є використання системи показників, побудованої на основі традиційного підходу, оскільки він забезпечує методичну прозорість, порівнюваність результатів у динаміці та можливість деталізації причин змін ефективності. Відповідно система показників пропонується у такій структурі:

- 1) показники ефективності використання окремих видів економічних ресурсів, які дозволяють локалізувати проблемні зони та сфокусувати управлінські рішення на конкретних активах/ресурсах; аналіз їх динаміки дає змогу виявити, з ефективністю використання яких ресурсів виникають найбільші труднощі (табл. 1.5);
- 2) цілеоцінні показники, що відображають ступінь досягнення цільових орієнтирів і виконання планових параметрів (табл. 1.6);
- 3) узагальнюючі показники, які характеризують ефективність використання сукупності ресурсів підприємства та відображають інтегральний результат його функціонування (табл. 1.7).

Таблиця 1.5

Показники ефективності використання економічних ресурсів підприємства

Підгрупа	Показник	Формула	Інтерпретація	Джерело даних
Основні засоби	Віддача основних засобів	$V_{OЗ} = ЧД / OЗ_{ср}$	показує обсяг доходу, отриманий з 1 грн середньорічної вартості ОЗ; зростання є позитивним.	Ф. №2 (ЧД), Ф. №1 (ОЗ на поч./кін. періоду)
	Місткість основних засобів	$M_{OЗ} = OЗ_{ср} / ЧД$	показує, скільки основних засобів (у вартісному виразі) припадає на 1 гривню обсягу реалізації продукції.	Ф. №1 (ОЗ на поч./кін. періоду), Ф. №2 (ЧД),
	Рентабельність основних засобів	$R_{OЗ} = Пр / OЗ_{ср} * 100\%$	показує, скільки прибутку приносить кожна 1 грн вартості основних засобів.	Ф. №2 (Пр), Ф. №1 (ОЗ)
	Озброєність праці основними засобами	$OP_{OЗ} = OЗ_{ср} / Ч_{ПВП}$	показує, яка вартість основних засобів припадає на одного працівника	Ф. №1 (ОЗ)
Оборотні активи	Коефіцієнт обертання оборотних коштів	$K_{об} = ЧД / OА_{ср}$	показує, скільки повних оборотів за період здійснюють оборотні кошти	Ф. №2 (ЧД), Ф. № 1 (ОА на поч./кін. періоду)
	Тривалість одного обороту оборотних коштів	$T_{об} = 360 / K_{об}$	показує, за скільки днів у середньому оборотні кошти здійснюють один повний цикл:	Розрахунок на основі $K_{об}$
	Рентабельність оборотних коштів	$R_{ок} = ЧП / OА_{ср} * 100\%$	скільки прибутку отримує підприємство з кожної 1 грн середньої величини оборотних коштів	Ф. №2 (ЧП), Ф. № 1 (ОА на поч./кін. періоду)
	Коефіцієнт закріплення оборотних коштів	$K_{зак} = OА_{ср} / ЧД$	показує, скільки гривень оборотних коштів потрібно підприємству для отримання 1 грн чистого доходу (виручки).	Ф. № 1 (ОА на поч./кін. періоду), Ф. №2 (ЧД)
Персонал	Продуктивність праці	$Пп = ЧД / Ч_{ПВП}$	показує дохід на одного працівника; зростання є позитивним.	Ф. №2 (ЧД), статистична звітність/кадровий облік
	Рентабельність витрат на персонал	$R_{перс} = ЧП / В_{перс} * 100\%$	відображає чистий прибуток на 1 грн витрат на персонал; зростання є позитивним.	Ф. №2 (ОпПр), управлінський облік витрат на персонал
	Зарплатомісткість продукції	$ЗМ = ФОП / ЧД$	показує частку витрат на оплату праці у доході; зниження за незмінної якості результатів є позитивним.	ФОП - за даними обліку праці, ЧД - Ф. №2
	Коефіцієнт використання робочого часу	$K_{час} = ФЧ / НЧ$	характеризує використання фонду робочого часу; зростання є позитивним.	Табелі обліку робочого часу

Підгрупа	Показник	Формула	Інтерпретація	Джерело даних
	Трудомісткість продукції	$T_m = \Phi\text{Ч} / Q$	відображає витрати часу на одиницю продукції; зниження є позитивним.	Виробнича звітність, таблиці
Матеріальні ресурси	Матеріаломісткість продукції	$MM = \text{МатВ} / TP$	показує матеріальні витрати на 1 грн товарної продукції; зниження є позитивним.	МатВ - калькуляції/Ф. №2, TP - облік випуску
	Матеріаловіддача	$M\text{Від} = TP / \text{МатВ}$	обернений показник матеріаломісткості; зростання є позитивним.	Розрахунок (TP, МатВ)
	Економія матеріальних витрат	$E_{\text{мат}} = \text{МатВ}_{\text{норм}} - \text{МатВ}_{\text{факт}}$	визначається як абсолютна або відносна економія щодо нормативу/плану; позитивним є додатне значення економії без втрати якості.	Нормативи/план, фактичні витрати (калькуляції)
	Рентабельність продукції	$R_{\text{прод}} = \text{Ппрод} / \text{СРП} * 100\%$	відображає прибуток від реалізації на 1 грн собівартості; зростання є позитивним.	Ф. №2 (Ппрод або валовий/операц. прибуток), Ф. №2 (СРП)

Джерело: складено автором

Таблиця 1.6

Цілеоцінні показники ефективності діяльності підприємства

Підгрупа	Показник	Формула	Пояснення та інтерпретація	Джерело даних
Цілеоцінні	Коефіцієнт виконання плану з виробництва	$K_{\text{вп_вир}} = Q_{\text{ф}} / Q_{\text{пл}}$	Характеризує ступінь виконання виробничої програми; значення ≥ 1 - виконання/перевиконання.	План виробництва, виробничі звіти
	Коефіцієнт виконання плану з реалізації	$K_{\text{вп_реал}} = \text{ЧДф} / \text{ЧДпл}$	Відображає досягнення запланованих обсягів реалізації; значення ≥ 1 - виконання/перевиконання.	Бюджет продажів, Ф. №2 (факт)
	Індекс дотримання рівня змінних витрат на одиницю	$I_{VC} = VC_{\text{од_пл}} / VC_{\text{од_ф}}$	Destimulant: за умови $I_{VC} > 1$ фактичні змінні витрати на одиницю нижчі за планові; $I_{VC} < 1$ - перевитрата.	Калькуляції, управлінський облік витрат
	Ринкова позиція (частка ринку)	$MS = \text{Продажі_підпр} / \text{Продажі_ринку} * 100\%$	Оцінює конкурентну позицію; зростання частки ринку є позитивним за умови прийнятної прибутковості.	Маркетингові дослідження, галузева статистика
	Коефіцієнт конкурентоспроможності (за обраною методикою)	$K_{\text{конк}} = \sum(w_i * b_i)$	Узагальнює порівняльні переваги (ціна, якість, сервіс тощо); w_i - ваги, b_i - бальні/нормовані оцінки. Методика визначається підприємством.	Опитування/бенчмаркінг, аналітика ринку

Джерело: складено автором

Таблиця 1.7

Узагальнюючі показники ефективності діяльності підприємства

Підгрупа	Показник	Формула	Пояснення та інтерпретація	Джерело даних
Узагальнюючі	Рентабельність операційної діяльності	$R_{оп} = ОпПр / ЧД * 100\%$	який прибуток від операційної діяльності отримує підприємство з кожної 1 грн чистого доходу	Ф. №2 ОпПр, ЧД
	Рентабельність активів	$R_A = ЧП / Аср$	загальну віддачу всіх активів підприємства: скільки прибутку приносить кожна 1 грн, вкладена в активи	Ф. №2 (ЧП); Ф. № 1 (Аср на поч./кін. періоду),
	Витрати на 1 грн товарної продукції	$С1грн = ОперВит / ТР$	показує, скільки витрат припадає на 1 грн товарної продукції; зниження є позитивним.	ОперВит - облік витрат; ТР - облік випуску
	Рентабельність виробництва	$R_{вир} = Ппрод / ВирСоб * 100\%$	ВирСоб - виробнича собівартість; оцінює віддачу виробничих витрат; зростання є позитивним.	Калькуляції/примітки до звітності, Ф. №2
	Рентабельність продажу	$R_{продаж} = ЧП / ЧД * 100\%$	ЧП - чистий прибуток; характеризує загальну ефективність реалізації; зростання є позитивним.	Ф. №2 ЧП, ЧД
	Рентабельність підприємства	$R_{під-ва} = ЧП / ОЗср + ОКср + НАср * 100$	характеризує ступінь прибутковості та ефективність використання ресурсів	Ф. №2 ЧД, Ф. №1 ОЗ, ОА, НА

Джерело: складено автором

Умовні позначення, які використовуються у формулах:

ЧД – чистий дохід від реалізації; ОЗср - середньорічна вартість основних засобів; ОАср – середньорічні залишки оборних активів; ОпПр – прибуток (збиток) від операційної діяльності; Ппрод – прибуток від реалізації; ЧП – чистий прибуток; СРП – собівартість реалізованої продукції; ВирСоб – виробнича собівартість; ОперВит – сукупні операційні витрати; Чпвп – середньооблікова чисельність персоналу; ФЧ – фактично відпрацьований фонд часу; НЧ - номінальний фонд часу; Вперс – витрати на персонал; ФОП – фонд оплати праці; МатВ – матеріальні витрати; Q - обсяг виробництва (натуральні одиниці); ТР – товарна продукція (у вартісному виразі); VСод – змінні витрати на одиницю продукції.

Запропонована методика оцінювання ефективності діяльності підприємства базується на багаторівневій системі показників, що забезпечує послідовний перехід від аналізу ресурсної віддачі до оцінювання досягнення цільових орієнтирів і формування інтегральної характеристики результативності. На першому рівні (табл. 1.5) здійснюється діагностика ефективності використання ключових груп ресурсів — основних засобів, оборотних активів, персоналу та матеріальних ресурсів — через систему коефіцієнтів оборотності, віддачі, рентабельності, продуктивності та ресурсомісткості. Другий рівень (табл. 1.6) репрезентує цілеоцінний блок, який фіксує ступінь виконання виробничих і збутових планів, контроль змінних витрат на одиницю продукції, а також конкурентно-ринкові параметри (частку ринку та інтегральну конкурентоспроможність), що дозволяє співвіднести фактичні результати із заданими управлінськими орієнтирами. На третьому рівні (табл. 1.7) узагальнюючі індикатори рентабельності, витратомісткості та віддачі активів забезпечують синтез результатів і витрат у цілісну оцінку ефективності функціонування підприємства, створюючи аналітичну основу для виявлення резервів підвищення ефективності та обґрунтування управлінських рішень на операційному й стратегічному рівнях.

Система показників, призначена для аналітичної оцінки ефективності діяльності підприємства, має відповідати низці методологічних вимог. Зокрема, вона повинна: комплексно відображати витрати всіх видів ресурсів, що споживаються підприємством; формувати аналітичні передумови для ідентифікації резервів підвищення ефективності виробництва; орієнтувати систему управління на мобілізацію наявних внутрішніх можливостей та стимулювати їх практичне використання; а також забезпечувати управлінський персонал релевантною інформацією щодо стану й динаміки ефективності виробництва [38, с. 115]. За таких умов система показників виступає не лише інструментом фіксації результатів, а й основою для їх пояснення та цілеспрямованого поліпшення.

У цьому контексті оцінювання посідає особливе місце в механізмі забезпечення ефективності діяльності підприємства. Встановлення рівня ефективності та його змін у часі є важливим елементом управлінського процесу, оскільки виконує функцію діагностики і водночас слугує інформаційно-аналітичним інструментом обґрунтування управлінських рішень. Саме результати оцінки створюють підґрунтя для вибору траєкторії подальшого розвитку підприємства, уточнення цілей і визначення пріоритетних напрямів удосконалення діяльності [26, с. 123].

1.4. Правове регулювання ефективності діяльності підприємства

Ефективність діяльності підприємства в ринковій економіці не є виключно «внутрішньою» управлінською проблемою, що зводиться до оптимізації витрат і максимізації прибутку. Вона формується у взаємодії з інституційним середовищем, основою якого є правова система: правила створення і функціонування бізнесу, вимоги до управління та звітності, податкові стимули й обмеження, регламентація праці, екологічні стандарти, конкурентні та закупівельні процедури. У цьому контексті право виконує подвійне завдання: 1) забезпечує передбачуваність і захищеність господарських відносин (що знижує трансакційні витрати); 2) встановлює обов'язкові «рамки результативності» через норми відповідальності, контролю, прозорості та належної обачності, що прямо впливає на структуру витрат, ризиковість операцій і доступ до ресурсів (фінансування, ринків, публічних контрактів).

З позицій нашого дослідження **правове регулювання ефективності** доцільно розглядати як цілісну систему правових детермінантів, що задають: допустимі способи досягнення результатів, критерії належної поведінки менеджменту та власників, обов'язкові стандарти вимірювання і розкриття результатів, механізми відповідальності за неефективні або суспільно шкідливі практики.

Відтак правове поле «перекладає» економічну ефективність у площину дотримання вимог ефективності, де поряд із фінансовими показниками критичного значення набувають правові ризики, санкційні витрати, вартість дотримання вимог та якість корпоративного управління.

Перший рівень правового впливу на ефективність пов'язаний із закріпленням правосуб'єктності підприємства, режиму майна, свободи договору та загальних правил відповідальності. Цивільне законодавство визначає фундаментальні інструменти економічної ефективності: право власності та інші речові права, договірні конструкції, механізми відшкодування збитків, належне виконання зобов'язань, що в сукупності зменшує невизначеність і формує передумови для довгострокового планування. Саме передбачуваність правових наслідків (у разі порушення зобов'язань, недобросовісної поведінки контрагентів, завдання шкоди) мінімізує трансакційні витрати та забезпечує «економію на ризику», яка є прихованим, але відчутним компонентом результативності бізнесу [95].

Практичний вимір цього впливу проявляється у тому, що підприємства з вищою договірною дисципліною, кращими механізмами забезпечення виконання зобов'язань та якісною претензійно-позовною роботою, як правило, демонструють нижчі витрати на залучення ресурсів і більш стабільні грошові потоки. Отже, юридична якість договорів і контроль їх виконання виступають чинником ефективності нарівні з технологічними чи фінансовими рішеннями.

Другий рівень правового регулювання ефективності діяльності підприємства формує корпоративне законодавство, яке визначає архітектуру управління, компетенції органів, процедури ухвалення рішень, правила відповідальності посадових осіб та захист прав учасників/акціонерів. Для товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю законодавець встановлює механізми, які прямо впливають на ефективність: регламентацію внесків і часток, порядок скликання та проведення зборів, можливість корпоративних договорів, процедури виходу/виключення, вимоги до значних правочинів тощо. Ці норми знижують імовірність корпоративних конфліктів і забезпечують швидкість управлінських рішень, що особливо важливо в умовах нестабільних ринків.

Аналогічно, закон про акціонерні товариства [96], закріплюючи вимоги до системи органів управління, розкриття інформації та корпоративних процедур, формує стандарти прозорості й підзвітності, що зменшує інформаційну асиметрію між менеджментом і власниками, а відтак – знижує агентські витрати. У фінансовому

вимірі це проявляється у кращому доступі до капіталу (вартість залучення ресурсів), вищій інвестиційній привабливості та нижчому ризику «неефективних» рішень, що переслідують приватні інтереси окремих груп.

Таким чином, корпоративне право опосередковано «вбудовує» в ефективність управлінські критерії належної поведінки: добросовісність, розумність, уникнення конфлікту інтересів, процесуальну коректність ухвалення рішень. У нашому дослідженні це означає, що оцінювання ефективності підприємства має враховувати не лише фінансовий результат, а й якість корпоративних процедур, оскільки вона впливає на сталість досягнутих результатів і на рівень правових ризиків.

Окремий блок правового впливу на ефективність формує законодавство про бухгалтерський облік і фінансову звітність [98]. Його ключова функція – забезпечення достовірного відображення активів, зобов'язань, доходів і витрат, що є інформаційним фундаментом для будь-якої методики оцінювання ефективності. Без стандартизованих правил визнання та оцінки господарських операцій порівнянність показників рентабельності, оборотності, фінансової стійкості та продуктивності втрачає наукову й управлінську цінність. [Законодавство України](#)

Управлінська значущість цього регулювання полягає у тому, що правові вимоги до звітності стимулюють підприємство формувати внутрішні системи обліку, контролю та аналітики. Зокрема, підвищується роль облікової політики, процедур інвентаризації, контролю дебіторської заборгованості, оцінки резервів і зобов'язань. У підсумку «правова якість» обліку зменшує ймовірність помилкових управлінських рішень, прийнятих на основі викривлених даних, а також знижує ризики фінансових санкцій і спорів із контрагентами та державними органами.

Податкове законодавство є одним із найсильніших детермінантів ефективності, оскільки безпосередньо впливає на структуру грошових потоків, рентабельність, інвестиційні рішення, політику амортизації та вибір організаційних моделей. Податковий кодекс [97] визначає базові правила оподаткування прибутку, непрямого оподаткування, обліку різниць, податкового адміністрування, а також встановлює ризики (штрафи, пеня, донарахування), які мають бути враховані як «ціна» недотримання норм [97].

З позицій ефективності принципово важливими є два аспекти:

1. Відмінність між економічним результатом і грошовим результатом. Податкові правила прив'язують частину витрат і доходів до моменту їх визнання та/або сплати, що формує часовий розрив між «паперовим» прибутком і реальним грошовим потоком. Це означає, що підприємство може бути прибутковим за даними звітності, але мати дефіцит ліквідності через податкові платежі, строки розрахунків та особливості адміністрування.

2. Податкове планування як складова управління ефективністю. Не йдеться про мінімізацію податків будь-якою ціною, а про правомірний вибір облікових і фінансових рішень (амортизаційні підходи, інвестиційні режими, політика ціноутворення, структура договорів), що знижують податкові ризики та стабілізують фінансовий цикл.

Отже, у науковій методиці оцінювання ефективності доцільно розмежовувати показники, сформовані за принципом нарахування, та показники, що відображають реальні грошові потоки, оскільки податково-правові правила можуть істотно змінювати «видиму» рентабельність і платоспроможність.

Правове регулювання праці безпосередньо формує витратну базу підприємства (оплата праці, робочий час, гарантії та компенсації), а також визначає межі управлінської гнучкості в організації виробництва. Кодекс законів про працю встановлює базові стандарти трудових відносин, включно з режимами робочого часу, дисципліною праці, підставами та процедурами припинення трудового договору, що впливає на можливість оперативної адаптації персоналу до змін попиту чи технології [109].

Окремо слід акцентувати, що законодавство про охорону праці є не лише «соціальною» вимогою, а й інструментом економічної ефективності. Дотримання вимог безпеки праці знижує втрати робочого часу, виробничий травматизм, витрати на простої, компенсації та штрафні санкції, а також зменшує репутаційні ризики. Водночас невиконання норм охорони праці прямо трансформується в економічні втрати, що мають бути інтерпретовані як прояв неефективного управління ризиками [105].

Таким чином, у системі показників ефективності доцільно передбачати індикатори, які відображають продуктивність праці та ефективність витрат на персонал, але з урахуванням правових обмежень і обов'язкових стандартів безпеки. Це дозволяє уникнути хибного висновку про «ефективність», досягнуто шляхом порушення трудових гарантій або ігнорування вимог охорони праці.

Сучасна концепція ефективності виходить за межі суто фінансової результативності та включає екологічну складову як обов'язковий елемент сталого функціонування. Законодавство про охорону навколишнього природного середовища встановлює загальні принципи екологічної відповідальності, які впливають на витрати підприємства, вимоги до технологій та управління ресурсами. У практичному вимірі це означає, що частина витрат, які раніше могли ігноруватися як «зовнішні», набуває статусу обов'язкових витрат або ризиків (екологічні платежі, санкції, зобов'язання з відновлення, інвестиції у природоохоронні заходи) [104].

Важливою ланкою є процедура оцінки впливу на довкілля, яка змінює логіку інвестиційних рішень: підприємство має враховувати екологічні наслідки проєктів ще до їх реалізації, що підвищує «якість» інвестиційного відбору, але водночас збільшує строк і вартість підготовчого етапу. З позицій ефективності це створює потребу в оцінці не лише фінансової окупності, а й регуляторної здійсненності проєкту (compliance feasibility) [106].

Окрему роль відіграє законодавство у сфері управління відходами, яке стимулює підприємства до мінімізації відходоутворення, сортування, утилізації та впровадження циркулярних рішень. Для промислових підприємств це означає трансформацію витратної структури: витрати на поводження з відходами та екологічні заходи стають регулярним компонентом собівартості та інвестиційної програми [107].

Отже, екологічне право переводить ефективність у площину «екоефективності», де приріст результатів має бути досягнутий без створення неприйнятних екологічних збитків і без накопичення регуляторних ризиків. У дисертаційному аналізі це обґрунтовує включення екологічно зумовлених витрат і ризиків у систему оцінювання ефективності як невід'ємної частини повної вартості діяльності.

Ефективність підприємства значною мірою визначається характером конкурентного середовища та правилами доступу до ринків. Законодавство про захист економічної конкуренції спрямоване на запобігання зловживанням ринковою владою, антиконкурентним узгодженим діям, недобросовісній конкуренції, тобто на формування «чесної» ціни конкуренції. У довгостроковому аспекті це підвищує ефективність економіки загалом і стимулює підприємства шукати конкурентні переваги через інновації, якість і продуктивність, а не через обмеження конкуренції [100].

Водночас законодавство про публічні закупівлі, встановлюючи прозорі процедури використання публічних коштів, формує для підприємств як можливості (доступ до ринку державних замовлень), так і додаткові комплаєнс-витрати (документування, підтвердження відповідності, ризики оскаржень, обмеження щодо змін умов договору). Для менеджменту підприємства участь у публічних закупівлях потребує оцінювання «чистої» ефективності контракту з урахуванням трансакційних витрат участі та регуляторних ризиків [101].

Таким чином, конкурентне і закупівельне право задають зовнішні рамки ефективності: підприємство повинно бути конкурентоспроможним **правомірними** способами, а оцінка результатів діяльності має враховувати регуляторну вартість доступу до ринків.

Нижче наведено узагальнювальну таблицю нормативно-правових актів, які комплексно регулюють (прямо або опосередковано) забезпечення економічної ефективності діяльності підприємства. Зауважимо, що Господарський кодекс України (№ 436-IV) втратив чинність з 28.08.2025 на підставі Закону № 4196-IX, тому відповідні відносини нині переважно врегульовуються Цивільним кодексом та спеціальними законами таблиця 1.8.

Таблиця 1.8

Нормативно-правові акти, що регулюють забезпечення економічної ефективності діяльності підприємства

Блок регулювання (аспект ефективності)	Нормативно-правовий акт та джерело	Регуляторний зміст, що впливає на ефективність	Управлінський вимір (що контролювати / які індикатори пов'язати)
Правова визначеність господарських відносин	Цивільний кодекс України (№ 435-IV) [95]	Договірні конструкції, зобов'язання, відповідальність, забезпечення виконання, правовий режим майна – зниження трансакційних витрат та ризиків спорів	Дебіторська/кредиторська заборгованість, своєчасність виконання договорів, частота спорів/претензій, втрати від санкцій
Корпоративне управління та прозорість	Закон України «Про акціонерні товариства» (№ 2465-IX) [96]	Вимоги до органів управління, розкриття інформації, значні правочини, контроль – підвищення керованості, зменшення агентських витрат	КРІ менеджменту, структура витрат управління, комплаєнс-ризика, якість корпоративних процедур
Податкове навантаження і стимули	Податковий кодекс України (№ 2755-VI) [97]	Формує податкові платежі, правила адміністрування, відповідальність; впливає на ліквідність і ціну капіталу, стимулює інвестиції	Ефективна ставка оподаткування, податкові ризики/штрафи, грошовий потік, податковий календар/дисципліна.
Достовірність вимірювання результатів	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (№ 996-XIV) [98]	Єдині принципи обліку й звітності, порівнюваність показників — методологічна база для оцінювання ефективності та управлінських рішень	Якість даних, повнота розкриттів, узгодженість управлінського й фінансового обліку.
Незалежна верифікація показників	Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» (№ 2258-VIII) [99]	Підвищує довіру інвесторів/кредиторів, знижує інформаційну асиметрію і вартість капіталу	Аудиторські висновки, зауваження до контролів, ризики суттєвих викривлень.
Ринок і конкуренція	Закон України «Про захист економічної конкуренції» (№ 2210-III) [100]	Обмеження антиконкурентних узгоджених дій, зловживань, контроль концентрацій – впливає на стратегії ціноутворення та ринкової поведінки	Частка ринку, цінова політика, комплаєнс щодо конкуренції, ризики штрафів
Закупівлі та витрати	Закон України «Про публічні закупівлі» (№ 922-VIII) [101]	Для підприємств-замовників/учасників: правила конкурентних процедур, прозорість, оскарження – вплив на собівартість і доступ до ринку	Економія закупівель, ціна/якість постачань, ризики оскаржень, строковість процедур.

Блок регулювання (аспект ефективності)	Нормативно-правовий акт та джерело	Регуляторний зміст, що впливає на ефективність	Управлінський вимір (що контролювати / які індикатори пов'язати)
Дозвільність і бар'єри входу	Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» (№ 222-VIII) [102]	Умови доступу до окремих видів діяльності, анулювання ліцензій – прямо визначає можливість провадження бізнес-процесів	Витрати на комплаєнс, ризик зупинки діяльності, строки отримання/переоформлення.
Державний нагляд і регуляторні ризики	Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» (№ 877-V) [103]	Процедури перевірок, права/обов'язки, вимоги до контролюючих органів — вплив на ризики зупинки/штрафів і витрати дотримання	Реєстр перевірок, виконання приписів, штрафні ризики, витрати на відповідність.
Екологічні витрати та зовнішні ефекти	Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» (№ 1264-XII) [104]	Загальні вимоги охорони довкілля, відповідальність, платежі/санкції - інтерналізація екологічних витрат у собівартість	Еко-платежі/штрафи, витрати на природоохоронні заходи, екологічні ризики.
Екологічне планування інвестицій	Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» (№ 2059-VIII) [106]	Процедури ОВД для окремих видів діяльності – впливає на строки, CAPEX, проектні ризики	Тривалість погоджень, витрати на ОВД, ризики зупинки/перегляду проектів.
Відходи та ресурсоефективність	Закон України «Про управління відходами» (№ 2320-IX) [107]	Ієрархія поводження з відходами, обов'язки утворювачів – стимулює зменшення матеріаломісткості та витрат утилізації	Питомі витрати на відходи, частка утилізації/перероблення, матеріаломісткість.
Енергозбереження та операційні витрати	Закон України «Про енергетичну ефективність» (№ 1818-IX) [108]	Інструменти енергоефективності й управління енерговитратами – зменшення OPEX та підвищення продуктивності ресурсів	Енергоємність, витрати енергії на 1 грн продукції, окупність енергоінвестицій.
Платоспроможність і санація	Кодекс України з процедур банкрутства (№ 2597-VIII) [109]	Механізми відновлення платоспроможності/ліквідації – дисциплінує фінансову політику та управління ризиками	Ліквідність, боргове навантаження, ризик дефолту, ефективність реструктуризації.

Джерело: складено автором.

Комплекс правового регулювання ефективності діяльності підприємства формує не лише «рамку» допустимої господарської поведінки, а й структуру витрат, ризиків та управлінських пріоритетів: від договірної дисципліни й корпоративного контролю до податкового навантаження, вимог прозорості звітності, екологічних та енергетичних зобов'язань. У сукупності ці акти задають інституційні умови, в яких економічна ефективність проявляється як результат оптимізації ресурсів за одночасного дотримання комплаєнсу та мінімізації регуляторних втрат.

Висновки до розділу 1

Дослідивши теоретико-методологічні засади ефективності діяльності підприємства, доцільно сформулювати такі узагальнювальні висновки:

1. Ефективність є складною, багатоаспектною економічною категорією, яка відображає, з одного боку, комплексну оцінку результатів використання всіх видів ресурсів, а з іншого – міру досягнення встановлених цілей суб'єкта господарювання. У сучасній науковій літературі виокремлюються два базові підходи до її тлумачення. Перший – ресурсно-результативний – інтерпретує ефективність як співвідношення «результат–витрати», відповідаючи на питання про досягнутий результат і ресурсну «ціну» його отримання. Другий – цільовий – визначає ефективність через ступінь реалізації поставленої мети та рівень наближення до запланованих орієнтирів. Водночас поширене ототожнення понять «ефективність» і «результативність» є методологічно некоректним: результативність фіксує факт досягнення певного результату (який може бути як позитивним, так і негативним), тоді як ефективність характеризує позитивну віддачу результатів відносно залучених ресурсів, тобто приріст (або рівень) результату в кореляції із засобами його досягнення.

2. На нашу думку, економічну ефективність діяльності підприємства доцільно визначати як кількісно вимірювану характеристику, що відображає співвідношення між отриманими результатами господарювання за певний період та обсягом ресурсів, залучених (або витрачених) для досягнення цих результатів. У такому розумінні ефективність постає як узагальнювальний показник, який дає

змогу оцінити міру раціональності ресурсокористування та рівень результативності функціонування підприємства у часовому вимірі.

3. Рівень результативності та ефективності діяльності підприємства визначається сукупним впливом факторів, які можуть мати як стимулюючий, так і стримуючий характер. Практична цінність комплексної класифікації таких чинників полягає в тому, що вона створює аналітичну основу для моделювання господарських процесів, цілеспрямованого управлінського впливу та виявлення внутрішніх резервів підвищення ефективності. У прикладному вимірі проблема зростання ефективності зводиться до забезпечення максимально можливого результату на одиницю витрачених трудових, матеріальних і фінансових ресурсів. До ключових напрямів підвищення ефективності належать: підвищення технічного рівня виробництва, удосконалення управління, організації виробництва і праці, а також оптимізація обсягів і структури випуску. Лише системне та узгоджене використання зазначених чинників забезпечує стійку динаміку підвищення ефективності.

4. Вирішення завдань забезпечення та підтримання ефективності управління діяльністю підприємства є неможливим без комплексного оцінювання її рівня, результати якого виконують функції діагностики та становлять інформаційну базу для прийняття управлінських рішень як стратегічного, так і тактичного характеру. У практиці оцінювання застосовуються два методологічні підходи – грошовий і ресурсний: за грошового підходу результати й витрати відображаються через припливи та відпливи грошових коштів, за ресурсного – через обсяги виготовленої продукції та спожитих ресурсів різних видів. Відповідно, виникає об'єктивна потреба у формуванні адекватної системи критеріїв і показників, яка дозволяє оцінити ефективність та обґрунтувати напрями її підвищення. У межах цього дослідження доцільним є застосування системи показників на основі традиційного підходу, що передбачає трьохрівневу структуру:

1) показники ефективності використання окремих видів економічних ресурсів, які дозволяють локалізувати проблемні зони та сфокусувати управлінські рішення на конкретних активах/ресурсах;

2) цілеоцінні показники, що відображають ступінь досягнення цільових орієнтирів і виконання планових параметрів;

3) узагальнюючі показники, які характеризують ефективність використання сукупності ресурсів підприємства та відображають інтегральний результат його функціонування.

Відповідно, у табл. 1.5-1.7 індикатори згруповано таким чином, щоб забезпечити причинно-наслідкову декомпозицію результатів: від локальних параметрів ресурсної віддачі та операційної економічності – до досягнення цільових орієнтирів і узагальнюючих показників рентабельності. Вибір саме цих індикаторів обґрунтовується їх аналітичною інформативністю, можливістю розрахунку на основі доступної фінансової та управлінської звітності, а також здатністю забезпечити порівнюваність у динаміці і практичну придатність для обґрунтування управлінських заходів щодо підвищення ефективності.

Запропонована методика оцінювання ефективності діяльності підприємства ґрунтується на трирівневій системі показників: (1) індикаторах ефективності використання ресурсів (основних засобів, оборотних активів, персоналу, матеріалів) (табл. 1.5), (2) цілеоцінних показниках виконання планів і конкурентної позиції (табл. 1.6) та (3) узагальнюючих показниках рентабельності й витратомісткості, що інтегрують результати та витрати (табл. 1.7). Така побудова забезпечує послідовний перехід від діагностики ресурсної віддачі до оцінки досягнення цілей і формування інтегрального висновку про рівень ефективності, створюючи основу для виявлення резервів і обґрунтування управлінських рішень.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАТ «ОБОЛОНЬ»

2.1. Загальна характеристика діяльності підприємства

Приватне акціонерне товариство «Оболонь» позиціонується як один із системоутворювальних суб'єктів вітчизняного ринку напоїв і водночас як провідний національний експортер у сегментах пивоварної та безалкогольної продукції. Підприємство функціонує у сфері харчової промисловості та реалізує багатoproфільну виробничу модель, що охоплює випуск пива, слабоалкогольних і безалкогольних напоїв, мінеральної та питної води, а також виробництво солоду й окремих видів аграрної продукції. Така продуктово-технологічна диверсифікація слугує інструментом розподілу ризиків, підвищення адаптивності до коливань споживчих переваг і підтримання конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках.

Організаційно-правова форма компанії визначена як приватне акціонерне товариство (ПрАТ), що діє та зареєстроване відповідно до вимог чинного законодавства України. Базовим видом економічної діяльності підприємства є «Виробництво пива» (КВЕД 11.05). Компанія має статус платника податку на додану вартість і здійснює не лише виробництво, а й торговельні та транспортно-логістичні операції, формуючи інтегрований ланцюг створення вартості та забезпечуючи повний цикл доведення продукції до кінцевого споживача.

Формування виробничої бази підприємства має чітко окреслену історичну та технологічну передумову. Завод був зведений у 1980 році в київському мікрорайоні Оболонь за участі чеських інженерів, а ключовим ресурсним чинником розміщення стали запаси артезіанської води юрського горизонту, що відповідає підвищеним вимогам пивоварного виробництва. На початковому етапі підприємство діяло як Київський пивоварний завод №3, а з 1986 року отримало назву «Оболонь». Після проголошення незалежності України компанія стала першим приватизованим підприємством держави, отримавши сертифікат приватизації №1 Фонду державного майна України, що на практичному та символічному рівнях відображало перехід до ринкових механізмів

господарювання. У подальшому розвиток відбувався через нарощування потужностей і модернізацію технологічного обладнання із залученням зовнішніх фінансових ресурсів, зокрема кредитних інструментів ЄБРР.

Станом на сьогодні «Оболонь» сформувала розгалужену виробничо-організаційну структуру, що поєднує головний завод у Києві та мережу майданчиків у регіонах України. До складу корпоративної структури входять віддалені виробництва в Олександрії та Чемерівцях (Хмельницька область), дочірні підприємства «Пивоварня Зібєрта» (м. Фастів) і «Красилівське» (м. Красилів), а також підприємства, щодо яких компанія реалізує корпоративні права, у Бершаді, Коломиї, Охтирці, Рокитному та інших населених пунктах. Територіальна диверсифікація виробництва створює передумови для логістичної оптимізації, посилення регіональної присутності, а також підвищення ефективності організації постачання сировини й дистрибуції готової продукції.

Продуктове портфоліо ПрАТ «Оболонь» характеризується високою широтою та охоплює ключові сегменти ринку напоїв. Компанія виробляє пиво під низкою торговельних марок, зокрема «Оболонь», Obolon BeerMix, «hike», «Zibert», «Desant» та іншими. Водночас у структурі асортименту значну частку формують безалкогольні напої (включно з продукцією ТМ «Живчик»), мінеральна й питна вода («Оболонська», «Prozoga»), слабоалкогольні напої, сидр та енергетичні напої. Окремим стратегічним напрямом виступає виробництво солоду, що забезпечує внутрішні потреби підприємства та водночас підсилює експортні можливості компанії у сировинному сегменті пивоварної індустрії.

Потужності головного заводу в Києві впродовж тривалого періоду розглядалися як одні з найбільших у Європі за встановленою потужністю та масштабами випуску. «Оболонь» належить до ключових учасників національного ринку пива, стабільно перебуваючи серед трійки найбільших виробників, і водночас зберігає помітну присутність у сегментах безалкогольних та слабоалкогольних напоїв. Важливою складовою конкурентних переваг є експортна орієнтація: підприємство історично було одним із перших українських виробників, які започаткували постачання пива до країн Європи та США, а також забезпечувало значну частку українського експорту пива. До початку

повномасштабної війни географія експорту охоплювала понад 70 країн світу; у подальші роки, попри ускладнення логістичних ланцюгів, продукція компанії представлена більш ніж у 40 країнах.

З метою систематизації вихідних відомостей про підприємство доцільним є подання узагальненої характеристики ПрАТ «Оболонь» у табличній формі, що забезпечить структурованість опису та підвищить аналітичну читабельність розділу дисертаційного дослідження.

Таблиця 2.1

Загальна характеристика ПрАТ «Оболонь»

Показник	Характеристика
Повне найменування	Приватне акціонерне товариство «Оболонь»
Організаційно-правова форма	Приватне акціонерне товариство (ПрАТ)
Код ЄДРПОУ	05391057
Юридична адреса	04212, м. Київ, вул. Богатирська, 3
Рік заснування виробництва	1980 р. (як Київський пивоварний завод № 3)
Рік реєстрації як ПрАТ	1993 р.
Статутний капітал	65344 тис. грн
Основний вид діяльності	Виробництво пива (КВЕД 11.05)
Основні види продукції	Пиво, безалкогольні напої, слабоалкогольні напої, сидр, мінеральна вода, солод
Ключові ринки збуту	Внутрішній ринок України, експорт у понад 40 країн світу

Джерело: складено автором на основі [49].

Організаційна структура ПрАТ «Оболонь» вибудована за логікою багаторівневого корпоративного управління, у межах якого стратегічні управлінські функції централізуються на рівні корпорації, тоді як операційне керівництво реалізується на рівні виробничих майданчиків і дочірніх підприємств. Така конфігурація забезпечує узгодженість рішень між підрозділами, уніфікацію стандартів якості та процесного контролю, а також збереження необхідної гнучкості для врахування регіональної специфіки збуту й особливостей локального попиту.

Ключовим інституційним елементом системи корпоративного врядування виступає Наглядова рада, компетенції якої охоплюють визначення стратегічних пріоритетів, контроль параметрів фінансової стійкості та формування засад корпоративної відповідальності. Виконавча дирекція, своєю чергою, забезпечує реалізацію затвердженої стратегії через управління виробничими, маркетинговими,

логістичними та фінансовими процесами. У межах виробничої вертикалі функціонально диференційовано підрозділи, відповідальні за пивоваріння, виробництво безалкогольних напоїв, експлуатацію ліній розливу, лабораторний контроль якості, енергетичне та технологічне забезпечення. Такий розподіл повноважень і відповідальності підсилює цілісність управління, прозорість контролю та відтворюваність параметрів якості на всіх етапах виробничого циклу.

Логістична інфраструктура ПрАТ «Оболонь» характеризується розвинутою інтегрованою системою, що включає власний автопарк, складські комплекси й багаторівневу дистрибуційну мережу. Наявність власних логістичних потужностей підвищує керованість матеріальних потоків, мінімізує ризики зривів постачання та забезпечує стабільність дистрибуції як у межах внутрішнього ринку, так і за експортними напрямками. Упродовж останніх років компанія посилює технологічну модернізацію логістики шляхом впровадження автоматизованих складських рішень, що сприяє скороченню логістичних витрат, підвищенню швидкості обробки замовлень і поліпшенню сервісних показників.

Окремий акцент у розвитку організаційно-логістичної системи зроблено на посиленні експортного вектору. Це передбачає необхідність адаптації продукту до регуляторних та споживчих вимог різних країн, проходження процедур сертифікації, дотримання міжнародних стандартів маркування, а також удосконалення зовнішньої логістики з урахуванням трансформації ринкового середовища та нових обмежень, що впливають на ланцюги постачання.

Таблиця 2.2

Категорії продукції ПрАТ «Оболонь»

Номенклатура видів продукції	Вид продукції
Пиво	Оболонь, BeerMix, Hardmix, Zibert, Жигулівське, Десант, hike, Zlata Praha, Carling, Piwny kubek («Пивний кухоль»), Рідний, Шубін, Світле, Южанка, Охтирське
Безалкогольні напої	Живчик, Smart Cola, Lemonissimo, Lemonata. Квас «Старокиївський», Смячна класика
Мінеральна та питна вода	Оболонська, Прозора, Збручанська, Живчик, Регіональна вода, Аквабаланс
Промислові товари	Солод, Пивна дробина, Бандажна стрічка, ПЕТф- префор, Ящик
Сидр та слабоалкогольні напої	Ciber, Класична серія, Енергетичні напої

Джерело: складено автором на основі Звіту про управління ПрАТ «Оболонь»

Позитивна динаміка простежується також у трансформації структури доходів підприємства. Домінантним джерелом виручки традиційно залишається реалізація пивоварної продукції, однак сегменти безалкогольних напоїв, мінеральної та питної води, а також сидрових виробів характеризуються стійкою тенденцією до нарощення обсягів продажу. Розширення продуктового портфеля та інтенсифікація бренд-комунікацій посилюють конкурентні позиції компанії й підвищують її здатність утримувати споживацьку лояльність у різних цінових і смакових нішах. Водночас експортні операції знову набувають стратегічного значення у формуванні доходної бази: диверсифікація географії поставок і укладання нових контрактів дають змогу зменшити залежність від кон'юнктури внутрішнього ринку та забезпечити надходження валютної виручки, що має принципове значення в умовах макроекономічної нестабільності.

У конкурентному середовищі пивоварної галузі України ПрАТ «Оболонь» зберігає статус одного з лідерів, стабільно перебуваючи у групі трьох найбільших виробників. Попри суттєві зовнішні шоки – зниження платоспроможного попиту, перебудову логістичних ланцюгів, а також загальногалузеве скорочення виробничих потужностей — підприємству вдалося утримати ринкові позиції завдяки адаптивній стратегії управління, переорієнтації на ключові сегменти та гнучкому інструментарію маркетингово-збутової політики. На національному ринку основний конкурентний тиск формують міжнародні групи Carlsberg та AB InBev; водночас «Оболонь» забезпечує порівняльну стійкість завдяки широті асортименту, високій впізнаваності брендів і збереженню стабільних параметрів якості продукції.

Паралельно компанія посилює розвиток у сегменті безалкогольних напоїв, демонструючи відчутні результати завдяки торговельним маркам із сформованим позитивним іміджем і довірою споживачів. Зокрема, лінійка «Живчик» посідає значущі позиції у категорії сімейного споживання, що забезпечує прогнозований попит, особливо в період сезонного зростання споживання, а також створює потенціал масштабування на зовнішніх ринках. У категорії мінеральних і питних вод підприємство зміцнює конкурентні переваги через оптимізацію витрат (зокрема собівартості) та оновлення пакувальних рішень. Вказані кроки корелюють із глобальними споживчими трендами

щодо екологічності, ресурсозбереження та розвитку практик вторинної переробки упаковки.

З позиції продуктової структури виробництва найбільшу питому вагу в сукупному випуску продовольчих напоїв формує пиво. Наступними за значущістю виступають безалкогольні газовані та негазовані напої; третю групу становлять мінеральні та питні води; четверту – слабоалкогольні напої, сидри й енергетичні продукти. Така конфігурація асортименту створює ефект портфельної збалансованості, забезпечуючи відносну стабільність грошових надходжень упродовж року та знижуючи чутливість підприємства до сезонних коливань попиту.

Наведені далі показники умовно ілюструють розподіл обсягів виробництва за основними товарними категоріями, що дає змогу оцінити співвідношення між продуктовими групами та визначити пріоритетність напрямів у межах виробничо-збутового портфеля.

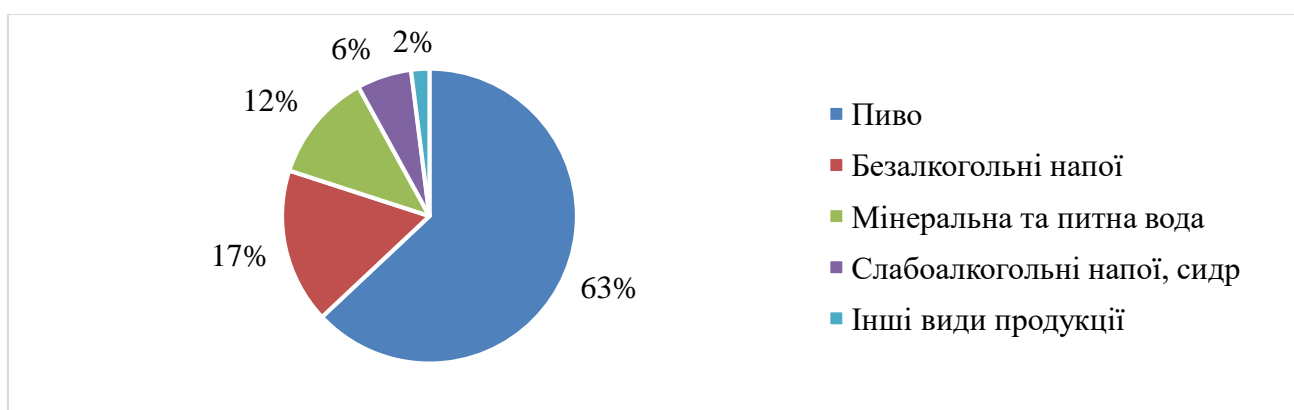

Рис. 2.1. Структура виробництва ПрАТ «Оболонь» за видами продукції станом на 2024 р.

Джерело: складено автором на основі Фінансової звітності та Звіта про управління ПрАТ «Оболонь»

Доцільно підкреслити, що компанія послідовно нарощує інвестиційну активність у напрямі розвитку експортних поставок, розглядаючи зовнішні ринки як визначальний чинник зміцнення довгострокової фінансової стійкості. За умов тимчасового звуження портової інфраструктури підприємство здійснило переорієнтацію логістичної моделі, використовуючи альтернативні транспортні коридори та комбіновані маршрути постачання. У результаті експортні обсяги виявляють висхідну динаміку, а товарна

структура поставок поступово зміщується в бік пива преміального сегмента та крафтових стилів, що узгоджується з актуальними тенденціями глобального споживчого попиту та еволюцією смакових переваг на міжнародних ринках.

Паралельно з виробничо-збутовими процесами підприємство інтенсифікує реалізацію маркетингової стратегії, орієнтованої на цифрові канали комунікації та сучасні інструменти взаємодії зі споживачами. Інвестиції у брендинг, розвиток присутності в соціальних мережах, партнерські колаборації з українськими виробниками, а також участь у спортивних і культурних подіях забезпечують підвищення рівня впізнаваності торговельних марок і підтримують конкурентоспроможність компанії. У сукупності такі заходи розширюють охоплення аудиторії та сприяють залученню нових сегментів споживачів, зокрема молодіжних і міських груп із вищими вимогами до бренд-ідентичності та комунікаційної «автентичності».

Кадрова політика ПрАТ «Оболонь» спрямована на формування та утримання висококваліфікованого персоналу, спроможного забезпечувати результативність виробничих процесів і управлінських рішень у динамічному ринковому середовищі. Штат підприємства охоплює кілька тисяч працівників різних професійно-кваліфікаційних категорій, що зумовлює потребу в системному розвитку людського капіталу. Компанія акцентує увагу на безперервному професійному навчанні, впроваджує програми підвищення кваліфікації та формує кадровий резерв шляхом залучення молодих фахівців через стажування, що створює передумови для відтворення компетенцій і підтримання організаційної спроможності до інноваційного розвитку.

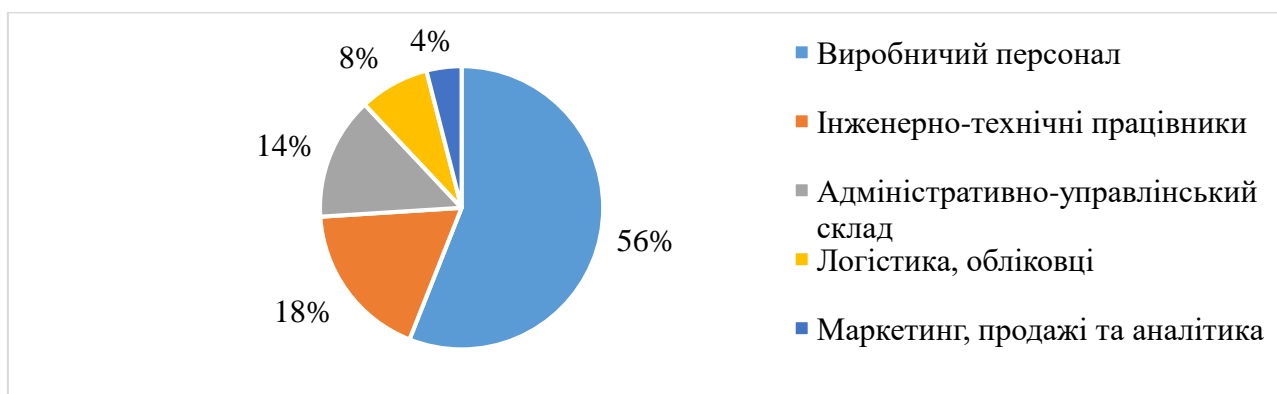

Рис. 2.2. Структура персоналу ПрАТ «Оболонь» за категоріями, 2024 р.

Джерело: складено автором на основі Звіту про управління та фінансової звітності ПрАТ «Оболонь».

Підвищення вимог до персоналу підприємства об'єктивно зумовлене переходом на сучасні технологічні рішення, які посилюють роль компетенцій у сфері автоматизації, роботизації та цифрових систем управління виробничими процесами. За таких умов людський капітал набуває статусу ключового ресурсу технологічної результативності, а підтримання належного рівня кваліфікації персоналу стає безперервним управлінським завданням. З цією метою компанія систематично організовує внутрішні програми навчання, залучає зовнішніх експертів для трансферу спеціалізованих знань і практик, а також розвиває корпоративну культуру, що акцентує відповідальність, командну взаємодію та орієнтацію на зростання продуктивності праці.

У межах стратегічного планування ПрАТ «Оболонь» окреслює комплекс пріоритетів, спрямованих на нарощення та утримання конкурентних переваг. До визначальних напрямів належать: розширення присутності на зовнішніх ринках, підвищення ефективності логістичних ланцюгів, оптимізація структури витрат, розроблення та комерціалізація нових продуктів і брендів, інвестиції у виробничу інфраструктуру, а також цифрова трансформація управління та операцій. Додатково компанія фокусується на посиленні партнерських взаємодій, удосконаленні маркетингових інструментів, упровадженні енергоощадних технологій і формуванні нових ринкових ніш зростання, що підвищує адаптивність бізнес-моделі до змін зовнішнього середовища.

До сильних сторін підприємства доцільно віднести масштабність виробничих потужностей, стабільні параметри якості продукції, високий рівень капіталізації бренду та впізнаваності, конкурентоспроможну цінову політику, розвинену логістичну інфраструктуру, а також накопичений досвід діяльності на зовнішніх ринках. Сукупність зазначених чинників формує стійкий конкурентний профіль компанії й забезпечує здатність зберігати ринкові позиції в періоди економічної турбулентності, оперативно перебудовуючи управлінські та операційні рішення відповідно до нових умов функціонування. Підприємство демонструє високу спроможність до функціонування в умовах підвищеної ринкової нестабільності, підтримуючи виробничу, фінансову та організаційну стійкість.

2.2. Аналіз господарської діяльності підприємства

У даному підрозділі буде проведено комплексний аналіз господарської діяльності підприємства за 2022-2024 роки. Аналітичний блок охоплює оцінювання динаміки, складу та структури активів; аналіз складу і динаміки основних засобів та оборотних активів, також буде проаналізовано персонал підприємства, що у сукупності дасть змогу сформувавши цілісне уявлення про ресурсне забезпечення підприємства.

Згідно з даними табл. 2.3 у структурі активів ПрАТ «Оболонь» упродовж 2022-2024 рр. зафіксовано помітні зрушення, що корелюють із підвищенням виробничих потреб, активізацією інвестиційних процесів та розширенням операційного циклу підприємства. Сукупна вартість активів зросла з 5615058 тис. грн у 2022 р. до 9397295 тис. грн у 2024 р.; темпи приросту становили 39,09% у 2023 р. та 20,33% у 2024 р. Сформована висхідна динаміка відображає послідовне нарощування економічного потенціалу, розширення ресурсної бази й масштабування господарської діяльності компанії.

Основним джерелом зростання загального обсягу активів виступили необоротні активи: у 2023 р. їх вартість зросла на 28,30%, а у 2024 р. – ще на 11,49%, досягнувши 5179238 тис. грн. Посилення ролі цієї складової активів інтерпретується як ознака системної модернізації виробничих потужностей та концентрації інвестицій у довгострокові ресурси, що формують технологічну основу конкурентоспроможності й забезпечують потенціал розвитку підприємства в середньо- та довгостроковій перспективі.

У складі необоротних активів найбільш інтенсивні трансформації зафіксовано за статтею нематеріальні активи, які у 2024 році збільшилися у 21,8 рази або на 2178,28%.

Таблиця 2.3

Динаміка обсягу та складу активів ПрАТ «Оболонь» за 2022-2024 рр.

Показники	Рік			Абсолютне відхилення, (+-)		Відносне відхилення, %	
	2022	2023	2024	2023 до 2022	2024 до 2023	2023 до 2022	2024 до 2023
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>
1. Необоротні активи, всього	3 620 540	4 645 295	5 179 238	1 024 755	533 943	28,30	11,49
1.1. Нематеріальні активи	2 467	1 934	44 062	-533	42 128	-21,61	2178,28
1.2. Незавершені капітальні інвестиції	85 202	48 865	256 969	-36 337	208 104	-42,65	425,88
1.3. Основні засоби	3 464 064	4 525 000	4 808 711	1 060 936	283 711	30,63	6,27
2. Оборотні активи, всього	1 994 518	3 164 544	4 218 057	1 170 026	1 053 513	58,66	33,29
2.1. Запаси	982 646	1 537 020	1 688 266	554 374	151 246	56,42	9,84
2.2. Дебіторська заборгованість (разом)	867 629	1 147 673	1 627 675	280 044	480 002	32,28	41,82
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти	138 747	474 679	891 030	335 932	416 351	242,12	87,71
2.4. Інші оборотні активи	5 496	5 172	11 082	-324	5 910	-5,90	114,27
АКТИВИ, всього	5 615 058	7 809 839	9 397 295	2 194 781	1 587 456	39,09	20,33

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства.

Така динаміка, є наслідком посилення інтелектуально-технологічної складової бізнесу та може відображати придбання/впровадження ліцензійного програмного забезпечення, корпоративних цифрових платформ, реєстрацію торговельних марок, а також капіталізацію інших об'єктів інтелектуальної власності. Для підприємств харчової промисловості зазначене є закономірним в умовах цифровізації управління, автоматизації виробничого контролю та підвищення ролі брендингу у конкурентній боротьбі.

Відчутні зміни спостерігалися й за позицією незавершених капітальних інвестицій: після скорочення у 2023 р. на 42,65% у 2024 р. відбулося їх різке зростання на 425,88%, до рівня 256969 тис. грн. Така «V-подібна» траєкторія є індикатором відновлення або масштабування інвестиційних програм і може бути пов'язана з реалізацією проектів реконструкції виробничих потужностей, оновлення технологічного устаткування, модернізації інженерних мереж та розширення інфраструктури підприємства.

Основні засоби також демонстрували стійку позитивну динаміку: у 2023 р. їх вартість збільшилася на 30,63%, а у 2024 р. – на 6,27%, досягнувши 4808711 тис. грн. Послідовне нарощення цієї складової необоротних активів підтверджує продовження політики технічного переоснащення та підвищення технологічного рівня виробництва, що є важливою передумовою продуктивності, якості та енергоефективності.

Оборотні активи також мали позитивну тенденцію, відображаючи розширення обігового капіталу та інтенсифікацію операційного циклу. Їх обсяг зріс з 1994518 тис. грн у 2022 р. до 4218057 тис. грн у 2024 р.; темпи приросту становили 58,66% у 2023 р. та 33,29% у 2024 р. Така динаміка узгоджується зі збільшенням масштабів виробництва і збуту, зростанням потреб у сировині та матеріалах, а також із розширенням ринкової активності підприємства.

У структурі оборотних активів найсуттєвіший приріст зафіксовано за статтею грошові кошти та їх еквіваленти: у 2023 р. показник зріс на 242,12%, а у 2024 р. – на 87,71%. Це може інтерпретуватися як посилення поточної платоспроможності та підвищення рівня ліквідності, а також як результат оптимізації грошових потоків і політики управління короткостроковими фінансовими ресурсами.

Запаси збільшувалися більш помірними темпами – на 56,42% у 2023 р. і на 9,84% у 2024 р., що відображає відносну стабільність виробничого циклу при одночасному розширенні товарної номенклатури та підтриманні необхідних рівнів матеріального забезпечення. Дебіторська заборгованість зросла на 32,28% у 2023 р. та на 41,82% у 2024 р. Вказана тенденція може мати подвійне трактування: з одного боку – як наслідок збільшення обсягів реалізації з наданням відтермінування платежів, з іншого – як потенційний сигнал погіршення розрахункової дисципліни контрагентів і підвищення кредитного ризику. Зростання інших оборотних активів у 2024 р. на 114,27% після незначного зниження у 2023 р. може бути зумовлене збільшенням податкових активів або інших операційних елементів, що обліковуються у складі цієї статті.

Узагальнюючи, слід констатувати, що у 2022-2024 рр. ПрАТ «Оболонь» продемонструвало суттєве нарощування активів, що відображає розвиток виробничої бази, активізацію інвестиційної політики та зростання обігового капіталу. Синхронне розширення необоротних і оборотних активів формує підґрунтя для подальшого посилення конкурентних позицій і збільшення економічного потенціалу підприємства. Водночас прискорене зростання дебіторської заборгованості, потребує посиленого моніторингу з метою збереження оптимальних параметрів фінансової стійкості.

Таблиця 2.4

Динаміка структури активів ПрАТ Оболонь за 2022-2024 рр

Показники	Роки						Абсолютні відхилення	
	2022		2023		2024		2023 до 2022	2024 до 2023
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%		
<i>I</i>	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Необоротні активи, всього	3620540	64,48	4645295	59,48	5179238	55,11	-5,00	-4,37
1.1. Нематеріальні активи	2467	0,04	1934	0,02	44062	0,47	-0,02	0,44
1.2. Незавершені капітальні інвестиції	85202	1,52	48865	0,63	256969	2,73	-0,89	2,11

продовження таблиці 2.4

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.3. Основні засоби	3464064	61,69	4525000	57,94	4808711	51,17	-3,75	-6,77
1.4. Інші фінансові інвестиції	68793	1,23	69482	0,89	69482	0,74	-0,34	-0,15
1.5. Інші необоротні активи	14	0,00	14	0,00	14	0,00	0,00	0,00
2. Оборотні активи, всього	1994518	35,52	3164544	40,52	4218057	44,89	5,00	4,37
2.1. Сума запасів	982646	17,50	1537020	19,68	1688266	17,97	2,18	-1,72
2.3. Сума дебіторської заборгованості	867629	15,45	1147673	14,70	1627675	17,32	-0,76	2,63
2.5. Сума грошових коштів	138747	2,47	474679	6,08	891034	9,48	3,61	3,40
2.6. Сума інших оборотних активів	5496	0,10	5172	0,07	11082	0,12	-0,03	0,05
3. ВСЬОГО АКТИВІВ	5615058	100,00	7809839	100,00	9397295	100,00	0	0

Джерело: Побудовано автором на основі Балансу підприємства

За даними таблиці 2.4, у 2022-2024 рр. активи ПрАТ «Оболонь» демонструють стаке зростання та суттєві структурні зрушення у бік підвищення частки оборотного капіталу.

Сукупний обсяг активів зріс з 5615058 тис. грн у 2022 р. до 9397295 тис. грн у 2024 р., тобто на 3782237 тис. грн або на 67,36% за два роки. Темп приросту був максимальним у 2023 р. – 39,09%, а у 2024 р. зростання продовжилося, хоча й уповільнилося – 20,33%. Така траєкторія свідчить про розширення операційного масштабу та нарощування ресурсного потенціалу підприємства.

У структурі активів відбулася переорієнтація з капіталомісткої моделі на більш “обігову”. Частка необоротних активів зменшилася з 64,48% у 2022 р. до 55,11% у 2024 р, тобто на 9,37 в.п., частка оборотних активів зросла з 35,52% до 44,89% або на 9,37 в.п.

Показовим є зростання співвідношення оборотні/необоротні активи: з 0,55 у 2022 р. до 0,81 у 2024 р., що означає підвищення ролі оборотного капіталу в забезпеченні діяльності та посилення потреби у ліквідних ресурсах.

Важливим є і те, що необоротні активи зростали і в абсолютному вимірі з 3620540 до 5179238 тис. грн, але повільніше, ніж оборотні. Тобто структурні зрушення зумовлені не скороченням інвестиційної бази, а випереджальним нарощуванням оборотних компонентів.

Ключовою статтею необоротних активів залишаються основні засоби у 2024 р. їх частка становить 51,17% активів – 4808711 тис. грн. Разом із тим частка ОЗ зменшилася з 61,69% до 51,17% або на 10,52 в.п., що вказує на відносно “розмивання” капітальної складової на тлі швидшого зростання оборотних активів.

Помітним є різкий ріст незавершених капітальних інвестицій у 2024 р. до 256969 тис. грн, а їх частка підвищилася до 2,73% (+2,11 в.п. до 2023 р.). Це є показником активної інвестиційної діяльності (проекти модернізації/розширення), ефект від якої надалі може трансформуватися у приріст основних засобів та зміну виробничих можливостей.

Також фіксується збільшення нематеріальних активів частка з 0,02% у 2023 р. до 0,47% у 2024 р. Попри невелику питому вагу, такий стрибок часто відображає капіталізацію цифрових рішень, ліцензій, ПЗ, брендів, тобто посилення інтелектуально-технологічного компонента активів.

Оборотні активи зросли з 1994518 до 4218057 тис. грн, а їх частка – до 44,89%. Головні структурні зрушення всередині оборотних активів наступні:

– *грошові кошти* їх частка зросла з 2,47% у 2022 р. до 9,48% у 2024 р, тобто на 7,01 в.п. – це свідчить про підвищення поточної ліквідності й накопичення високоліквідних резервів;

– *запаси* їх частка у 2023 р. зросла до 19,68%, але у 2024 р. знизилась до 17,97%. В абсолютному вимірі запаси продовжили зростати (до 1688266 тис. грн), однак їх питома вага скоротилась – це може вказувати на випереджальне зростання інших компонентів (грошових коштів, дебіторської заборгованості);

– *дебіторська заборгованість* їх частка знизилась у 2023 р. до 14,70%, але у 2024 р. зросла до 17,32% або 2,63 в.п. до 2023 р. при значному абсолютному прирості до 1627675 тис. грн. Така динаміка має подвійне трактування: розширення продажів із відтермінуванням платежів та потенційне погіршення платіжної дисципліни контрагентів.

Структура приросту демонструє зміну джерел зростання:

- у 2023 р. зростання активів забезпечили оборотні активи – 53,3% приросту і необоротні – 46,7%, зростання було більш збалансованим;
- у 2024 р. основний внесок зробили оборотні активи – 66,4% приросту, зокрема дебіторська заборгованість і грошові кошти; частка необоротних у прирості зменшилась до 33,6%. Це означає, що у 2024 р. підприємство більше нарощувало обіговий та ліквідний компонент, ніж капітальну базу.

У 2022-2024 рр. ПрАТ «Оболонь» істотно наростило активи та одночасно трансформувало їх структуру зменшилася частка необоротних активів при зростанні оборотних, що підвищує маневреність ресурсів і потенційно покращує поточну платоспроможність, зокрема через різке зростання частки грошових коштів. Поряд із цим, прискорене збільшення дебіторської заборгованості у 2024 р. посилює потребу в контролі кредитної політики, моніторингу прострочень і оцінці якості дебіторського портфеля, аби не допустити погіршення фінансової стійкості.

Наочно структуру активів представлено на рис. 2.3.

Рис. 2.3 засвідчує структурну переорієнтацію активів ПрАТ «Оболонь» у 2022–2024 рр. у бік підвищення мобільності ресурсів питома вага необоротних активів послідовно зменшується з 64,48% до 55,11%, насамперед за рахунок скорочення частки основних засобів з 61,69% до 51,17%. Одночасно зростає частка оборотних активів з 35,52% до 44,89%, що відображає розширення операційного циклу та посилення ролі обігового капіталу у забезпеченні господарської діяльності.

У межах оборотних активів найбільша зміна пов'язана зі зростанням частки грошових коштів 2,47% у 2022 р. до 6,08% у 2023 р. і до 9,48% у 2024 р., що вказує на підвищення поточної ліквідності та посилення платоспроможності. Частка запасів має хвилеподібний характер з 17,50% у 2022 р. до 19,68% у 2023 і до 17,97% у 2024 році, тоді як дебіторська заборгованість після зниження у 2023 р. зростає у 2024 р. до 17,32%, що може бути наслідком активізації реалізації з відтермінуванням платежів і водночас потребує посиленого контролю кредитної політики для недопущення погіршення якості дебіторського портфеля.

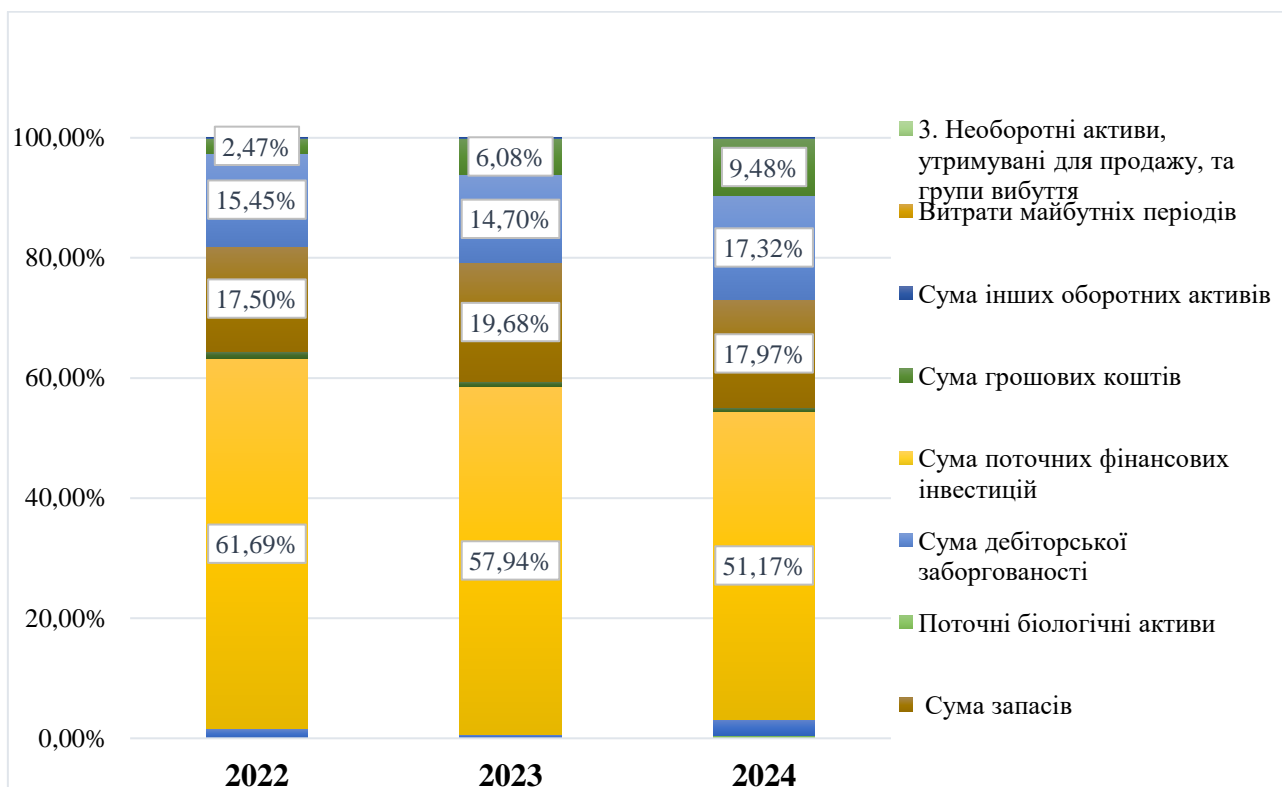

Рис. 2.3. Структура активів підприємства за 2022-2024 роки.

Джерело: складено автором за даними Ф.2 підприємства ПрАТ «Оболонь».

Проаналізуємо динаміку наявності та структури основних засобів таблиця 2.5.

Аналіз табл. 2.5 та рис. 2.3 засвідчує, що у 2022-2024 рр. ПрАТ «Оболонь» здійснювало послідовне нарощування вартості основних засобів із одночасною структурною перебудовою їх складу. Загальна вартість ОЗ на кінець періоду зросла з 11698996 тис. грн у 2022 р. до 12781119 тис. грн у 2024 р., тобто на 1082123 тис. грн або на 9,25%. Приріст був помірним у 2023 р. – 300142 тис. грн або 2,57% і прискорився у 2024 р. – 781981 тис. грн або 6,52%, що інтерпретується як активізація капіталовкладень та оновлення матеріально-технічної бази. Найбільшою групою у структурі ОЗ протягом усього періоду залишаються машини та обладнання – 55,01-58,68%, що підтверджує технологічно орієнтований характер виробництва. Однак їх питома вага послідовно зменшувалася з 58,68% у 2022 р. до 55,01% у 2024 р., попри абсолютне зростання у 2024 р. на 174764 тис. грн. Це означає, що збільшення ОЗ відбувалося випереджальними темпами за іншими групами, а структура капіталу підприємства стала більш «збалансованою» між виробничою та збутово-логістичною інфраструктурою.

Динаміка наявності та структури основних засобів підприємства ПрАТ Оболонь за 2022-2024

Найменування основних засобів	Значення показника, на кінець періоду						Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %		Відхилення по структурі ОЗ	
	2022		2023		2024		тис. грн		2023 до 2022	2024 до 2023	2023 до 2022	2024 до 2023
	тис. грн	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %	2023 до 2022	2024 до 2023	2023 до 2022	2024 до 2023	2023 до 2022	2024 до 2023
Земля та будівлі	2566512,00	21,94	2739605,00	22,83	2802758,00	21,93	173093,00	63153,00	6,74	2,31	0,89	-0,90
Машини та обладнання	6864935,00	58,68	6856475,00	57,14	7031239,00	55,01	-8460,00	174764,00	-0,12	2,55	-1,54	-2,13
Транспортні засоби	163460,00	1,40	176532,00	1,47	231010,00	1,81	13072,00	54478,00	8,00	30,86	0,07	0,34
Кеги	1027852,00	8,79	1031532,00	8,60	1031614,00	8,07	3680,00	82,00	0,36	0,01	-0,19	-0,53
Обладнання для збуту	929911,00	7,95	1087149,00	9,06	1369897,00	10,72	157238,00	282748,00	16,91	26,01	1,11	1,66
Інше	66737,00	0,57	64912,00	0,54	64267,00	0,50	-1825,00	-645,00	-2,73	-0,99	-0,03	-0,04
Незавершене виробництво	79589,00	0,68	42933,00	0,36	250334,00	1,96	-36656,00	207401,00	-46,06	483,08	-0,32	1,60
Усього	11698996,00	100,00	11999138,00	100	12781119,00	100	300142,00	781981,00	2,57	6,52	-	-

Джерело: побудовано автором на основі Балансу підприємства.

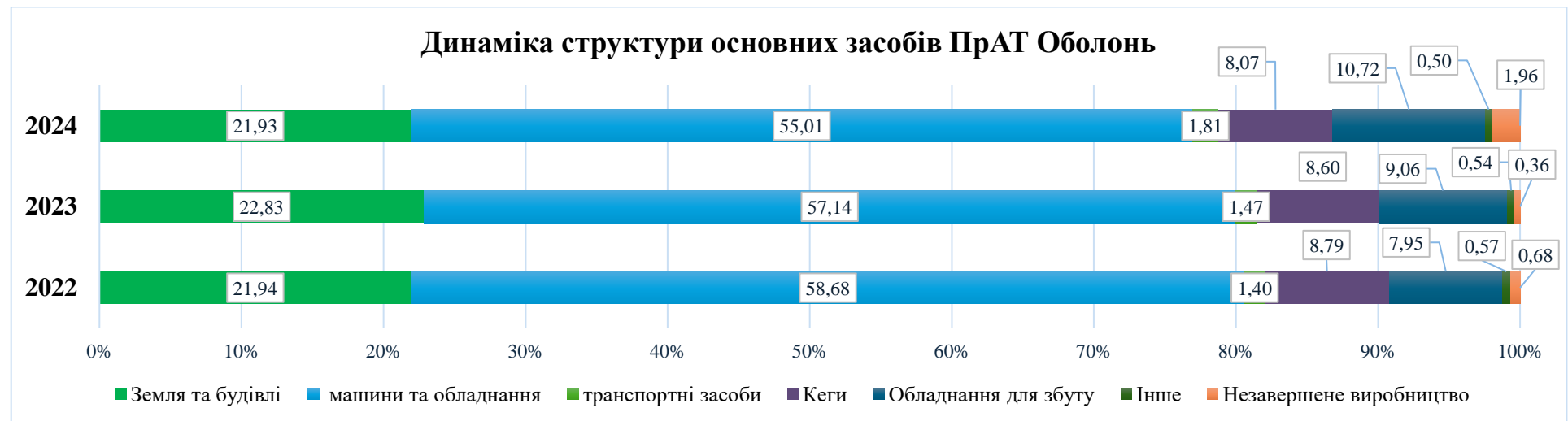

Рис. 2.4. Динаміка структури основних засобів підприємства за 2022-2024 роки

Джерело: складено автором за даними звітності підприємства ПрАТ Оболонь.

Найбільші структурні зміни (рис. 2.3) пов'язані з обладнання для збуту, частка яких зросла з 7,95% у 2022 р. до 10,72% у 2024 р., а абсолютний приріст за два роки становив 439986 тис. грн (з 929911 до 1369897 тис. грн). Така динаміка є індикатором стратегічного посилення дистрибуційного контуру (розлив, пакування, складсько-збутова інфраструктура, торговельне обладнання) та узгоджується з орієнтацією компанії на розширення ринків збуту, включно з експортом. Помітним є також зростання частки незавершеного виробництва у складі основних засобів після зменшення у 2023 р. на 46,06% у 2024 р. відбулося різке збільшення до 250334 тис. грн, а питома вага підвищилася до 1,96%. Це типовий маркер інвестиційної фази (реалізація проєктів модернізації/будівництва, що ще не введені в експлуатацію), який надалі може трансформуватися у приріст продуктивних ОЗ або інфраструктурних активів. Додатково зростають транспортні засоби з 1,40% у 2022 р. до 1,81% у 2024 р., що підсилює логістичну автономність. Натомість група кегів демонструє структурне зниження з 8,79% у 2022 р. до 8,07% у 2024 р., що свідчить про зміну упаковочно-канальної структури продажів або перерозподіл інвестицій на користь обладнання для збуту. У сукупності виявлені тенденції дозволяють зробити висновок, що протягом 2022-2024 рр. підприємство не лише збільшувало загальний обсяг основних засобів, а й зміщувало акценти від виключно виробничої домінанти до посилення збутово-логістичної та інвестиційно-проєктної складової, що підвищує адаптивність бізнес-моделі та потенціал масштабування в середньостроковій перспективі.

Далі проаналізуємо показники технічного стану основних засобів на підприємстві, які наведено у таблиці 2.6. та наочно представлено на рис. 2.5.

Таблиця 2.6

Показники технічного стану основних засобів ПрАТ Оболонь за 2022-2024

Показник	Нормативне значення	Значення показника			Абсолютне відхилення	
		2022	2023	2024	2023 до 2022	2024 до 2023
Коефіцієнт зносу ОЗ	<0,5	0,67	0,62	0,62	-0,05	-0,01
Коефіцієнт придатності	>0,5	0,33	0,38	0,38	0,05	0,01

Джерело: побудовано автором на основі Балансу підприємства.

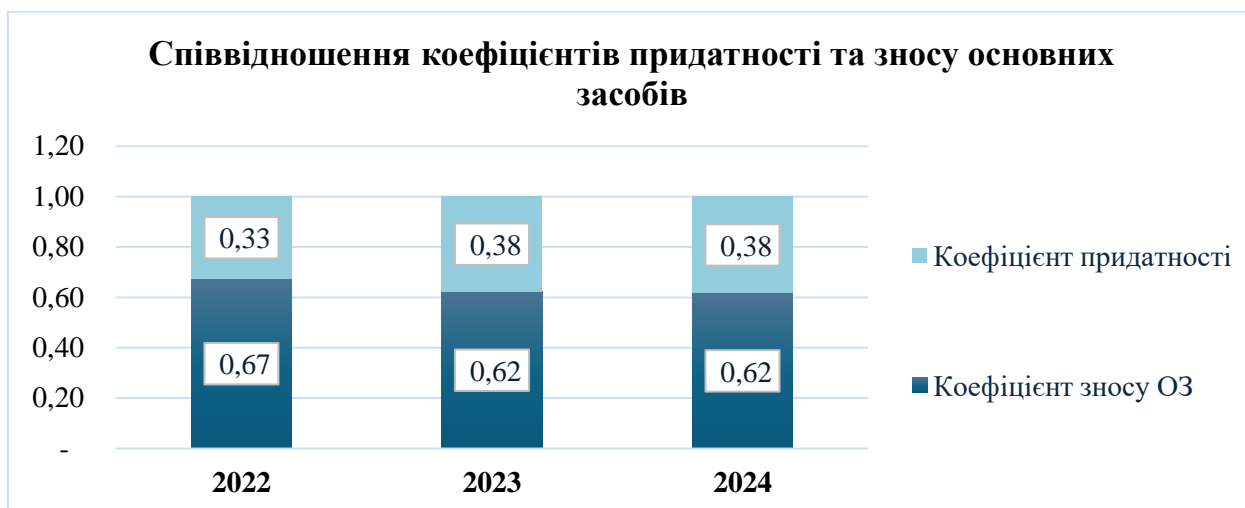

Рис. 2.5. Співвідношення коефіцієнтів придатності та зносу основних засобів.

Джерело: складено автором за даними звітності підприємства ПрАТ «Оболонь».

Дані табл. 2.6 та рис. 2.5 відображають поступово поліпшуваний технічний стан основних засобів ПрАТ «Оболонь» у 2022-2024 рр. Значення коефіцієнта зносу зменшилося з 0,67 у 2022 р. до 0,62 у 2023 р. і у 2024 р залишалось на тому ж рівні – 0,62. Водночас упродовж усього періоду показник перевищує рекомендовану межу $<0,5$, що свідчить про збереження високої частки зношених основних засобів та підвищені ризики технологічних збоїв, ремонтної залежності й зростання експлуатаційних витрат. Із позиції виробничої ефективності це означає, що підприємство функціонує за умов значної амортизаційної «навантаженості» матеріально-технічної бази, що потребує системного оновлення активної частини ОЗ.

Динаміка коефіцієнта придатності є оберненим показником та підтверджує помірно покращення. Показник підвищився з 0,33 у 2022 р. до 0,38 у 2023 р. і утримався на рівні 0,38 у 2024 р. Проте, як і у випадку з коефіцієнтом зносу, значення нижче нормативного орієнтира $>0,5$, що вказує на недостатній рівень «здорової» (придатної до ефективної експлуатації) частини основних засобів. Графічне співвідношення на рис. 2.5 фіксує стале домінування зносу над придатністю, а отже – обмеженість резервів продуктивності та енергоефективності, що може стримувати зростання конкурентоспроможності в середньостроковій перспективі.

Далі проаналізуємо наявність та структуру оборотних активів підприємства за допомогою таблиці 2.7 та рис. 2.6.

Таблиця 2.7

Динаміка наявності та структури оборотних активів на ПрАТ Оболонь за 2022 - 2024 роки

Показники	Значення показника						Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
	2022		2023		2024		тис. грн		2023 до 2022	2024 до 2023
	тис. грн	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %				
Запаси										
Запаси	982 646	49,11	1 537 020	48,57	1 688 266	40,02	554 374	151 246	56,42	9,84
Тара	208 010	10,39	53 865	1,70	44 856	1,06	-154 145	-9 009	-74,10	-16,73
Сировина та матеріали	562 177	28,09	1 188 065	37,54	1 300 910	30,84	625 888	112 845	111,33	9,50
Готова продукція	111 113	5,55	137 343	4,34	169 026	4,01	26 230	31 683	23,61	23,07
Незавершене виробництво	62 906	3,14	97 290	3,07	86 739	2,06	34 384	-10 551	54,66	-10,84
Запасні частини	38 440	1,92	60 457	1,91	86 735	2,06	22 017	26 278	57,28	43,47
Торговельна та інша дебіторська заборгованість										
Торговельна та інша дебіторська заборгованість	668 216	33,39	964 650	30,48	1 172 105	27,79	296 434	207 455	44,36	21,51
Торговельна дебіторська заборгованість	650 854	32,53	947 078	29,93	1 154 958	27,38	296 224	207 880	45,51	21,95
Інша дебіторська заборгованість	17 362	0,87	17 572	0,56	17 147	0,41	210	-425	1,21	-2,42
Передоплати та інші оборотні активи										
Передоплати та інші оборотні активи	211 457	10,57	188 195	5,95	466 652	11,06	-23 262	278 457	-11,00	147,96
Передоплати постачальникам	153 103	7,65	155 719	4,92	406 718	9,64	2 616	250 999	1,71	161,19
Передоплачений акцизний збір	25 337	1,27	31 560	1,00	44 161	1,05	6 223	12 601	24,56	39,93
ПДВ до відшкодування	24 247	1,21	-987	-0,03	11 315	0,27	-25 234	12 302	-104,07	-1246,40
Резерв під безнадійні передоплати та інші оборотні активи	3 274	0,16	-3 269	-0,10	-6 624	-0,16	-6 543	-3 355	-199,85	102,63
Інші оборотні активи	5 496	0,27	5 172	0,16	11 082	0,26	-324	5 910	-5,90	114,27
Гроші та їх еквіваленти										
Гроші та їх еквіваленти	138 747	6,93	474 679	15,00	891 034	21,12	335 932	416 355	242,12	87,71
Грошові кошти в банках та касі	138 747	6,93	474 679	15,00	859 815	20,38	335 932	385 136	242,12	81,14
Короткострокові депозити	0	0,00	0	0,00	31 219	0,74	0	31 219	0,00	0,00
Усього	2 001 066	100,00	3 164 544	100,00	4 218 057	100,00	1 163 478	1 053 513	58,14	33,29

Джерело: розраховано автором на основі Балансу підприємства.

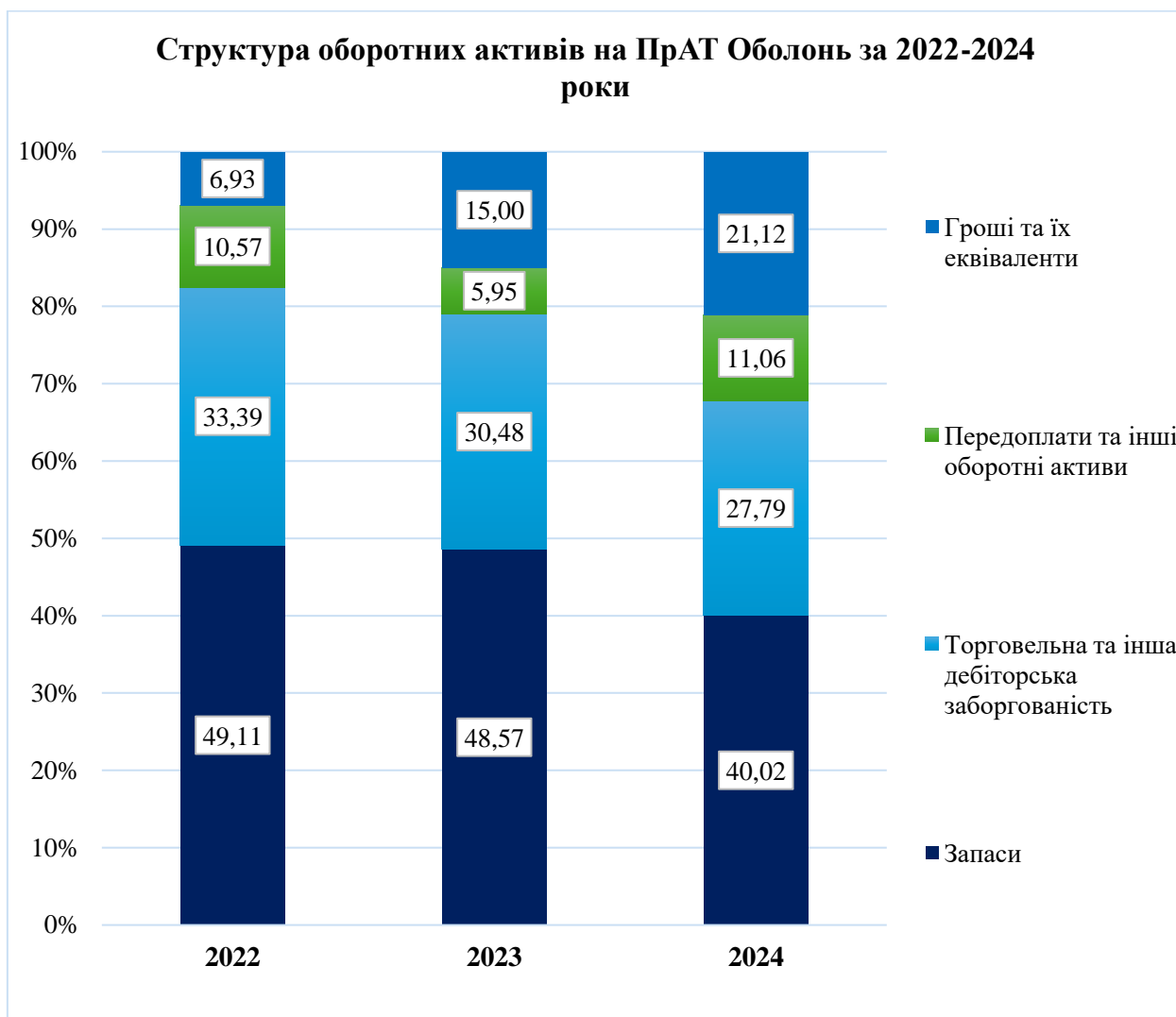

Рис. 2.6. Структура оборотних коштів підприємства за 2022-2024 роки

Джерело: побудовано автором за даними Ф.2 підприємства ПрАТ Оболонь.

Наведені дані в табл. 2.7 та на рис. 2.6 свідчать про суттєве розширення оборотного капіталу ПрАТ «Оболонь» у 2022-2024 рр. із одночасною якісною трансформацією його структури. Загальний обсяг оборотних активів зріс з 2001066 тис. грн у 2022 р. до 4218057 тис. грн у 2024 р. сукупно це становило 2216991 тис. грн або більше 2 рази. Темп приросту становив 58,14% у 2023 р. та 33,29% у 2024 р. Така динаміка відображає одночасно масштабування операційного циклу та підвищення потреби в ресурсах для забезпечення виробництва і збуту в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

Найсуттєвіша зміна структури оборотних активів – перерозподіл частки від запасів до грошових коштів. Якщо у 2022 р. запаси формували 49,11% оборотних

активів, що становило 982646 тис. грн, то у 2024 р. – 40,02%, що становило 1688266 тис. грн). Тобто в абсолютному виразі запаси зросли, однак їх питома вага зменшилася на 9,09 в.п., що свідчить про випереджальне зростання інших компонентів оборотного капіталу та про оптимізацію запасів відносно масштабу діяльності.

Паралельно гроші та їх еквіваленти зросли з 6,93% до 21,12%, що склало 14,19 в.п. і в абсолютному вимірі з 138747 до 891034 тис. грн. Це є сильним індикатором посилення поточної платоспроможності, підвищення стійкості до ліквідності та формування фінансової «подушки» для закупівель, логістики й розрахунків. У 2024 р. з'являються короткострокові депозити у розмірі 31219 тис. грн або 0,74%, що може відобразити перехід до більш активного управління тимчасово вільними коштами.

Всередині запасів відбулися суттєві зміни. Найбільш вагомий приріст припадає на сировину та матеріали з 562177 тис. грн у 2022 р. до 1300910 тис. грн у 2024 р., сукупно за два роки такий приріст становив 738733 тис. грн, а питома вага у структурі оборотних активів зросла з 28,09% до 30,84%. Така тенденція свідчить про посилення матеріальної забезпеченості виробництва, збільшення масштабів випуску, формування страхових запасів під ризики поставок, а також адаптацію до коливань цін і логістичних обмежень.

Натомість тара демонструє різке скорочення з 208010 тис. грн або 10,39% у 2022 р. до 44856 тис. грн або 1,06% у 2024 р. Скорочення за два роки становило 163154 тис. грн; або 9,33 в.п. Це може означати оптимізацію закупівель тари, зміну технології пакування або каналів збуту, а також підвищення оборотності відповідного виду запасів.

Готова продукція зростає з 111113 у 2022 році до 169026 тис. грн у 2024 році, але її частка зменшується і становить у 2022 році – 5,55%, а у 2024 році – 4,01%, що скоріше підтверджує відсутність накопичення нереалізованих залишків при загальному збільшенні оборотного капіталу. Незавершене виробництво після зростання у 2023 р. на 34384 тис. грн або на 54,66% дещо скоротилося у 2024 р. з 97280 тис. грн у 2023 р. до 86739 тис. грн у 2024 р, що склало 10551 тис. грн або на 10,84%, а його питома вага зменшилась з 3,07% до 2,06%, що свідчить про стабілізацію виробничого циклу та скорочення тривалості виробничої стадії.

Торговельна та інша дебіторська заборгованість збільшилась з 668216 у 2022 році до 1172105 тис. грн у 2024 році за два роки таке збільшення становило 503889 тис. грн, однак її питома вага у структурі оборотних активів зменшилась з 33,39% у 2022 році до 27,79% у 2024 році, що становило 5,60 в.п. Отже, підприємство нарощує обсяги продажів/розрахунків із відтермінуванням, але не допускає домінування дебіторської заборгованості в структурі оборотного капіталу, оскільки випереджальними темпами збільшуються гроші та передоплати. Водночас абсолютне зростання дебіторської заборгованості зберігає актуальність контролю її якості (прострочення, концентрація на ключових контрагентах, кредитні ліміти).

Група передоплат та інших оборотних активів у 2024 р. різко зросла до 466652 тис. грн або 11,06% після зниження у 2023 р. Це зумовлено насамперед збільшенням передоплат постачальникам до 406718 тис. грн або 9,64%. Така динаміка є характерною для періодів, коли підприємства вимушені працювати в умовах жорсткіших контрактних умов, дефіциту сировини або підвищених логістичних ризиків, коли передоплата стає механізмом гарантування поставок.

Показник ПДВ до відшкодування має нестійку динаміку у 2023 р. від'ємне значення – -987 тис. грн, у 2024 р. додатне – +11315 тис. грн, що може бути пов'язано з особливостями податкових розрахунків і періодизації.

Табл. 2.7 і рис. 2.6 демонструють, що протягом 2022-2024 рр. оборотні активи ПрАТ «Оболонь» не лише істотно зросли, а й змінили свою структуру. Зменшилась відносна частка запасів і дебіторської заборгованості при різкому зростанні грошових коштів та передоплат. Це підвищує ліквідність і маневреність, але водночас висуває нові управлінські акценти: 1) контроль ефективності передоплат і ризиків постачальників; 2) моніторинг дебіторської заборгованості (прострочення, концентрація); 3) оптимізація структури запасів, зокрема різкого скорочення тари та зростання матеріалів, щоб уникнути прихованого «заморожування» капіталу.

Далі проаналізуємо персонал в розрізі професійних груп і соціальних ознак таблиця 2.8.

Таблиця 2.8

Динаміка кількісних і якісних характеристик персоналу в розрізі професійних груп та соціальних ознак ПрАТ «Оболонь» за 2022-2024 роки

Показник	2022		2023		2024		абс відх. (+.-)	
	осіб	%	осіб	%	осіб	%	23/22	24/23
Аналіз складу персоналу за функціональним призначенням								
Промислово-виробничий пер.	1788	87	1785	86,8	1885	87,1	-3	100
Непромисловий персонал	267	13	271	13,2	279	12,9	4	8
Разом	2055	100	2056	100	2164	100	1	108
Аналіз кваліфікаційного складу персоналу (за професійними групами)								
Керівники	248	12,07	251	12,21	265	12,25	3	14
Професіонали та фахівці	625	30,41	637	30,98	686	31,7	12	49
Технічні службовці	37	1,8	39	1,9	43	1,99	2	4
Кваліфіковані та інші робітники	1145	55,72	1129	54,91	1170	54,07	-16	41
Аналіз розподілу персоналу за статтю								
Чоловіки	1439	70	1429	69,5	1435	66,3	-10	6
Жінки	616	30	627	30,5	729	33,7	11	102
Аналіз розподілу персоналу за віком								
До 30 років	185	9	195	9	217	10	10	22
Від 30 до 50 років	1209	58,83	1189	57,83	1232	56,93	-20	43
Більше 50 років	537	26,13	547	26,61	584	26,99	10	37
Пенсіонери за віком	124	6,03	125	6,08	131	6,05	1	6

Джерело: складено автором на основі річної фінансової звітності ПрАТ «Оболонь»

За даними табл. 2.8 протягом 2022-2024 рр. ПрАТ «Оболонь» характеризується помірним зростанням чисельності персоналу та високою структурною стабільністю за функціональним призначенням. Загальна чисельність збільшилася з 2055 осіб у 2022 р. до 2164 осіб у 2024 р. сукупно становило 109 осіб або 5,3%. Частка промислово-виробничого персоналу впродовж періоду була на рівні – 87%, у 2022 році – 1788 осіб, у 2023 році – 1785 осіб, у 2024 році – 1885 осіб, що свідчить про сталість виробничого профілю та домінування операційної складової у формуванні кадрового потенціалу. Непромисловий персонал зростав повільніше з 267 осіб у 2022 році до 279 осіб у 2024 році і зберігав частку – 13%, це свідчить про відсутність надмірного зростання допоміжних функцій у процесі масштабування діяльності.

У кваліфікаційному розрізі спостерігається поступова трансформація кадрової структури у напрямі підвищення частки праці, що потребує вищого рівня знань, компетентностей і кваліфікації. Зокрема, чисельність керівників зросла з 248 осіб у

2022 році до 265 осіб у 2024 році, їх частка з 12,07% до 12,25%, а група професіоналів і фахівців з 625 осіб у 2022 році до 686 осіб у 2024 році, при збільшенні питомої ваги з 30,41% до 31,70%. Це може відображати посилення функцій управління, маркетингу, цифрових та інженерно-технологічних компетенцій. Водночас частка кваліфікованих та інших робітників знизилася з 55,72% у 2022 році до 54,07% у 2024 році за абсолютного приросту до 1170 осіб у 2024 р., має місце не скорочення основної групи робітничого персоналу, а випереджальне зростання чисельності працівників управлінсько-адміністративного та професійного сегментів, що є характерною ознакою технологічного розвитку й посилення ролі управлінських функцій у промисловому бізнесі.

Гендерний профіль зазнав помітних змін у напрямі зростання представництва жінок їх чисельність збільшилася з 616 до 729 осіб, а частка – з 30,0% до 33,7% або 3,7 в.п. При цьому чисельність чоловіків загалом залишилася майже сталою 1439 осіб у 2022 році та 1435 осіб у 2024 році, однак їх питома вага знизилася з 70,0% до 66,3%. Така тенденція може свідчити про розширення зайнятості у сферах, де традиційно зростає роль офісних, технологічних, лабораторних, фінансових та комунікаційних функцій, а також про поступове вирівнювання доступу до робочих місць у різних професійних групах.

Вікова структура демонструє одночасно дві взаємопов'язані тенденції: помірне посилення залучення молоді та поступове збільшення частки старших вікових груп. Частка працівників до 30 років зросла з 9% до 10% або 185 осіб у 2022 році до 217 осіб у 2024 році, що є позитивним сигналом з позицій відтворення кадрового потенціалу. Разом із цим група 50+ збільшилася з 537 осіб або 26,13% у 2022 р. до 584 осіб або 26,99% у 2024 р., а частка 30-50 років зменшилася з 58,83% у 2022 р. до 56,93% у 2024 р., хоча чисельно група зросла з 1209 осіб у 2022 р. до 1232 осіб у 2024 р. Частка пенсіонерів за віком залишається стабільною на рівні – 6%, хоча їх чисельність зросла з 124 осіб у 2022 р до 131 особи у 2024 р. Це означає, що підприємству доцільно поєднувати політику залучення молодих кадрів (стажування, дуальна освіта) із програмами утримання та передачі знань (наставництво, підготовка кадрового резерву), оскільки зростання частки старших вікових груп підвищує ризик майбутніх кадрових дефіцитів за відсутності належного планування наступності.

2.3. Аналіз фінансових результатів діяльності та оцінка фінансового стану підприємства

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства зорієнтований на формування прибутку як інтегрального показника ефективності, а також на забезпечення його раціонального розподілу та цільового використання відповідно до потреб відтворення, інвестиційного розвитку й підтримання фінансової стійкості. Аналітична цінність дослідження фінансових результатів полягає в тому, що воно виступає необхідною передумовою результативного управління доходами та витратами, спрямованого на зростання прибутку й підвищення рентабельності.

Розглянемо показники фінансових результатів діяльності ПрАТ «Оболонь» за 2022-2024 роки за допомогою таблиці 2.9.

З даних таблиці 2.9 спостерігаємо, що чистий дохід від реалізації за аналізований період 2022-2024 роки зріс на 4122777 тис. грн або 47,6% з 8661928 тис. грн у 2022р. до 12784705 тис. грн у 2024 р., що підтверджує розширення ринкових обсягів. Водночас у 2024 році збільшилася собівартість реалізованої продукції на 3769948 тис. грн або 62,5%, з 6030487 тис. грн у 2022 році до 9800435 тис. грн у 2024 році, тобто випереджальними темпами, що й сформувало основний тиск на результативність у 2024 р.

У 2023 р. валовий прибуток зріс на 23,96%, до 3262039 тис. грн, однак у 2024 р. знизився на 8,52% і становив 2984270 тис. грн. Ключовим є не лише абсолютна динаміка, а й зміна валової маржі: у 2022 р. – 30,38%, у 2023 р. – 30,31% (практично стабільно) та у 2024 р. – 23,34% (падіння на – 6,97 в.п.)

Отже, 2024 р. характеризується зниженням маржинальності, зумовленим підвищенням частки собівартості у виручці з 69,69% до 76,66% або на 6,97 в.п., оскільки собівартість зростала швидшими темпами, ніж дохід від реалізації продукції. Це може бути наслідком подорожчання сировини, матеріалів і енергії, зростання логістичних витрат, перегляду асортиментної структури реалізації або недостатніх темпів перенесення підвищення витрат у ціни продажу.

Таблиця 2.9

Динаміка показників фінансових результатів діяльності ПрАТ «Оболонь» за 2022-2024 роки

Показники	Роки			Абсолютне відхилення, (+/-)		Відносне відхилення, %	
	2022	2023	2024	2023 до 2022	2024 до 2023	2023 до 2022	2024 до 2023
1	3	4	5	6	7	8	9
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	8 661 928	10 763 029	12 784 705	2 101 101	2 021 676	24,26	18,78
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	6 030 487	7 500 990	9 800 435	1 470 503	2 299 445	24,38	30,66
Валовий: прибуток	2 631 441	3 262 039	2 984 270	630 598	-277 769	23,96	-8,52
Інші операційні доходи	37 683	46 587	73 984	8 904	27 397	23,63	58,81
Адміністративні витрати	376 851	458 709	531 853	81 858	73 144	21,72	15,95
Витрати на збут	542 663	670 728	956 097	128 065	285 369	23,60	42,55
Інші операційні витрати	56 526	54 768	101 074	-1 758	46 306	-3,11	84,55
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	1 693 084	2 124 421	1 469 230	431 337	-655 191	25,48	-30,84
Дохід від участі в капіталі	9 718	593	0	-9 125	-593	-93,90	-100,00
Інші фінансові доходи	15 953	45 290	79 544	29 337	34 254	183,90	75,63
Фінансові витрати	122 418	22 209	1 690	-100 209	-20 519	-81,86	-92,39
Інші витрати	139 923	11 209	6 506	-128 714	-4 703	-91,99	-41,96
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	1 456 414	2 159 304	1 540 578	702 890	-618 726	48,26	-28,65
Дохід (Витрати) з податку на прибуток	258 448	383 307	292 323	124 859	-90 984	48,31	-23,74
Чистий фінансовий результат: прибуток	1 197 966	1 775 997	1 248 255	578 031	-527 742	48,25	-29,72

Джерело: розраховано автором на основі річної фінансової звітності ПрАТ «Оболонь»

Фінансовий результат від операційної діяльності у 2023 р. збільшився на 25,48% до 2124421 тис. грн але у 2024 р. зменшився на 30,84% до 1469230 тис. грн. Операційна маржа, відповідно, змінилася з 19,74% у 2023 р. до 11,49% у 2024 р., тобто на -8,25 в.п.

Зменшення операційного прибутку у 2024 р. на 655191 тис. грн або на 30,84% відбулося за рахунок зменшення валового прибутку на 277769 тис. грн; або 8,52%, зростання витрат на збут на 285369 тис. грн або 42,55% (найвагоміший негативний внесок); збільшення адміністративних витрат на 73144 тис. грн або 15,95%; зростання інших операційних витрат на 46306 тис. грн або на 84,55%, часткової компенсації за рахунок приросту інших операційних доходів на 27397 тис. грн. або 58,81%.

Позаопераційні статті загалом пом'якшили негативний вплив витрат у 2024 році:

- інші фінансові доходи у 2024 р. зросли до 79544 тис. грн або 75,63%;
- фінансові витрати різко зменшилися до 1690 тис. грн або на 92,39%;

тобто підприємство сплачувало значно менше відсотків і менше залежало від позикових коштів.

- інші витрати скоротилися до 6506 тис. грн. або 41,96%.

Однак ці позитивні зрушення не перекрили падіння операційного прибутку, тому прибуток до оподаткування у 2024 р. скоротився на 618726 тис. грн або 28,65% і склав 1540578 тис. грн.

Чистий фінансовий результат у 2023 р. збільшився на 48,25% та становив 1775997 тис. грн проте у 2024 р. знизився на 29,72% і становив 1248255 тис. грн.

У 2022–2024 рр. підприємство демонструє стале зростання доходів і масштабів діяльності, однак у 2024 р. відбувається погіршення операційної та чистої рентабельності через випереджальне зростання собівартості та суттєве збільшення витрат на збут. Водночас різке скорочення фінансових витрат і зростання фінансових доходів свідчать про посилення фінансової дисципліни та зниження вартості залученого капіталу, проте цей ефект є недостатнім для нейтралізації операційних витрат маржі.

Зобразимо наочно структуру доходів підприємства протягом 2022-2024 років за допомогою рис. 2.7.

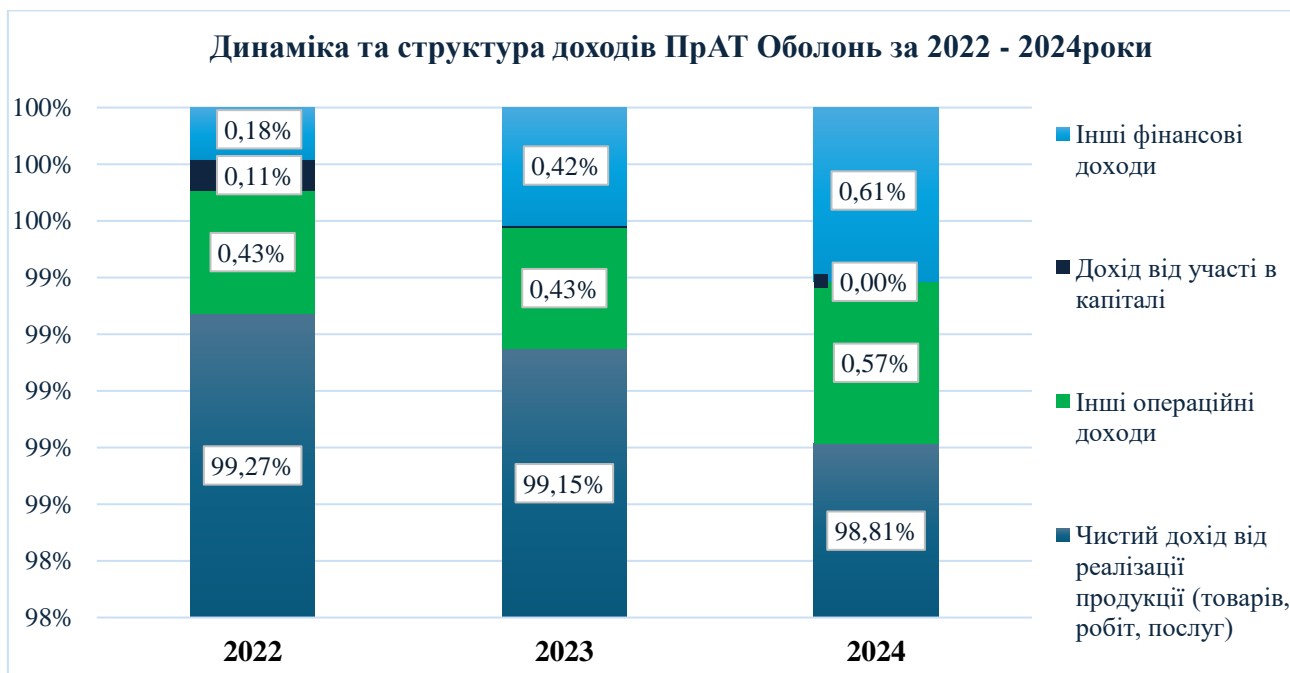

Рис. 2.7. Динаміка структури витрат підприємства за 2022-2024 роки

Джерело: складено автором за даними звітності підприємства ПрАТ Оболонь.

З рис. 2.7. бачимо, що структура доходів у 2022-2024 рр. характеризується високою стабільністю та незначними коливаннями часток окремих статей.

Визначальним джерелом формування доходів залишається чистий дохід від реалізації продукції – 99,27% у 2022 р.; 99,15% у 2023 р. та 98,81% у 2024 р. Попри помірне зменшення частки, він зберігає домінуючу роль у загальній доходності підприємства.

Інші операційні доходи мають незначну питому вагу та демонструють слабке зростання з 0,43% у 2022-2023 рр. до 0,57% у 2024 році.

Доходи від участі в капіталі мають тенденцію до повного згортання з 0,11% у 2022 р до 0,01% у 2023р. у 2024 році вони були відсутні.

Інші фінансові доходи демонструють стійке зростання у структурі з 0,18% у 2022 р. до 0,61% у 2024 році.

Для поглиблення висновків доцільно у подальшому зіставити ці зміни з динамікою витрат, щоб оцінити чи трансформується зростання доходів у пропорційне зростання прибутковості.

Таблиця 2.10

Динаміка складових витрат ПАТ Оболонь за економічними елементами за 2022-2024 рр

Витрати підприємства	Фактично в тис. грн. на:			Абсолютне відхилення, (+/-)		Відносне відхилення, %	
	2022	2023	2024	2023 до 2022	2024 до 2023	2023 до 2022	2024 до 2023
Собівартість реалізованої продукції	6030487	7500990	9800435	1470503	2299445	24,38	30,66
Адміністративні витрати	376851	458709	531853	81858	73144	21,72	15,95
Витрати на збут	542663	670728	956097	128065	285369	23,60	42,55
Інші операційні витрати	56526	54768	101074	-1758	46306	-3,11	84,55
Фінансові витрати	122418	22209	1690	-100209	-20519	-81,86	-92,39
Інші витрати	139923	11209	6506	-128714	-4703	-91,99	-23,74
Витрати (дохід) з податку на прибуток	258448	383307	292323	124859	-90984	48,31	-23,74
Всього витрат	7527316	9101920	11689978	1574604	2588058	20,92	28,43

Джерело: розраховано автором на основі Балансу підприємства.

Дані таблиці 2.10 демонструють зростання загального витратного навантаження з одночасною структурною перебудовою на користь операційних компонентів та різким скороченням фінансових і інших позаопераційних витрат. Сукупні витрати збільшилися з 7527316 тис. грн у 2022 р. до 11689978 тис. грн у 2024 р., тобто на 4162 662 тис. грн або 55,3% за два роки. У 2023 р. витрати зросли на 20,92%, а у 2024 р. ще на 28,43%.

Головною складовою витрат залишається собівартість реалізованої продукції, яка має найбільшу питому вагу і формує основний внесок у приріст витрат. Вона зросла з 6030487 тис. грн у 2022 р. до 9800435 тис. грн у 2024 р. або на 3769948 тис. грн, причому у 2024 р. темп приросту прискорився до 30,66% після 24,38% у 2023 р. Це свідчить про посилення виробничо-ресурсного тиску (ціни на сировину/матеріали, енергоресурси, логістика, упаковка), а також про зростання обсягів виробництва та реалізації. Важливо зіставляти цю динаміку із зростанням чистого доходу: оскільки витрати у 2024 р. зростали швидше, ніж виручка (у доходах темп був нижчим, а саме 24,26% та 18,78% відповідно), існує ризик зменшення валового прибутку.

Адміністративні витрати зросли з 376851 тис. грн у 2022 р. до 531853 тис. грн у 2024 р. або на 155002 тис. грн за два роки. Темпи приросту були помірними +21,72% у 2023 р. та +15,95% у 2024 р., що свідчить про відносно контрольоване розширення управлінської інфраструктури за умов загального масштабування діяльності.

Натомість витрати на збут зросли найбільш стрімко серед витрат з 542663 тис. грн у 2022 р. до 956097 тис. грн у 2024 р. або на 413434 тис. грн, при різкому прискоренні у 2024 р. на 42,55% після 23,6% у 2023 р. Така динаміка відображає посилення маркетингово-дистрибуційної активності, зростання логістичних витрат у каналах збуту, можливе розширення експортних поставок, а також підвищення конкуренції, що потребує більших витрат на підтримання ринкових позицій.

Інші операційні витрати у 2023 р. незначно скоротилися -3,11%, однак у 2024 р. зросли майже вдвічі +84,55% до 101074 тис. грн. Це може сигналізувати про появу витрат, пов'язаних з операційними ризиками (штрафи, курсові різниці операційного характеру, резерви, списання), або про зміну структури операційних процесів.

Найбільш показовою є суттєве зменшення фінансових витрат з 122418 тис. грн у 2022 р. до 22209 тис. грн у 2023 р. або на -81,86%, і до 1690 тис. грн у 2024 р. або на -92,39%. Така тенденція має позитивний вплив на чистий фінансовий результат, оскільки зменшує тиск відсоткових платежів.

Схожу траєкторію демонструють інші витрати падіння з 139923 тис. грн у 2022 р. до 11209 тис. грн у 2023 р. або на -91,99% і до 6506 тис. грн у 2024 р. або на -23,74%. Це може означати скорочення разових/надзвичайних або позаопераційних витрат, що також підвищує якість фінансового результату.

Витрати з податку на прибуток зросли у 2023 р. до 383307 тис. грн або на 48,31%, але у 2024 р. зменшилися до 292323 тис. грн або на -23,74%. Така динаміка може відображати зміну прибутковості до оподаткування, наявність податкових різниць або коригувань, а також нерівномірність бази оподаткування.

Зобразимо наочно динаміку структуру витрат підприємства протягом 2022-2024 років за допомогою рис. 2.8.

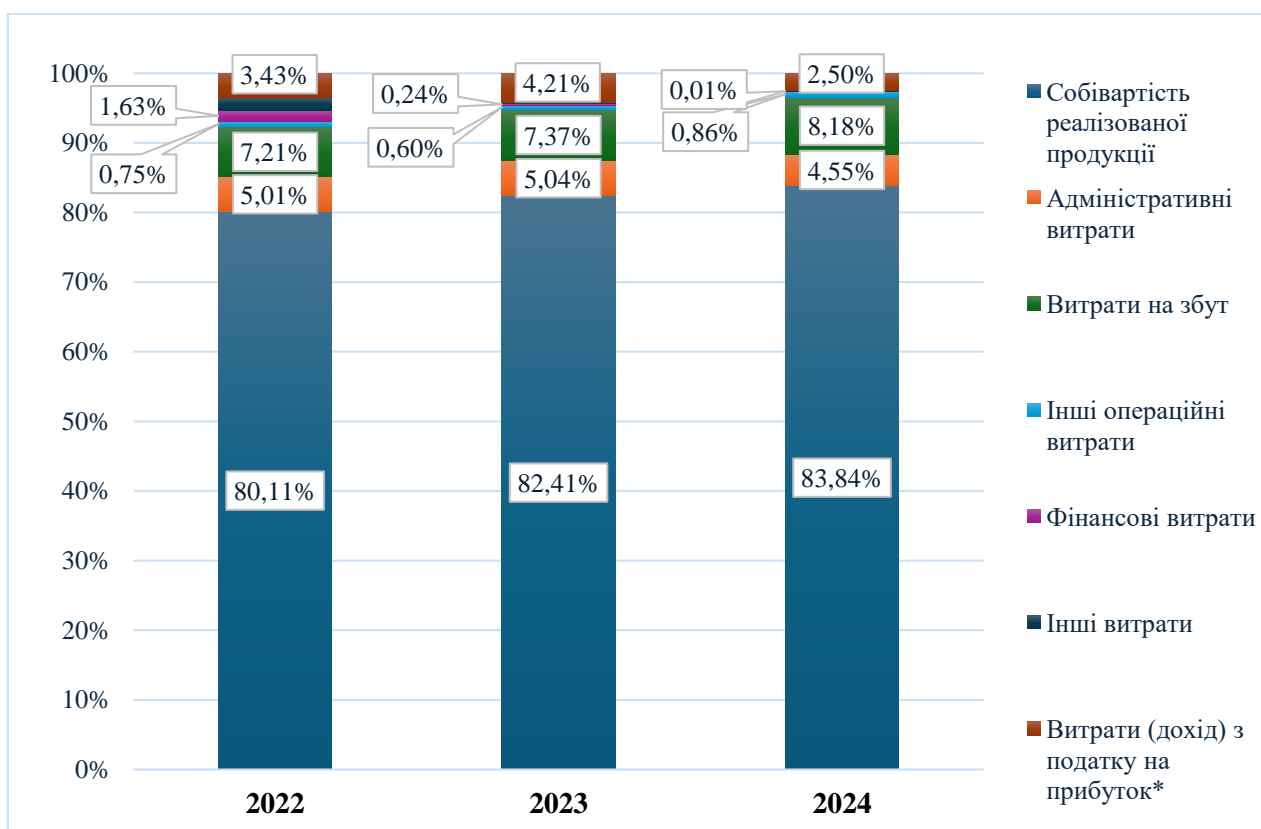

Рис. 2.8. Динаміка структури витрат підприємства за 2022-2024 роки

Джерело: складено автором за даними звітності підприємства ПрАТ Оболонь.

З рис. 2.8 бачимо, що у складі витрат підприємства переважає собівартість реалізованої продукції та мала питому вагу – 80,11% у 2022 р.; 82,41% у 2023 р. та 83,84% у 2024 р, тобто відбувається посилення ваги виробничих витрат у структурі.

Адміністративні витрати загалом стабільні з тенденцією до зниження з 5,01% у 2022 р. до 4,55% у 2024 р.

Витрати на збут поступово зростали з 7,21% у 2022 р. до 7,37% у 2023 р. та до 8,18% у 2024 р, що вказує на посилення збутово-маркетингової складової.

Інші операційні витрати залишаються мінімальними – менше 1% та коливалися за аналізований період у 2022 р – 0,75%, у 2023 р. – 0,60% та у 2024 р. – 0,86%.

Фінансові витрати різко скорочуються з 1,63% у 2022 р. до 0,24% у 2023 р. до 0,01% у 2024 р, що свідчить про зменшення фінансового навантаження.

Витрати (дохід) з податку на прибуток не мали стабільної динаміки у 2022 р. – 3,43%, у 2023 р. – 4,21%, у 2024 р. – 2,50%.

Інші витрати мають мінімальну частку і не впливають суттєво на загальну структуру.

Далі проаналізуємо динаміку прибутку за допомогою рис. 2.9.

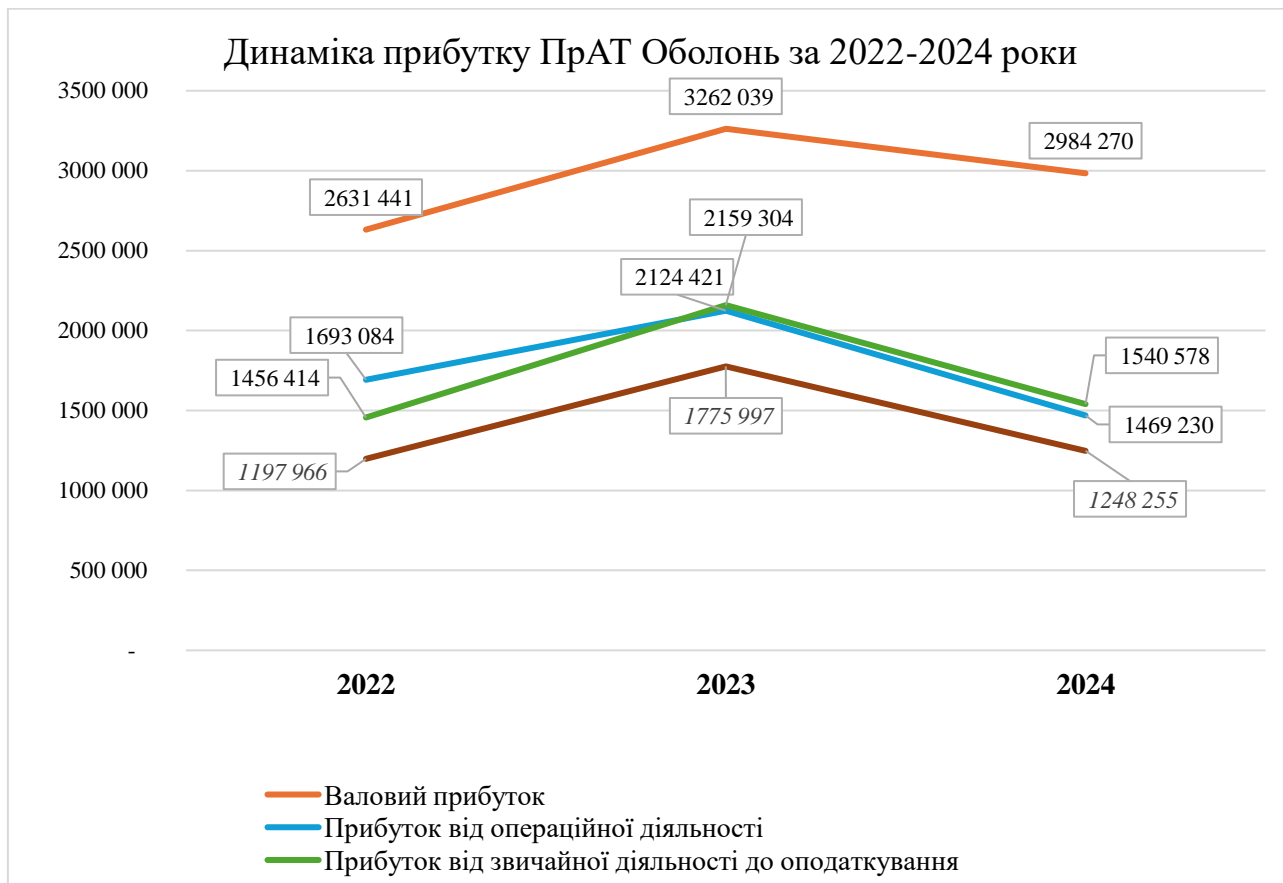

Рис. 2.9. Динаміка прибутку підприємства за 2022-2024 роки

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства ПрАТ Оболонь.

У 2023 році порівняно з 2022 роком підприємство продемонструвало зростання всіх основних показників прибутку. Валовий прибуток збільшився на 630598 тис. грн або 23,96% і становив 3262039 тис. грн, прибуток від операційної діяльності збільшився на 431337 тис. грн або на 25,48% і склав 2124421 тис. грн, прибуток до оподаткування зріс на 702890 тис. грн або 48,26% і був на рівні 2159304 тис. грн, а чистий прибуток зріс на 578031 тис. грн або на 48,25% і становив 1775997 тис. грн. Це є позитивною динамікою, що відображає підвищення результативності діяльності підприємства.

У 2024 році відносно 2023 року зафіксовано зниження прибутковості на всіх рівнях формування фінансового результату. Валовий прибуток скоротився на 277769 тис. грн або 8,52% і становив 2984270 тис. грн, прибуток від операційної діяльності зменшився на 655191 тис. грн або 30,84% і склав 1469230 тис. грн, прибуток до оподаткування зменшився на 618726 тис. грн або 28,65% і

становив 1540578 тис. грн, а чистий прибуток скоротився на 527742 тис. грн або 29,72% до 1248255 тис. грн. Зменшення результату пояснюється тим, що зростання витрат, передусім собівартості та витрат на збут, випереджало приріст виручки, що знизило кінцевий фінансовий результат.

Далі проведемо оцінку фінансового стану підприємства за допомогою системи показників, а саме ділової активності, показників ліквідності, фінансової стійкості та стабільності.

Ділову активність підприємства доцільно визначати за системою показників, що відображають результативність використання активів і швидкість їх кругообігу, насамперед, через коефіцієнти оборотності та опосередковано відображають спроможність підприємства формувати обсяг реалізації. Показники оцінювання ділової активності ПрАТ «Оболонь» за 2022-2024 рр. наведено в табл. 2.12.

Таблиця 2.12

Показники оцінки ділової активності ПрАТ «Оболонь» за 2022-2024 роки

№	Показники	Роки			Абс. відх (+,-)		Відн відх (%)	
		2022	2023	2024	23/22	24/23	23/22	24/23
1	Коефіцієнт оборотності активів, оборот	1,5	1,3	1,3	-0,2	0	-17,1	-1,3
2	Коефіцієнт оборотності оборотних активів, оборот	4,3	3,2	2,8	-1,1	-0,4	-25,2	-12,5
3	Коефіцієнт оборотності виробничих запасів, оборот	6,1	4,1	4,8	-2	0,7	-32,6	15
4	Коефіцієнт оборотності готової продукції, оборот	78	54,5	49,6	-23,5	-5,1	-30,2	-9
5	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, оборот	10	9,6	7,9	-0,4	-1,7	-3,4	-17,8
6	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, оборот	3,8	5,5	5,8	1,7	0,3	43,2	5,2
7	Коефіцієнт оборотності грошових коштів, оборот	62,4	21,9	13,4	-40,5	-8,5	-64,9	-38,8
8	Час одного обороту оборотних активів, дні	85	114	130	29	16	34,3	14,2
9	Час одного обороту виробничих запасів, дні	59,5	88,3	76,7	28,8	-11,6	48,4	-13,1
10	Час одного обороту готової продукції, дні	4,7	6,7	7,4	2	0,7	43,2	9,9
11	Час одного обороту дебіторської заборгованості, дні	36,6	37,8	46	1,2	8,2	3,5	21,7
12	Час одного обороту кредиторської заборгованості, дні	95	66,3	63	-28,7	-3,3	-30,2	-5
13	Час одного обороту грошових коштів, дні	5,8	16,6	27,2	10,8	10,6	184,7	63,5

Джерело: розраховано на основі річної фінансової звітності ПрАТ «Оболонь»

Дані таблиці 2.12 свідчать про помітне уповільнення оборотності в більшості елементів оборотного капіталу ПрАТ «Оболонь» протягом 2022-2024 рр., що означає зниження інтенсивності використання ресурсів та зростання потреби у фінансуванні операційного циклу. Коефіцієнт оборотності активів у 2023 році зменшився на 0,2 оберти або на 17,1% у з 1,5 до 1,3 обороту і у 2024 р., не відновився, що є ознакою більш швидкого нарощування активів порівняно з приростом обсягів реалізації. Аналогічно, оборотність оборотних активів знизилась з 4,3 до 2,8 обороту або на 1,5 обертів, а час одного обороту оборотних активів зріс з 85 до 130 днів або на 45 днів.

Внутрішня структура оборотності характеризується різноспрямованими, але загалом несприятливими зрушеннями. Найбільш критичним є погіршення оборотності готової продукції, який зменшився з 78 до 49,6 обороту або на 36,4 обертів, а тривалість одного обороту зросла з 4,7 до 7,4 днів. Це може свідчити про уповільнення реалізації, зміну каналів збуту, збільшення логістичних лагів або перерозподіл асортименту на користь позицій із повільнішим продажем. Для виробничих запасів ситуація складніша у 2023 р. відбулося різке зниження оборотності з 6,1 обертів до 4,1 або на 32,6% і відповідне подовження обороту до 88,3 дня, однак у 2024 р. спостерігається часткове відновлення – 4,8 обертів та скорочення тривалості до 76,7 дня. Отже, підприємство, ймовірно, адаптувало політику управління запасами після суттєвого погіршення у 2023 р., проте рівень 2022 р. не досягнуто, що зберігає ризик надмірної капіталомісткості запасів.

Особливу увагу в контексті ділової активності потребує динаміка розрахунків із контрагентами. Оборотність дебіторської заборгованості знизилась з 10 до 7,9 обороту, а строк її погашення зріс з 36,6 до 46 днів або на 9,4 дні, що означає послаблення платіжної дисципліни покупців або розширення продажів із довгими відтермінуваннями платежів. Це підвищує ризики ліквідності та потребує посилення кредитної політики (ліміти, контроль прострочки, забезпечення). Водночас оборотність кредиторської заборгованості зросла з 3,8 до 5,8 обороту, а строк її погашення скоротився з 95 до 63 днів або на 32 дні. Така тенденція свідчить про прискорення розрахунків із постачальниками, що з одного боку може підсилювати репутацію надійного партнера, але з іншого – погіршує фінансовий стан

підприємства, оскільки платежі постачальникам здійснюються швидше, ніж надходять кошти від покупців.

Показники, пов'язані з грошовими коштами, демонструють найбільші зміни. Оборотність грошових коштів зменшилась з 62,4 до 13,4 обороту, а тривалість одного обороту зросла з 5,8 до 27,2 дня. Це означає, що підприємство утримує значно більші залишки коштів або їх еквівалентів відносно обсягу операцій, тобто формує ліквідний резерв. Така поведінка може бути раціональною реакцією на зростання невизначеності та ризиків (логістика, постачання, попит), однак вона також сигналізує про зниження інтенсивності використання грошових ресурсів, що може мати альтернативні витрати (втрачені можливості інвестування, підвищення віддачі).

Ліквідність підприємства оцінюється через її здатність швидко та без суттєвих втрат перетворити активи на грошові кошти для своєчасного покриття поточних (короткострокових) зобов'язань (зокрема, за допомогою коефіцієнтів покриття). Представимо показники оцінки ліквідності ПрАТ «Оболонь» за 2022-2024 роки в таблиці 2.13.

Таблиця 2.13

Показники оцінки ліквідності ПрАТ «Оболонь» за 2022-2024 роки

Показники	Роки			Абс. відх (+,-)		Відн відх (%)	
	2022	2023	2024	23/22	24/23	23/22	24/23
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,57	2,26	2,56	0,69	0,3	44,3	13,3
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,11	0,34	0,54	0,23	0,2	207,2	62,1
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,8	1,1	1,47	0,3	0,37	38,7	33,4

Джерело: розраховано автором на основі річної фінансової звітності ПрАТ «Оболонь»

Дані показників ліквідності ПрАТ «Оболонь» за 2022-2024 рр. свідчать про послідовне зміцнення платоспроможності та зростання здатності підприємства своєчасно погашати поточні зобов'язання за рахунок ліквідних активів. Коефіцієнт поточної ліквідності зріс з 1,57 у 2022 р. до 2,26 у 2023 р. і до 2,56 у 2024 р. Це означає, що обсяг оборотних активів стабільно перевищує короткострокові зобов'язання, а отже фінансова стійкість у короткостроковому періоді покращилася. Водночас зростання показника до рівня понад 2,0 може інтерпретуватися двояко, як позитивний запас міцності в умовах невизначеності, але також як сигнал потенційного надлишкового відволікання ресурсів в оборотні активи.

Найбільш інтенсивні зміни відбулися за показниками, чутливими до грошових коштів. Коефіцієнт абсолютної ліквідності збільшився з 0,11 у 2022 р. до 0,34 у 2023 р. та до 0,54 у 2024 р. Це вказує на суттєве зростання частки короткострокових зобов'язань, що можуть бути погашені негайно за рахунок грошових коштів та їх еквівалентів, і є ознакою формування значного ліквідного резерву. Аналогічно, коефіцієнт швидкої ліквідності підвищився з 0,80 до 1,10 у 2023 р. і до 1,47 у 2024 р., що свідчить про зростання спроможності покривати поточні зобов'язання високоліквідними активами без урахування запасів.

Фінансову стійкість підприємства доцільно розглядати крізь призму структури джерел фінансування, тобто співвідношення власного і залученого капіталу. Зокрема, коефіцієнт автономії дає змогу оцінити рівень фінансової незалежності від зовнішніх кредиторів та здатність підприємства зберігати платоспроможність і протидіяти фінансовим ризикам у разі несприятливих змін ринкового середовища.

Наведемо наочно динаміку показників оцінки ліквідності ПрАТ «Оболонь» за 2022-2024 роки за допомогою рис. 2.10.

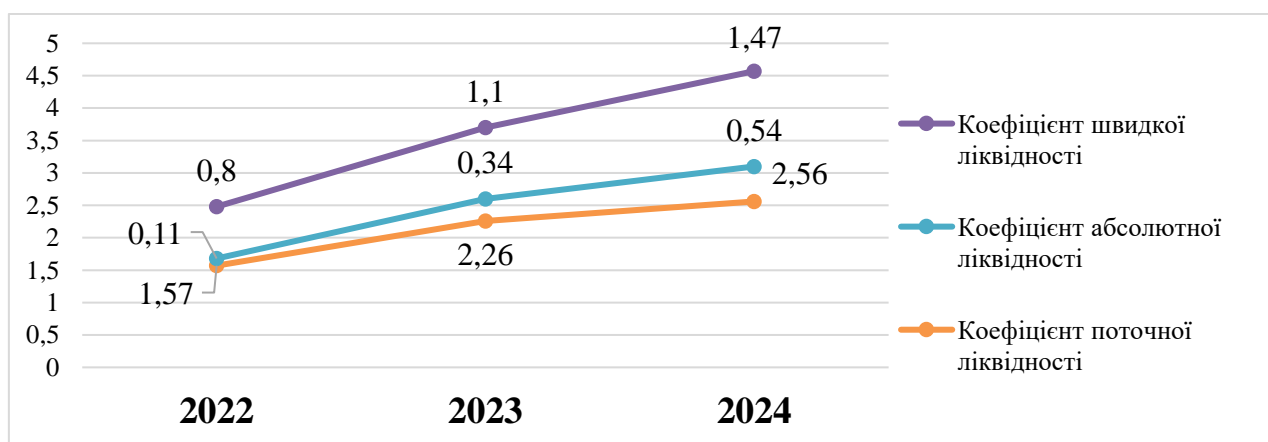

Рис. 2.10. Динаміка показників оцінки ліквідності Корпорації ПрАТ «Оболонь» за 2022-2024 роки

Рис. 2.10 демонструє послідовне зміцнення ліквідності підприємства за аналізований період 2022-2024 рр. Коефіцієнт поточної ліквідності зріс з 1,57 до 2,56, коефіцієнт швидкої ліквідності зростав з 0,80 до 1,47, а коефіцієнт абсолютної ліквідності – з 0,11 до 0,54. Це свідчить про зростання спроможності підприємства своєчасно покривати короткострокові зобов'язання як за рахунок оборотних активів підприємства.

Далі проаналізуємо показники оцінки фінансової стійкості та стабільності ПрАТ «Оболонь» за 2022-2024 роки за допомогою таблиці 2.14.

Таблиця 2.14

Оцінка фінансової стійкості та стабільності ПрАТ «Оболонь» за 2022-2024 рр.

Показники	Роки			Абс. відх (+,-)		Відн відх (%)	
	2022	2023	2024	23/22	24/23	23/22	24/23
Коефіцієнт автономії	0,6	0,77	0,78	0,17	0,01	28,24	1,9
Коефіцієнт боргового навантаження	0,4	0,23	0,22	-0,17	-0,01	-42,1	-6,2
Коефіцієнт покриття необоротних активів власним капіталом	0,93	1,27	1,41	0,34	0,14	36,4	11,1
Коефіцієнт мобільності	0,55	0,65	0,8	0,1	0,15	18	22,9
Коефіцієнт фінансового левериджу	0,67	0,3	0,28	-0,37	-0,02	-54,9	-8
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,77	0,83	0,83	0,05	0	6,8	0,1
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,08	0,21	0,29	0,29	0,08	-373,3	37,4
Коефіцієнт фінансової залежності	1,67	1,3	1,28	-0,37	-0,02	-22	-1,8
Коефіцієнт фінансової стабільності	1,49	3,31	3,59	1,81	0,29	121,6	8,7
Індекс постійного активу	1,08	0,79	0,71	-0,29	-0,08	-26,7	-10
Власні оборотні кошти	-258933	1385187	2341054	1644120	955867	-635	69

Джерело: розраховано автором на основі річної фінансової звітності ПрАТ «Оболонь»

У таблиці 2.14 наведені коефіцієнти фінансової стійкості ПрАТ «Оболонь» за 2022-2024 рр. вказують на скорочення боргової залежності та формування позитивного обсягу власного оборотного капіталу.

Коефіцієнт автономії зріс з 0,60 у 2022 р. до 0,77 у 2023 р. або 28,24% і до 0,78 у 2024 р. або на 1,9%. Це свідчить про зростання частки власного капіталу в загальній сумі джерел фінансування та підвищення здатності підприємства самостійно фінансувати активи, зменшуючи залежність від зовнішніх кредиторів. Оберненою тенденцією є зменшення коефіцієнта боргового навантаження з 0,40 до 0,23 у 2023 р. або на 42,1% та до 0,22 у 2024 р. або на 6,2%, що означає скорочення питомої ваги зобов'язань. Аналогічно, коефіцієнт фінансового левериджу знизився з 0,67 до 0,30 і 0,28, підтверджуючи зменшення мультиплікаційного ефекту боргу і, відповідно, зниження фінансових ризиків (чутливості результатів до вартості позикових ресурсів).

Коефіцієнт покриття необоротних активів власним капіталом підвищився з 0,93 у 2022 р. до 1,27 у 2023 р. і 1,41 у 2024 р. Це є принципово важливим з позицій класичних фінансових підходів у 2022 р. власного капіталу не повністю вистачало для фінансування необоротних активів, тоді як у 2023-2024 рр. спостерігається стійке перевищення 1,0, тобто необоротні активи забезпечені власними джерелами, а частина власного капіталу може спрямовуватися на фінансування оборотних потреб. Узгоджено з цим зменшився індекс постійного активу з 1,08 до 0,79 та 0,71, що означає зниження «перевантаженості» капіталу необоротними вкладеннями та посилення гнучкості фінансової структури.

Коефіцієнт фінансової стійкості зріс з 0,77 до 0,83 і надалі утримувався на рівні 0,83, що характеризує стабілізацію співвідношення стійких джерел фінансування у структурі капіталу. Додатково, коефіцієнт фінансової залежності зменшився з 1,67 до 1,30 та 1,28, підтверджуючи зниження залежності від зовнішніх джерел.

Коефіцієнт мобільності збільшився з 0,55 у 2022 р. до 0,65 у 2023 р. та 0,80 у 2024 р., що відображає зростання частки оборотних активів у загальній сумі активів та підвищення адаптивності до змін кон'юнктури. Надзвичайно показовою є динаміка коефіцієнта маневреності власного капіталу у 2022 р. він був від'ємним - 0,08, що свідчило про дефіцит власних оборотних ресурсів, тоді як у 2023-2024 рр. став додатним 0,21 і 0,29 відповідно. Це означає, що підприємство сформувало реальний ресурс для фінансування операційної діяльності за рахунок власного капіталу, зменшивши потребу в короткостроковому залученні позикових коштів.

Показник власних оборотних коштів у 2022 р. був від'ємними -258933 тис. грн, а у 2023 р. став позитивним у розмірі 1385187 тис. грн і зріс у 2024 р. до 2341054 тис. грн. це означає, що оборотний капітал забезпечений власними джерелами, що підвищує стійкість до ризиків ліквідності.

Динаміку показників оцінки фінансової стійкості і стабільності представимо на рис. 2.11.

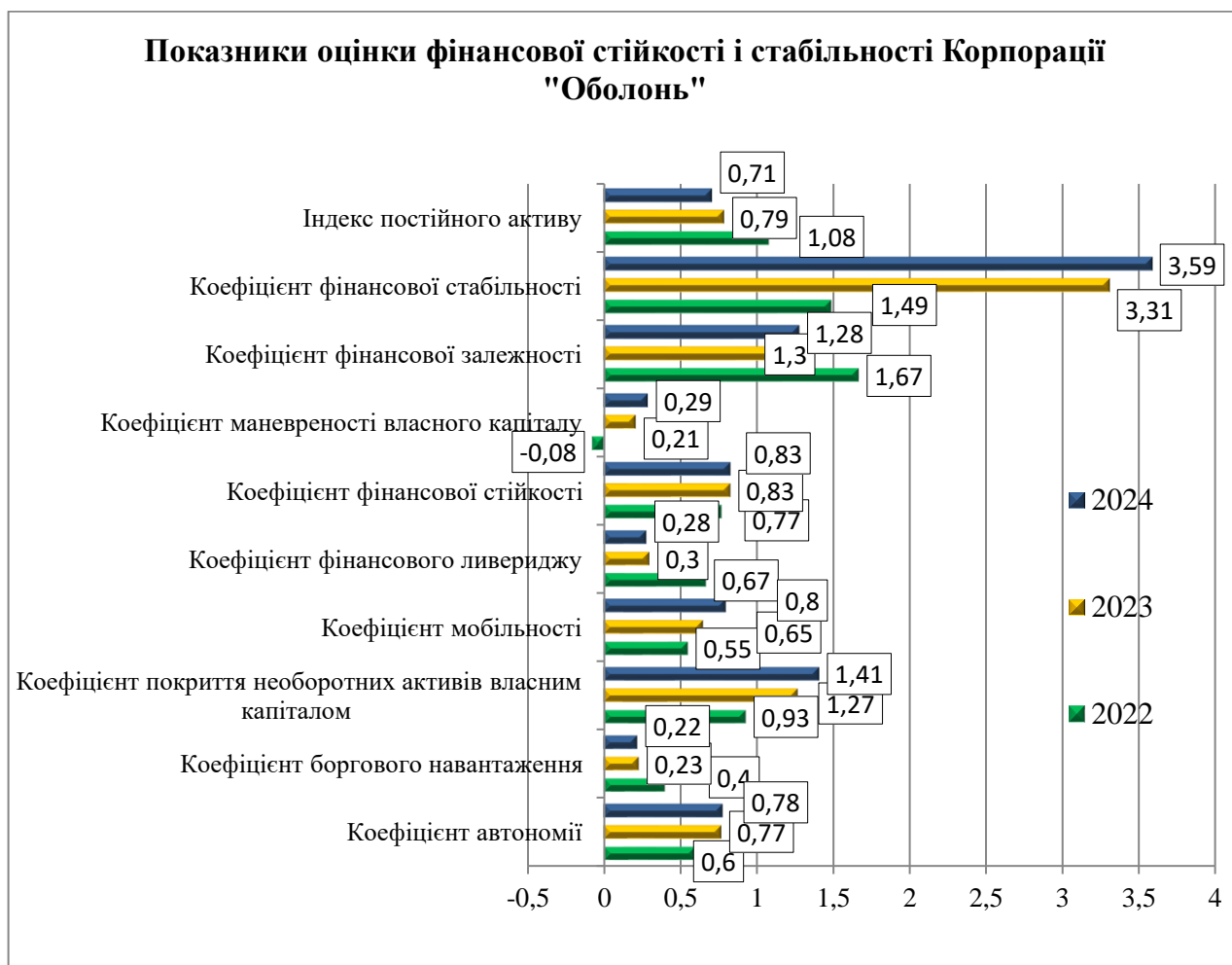

Рис. 2.11. Динаміка показників оцінки фінансової стійкості і стабільності ПрАТ «Оболонь» за 2022-2024 роки

Джерело: побудовано автором на основі даних таблиці 2.14.

Рис. 2.11 демонструє послідовне зміцнення фінансової стійкості ПрАТ «Оболонь» протягом 2022-2024 рр. Зростають коефіцієнт автономії з 0,60 у 2022 році до 0,78 у 2024 році та коефіцієнт фінансової стабільності з 1,49 у 2022 р. до 3,59 у 2024 р., водночас знижуються показники фінансової залежності з 1,67 у 2022 р. до 1,28 у 2024 р, фінансового лівериджу з 0,67 у 2022 р. до 0,28 у 2024 р і боргового навантаження з 0,40 у 2022 р. до 0,22 у 2024 р. Позитивною є також динаміка маневреності власного капіталу з -0,08 у 2022 р. до 0,29 у 2024 р, підвищення мобільності з 0,55 у 2022 р. до 0,80 у 2024 р. та зростання покриття необоротних активів власним капіталом до рівня понад 1 з 0,93 у 2022 р. до 1,41 у 2024 р., що в сукупності вказує на підвищення фінансової незалежності та стійкості підприємства.

2.4. Оцінка та аналіз ефективності діяльності підприємства

Оцінювання ефективності діяльності підприємства доцільно здійснювати на основі системи взаємопов'язаних індикаторів, які відображають співвідношення між досягнутими результатами та обсягом залучених ресурсів.

У межах дослідження ефективності діяльності ПрАТ «Оболонь» використано комплекс базових показників, методичні підходи до розрахунку яких обґрунтовано в першому розділі кваліфікаційної роботи. Оцінювання здійснювалося за групами показників, що характеризують ефективність використання основних засобів, оборотних коштів і трудових ресурсів, а також узагальнюючі показники рентабельності.

Проаналізуємо показники ефективності використання основних засобів ПрАТ «Оболонь» за допомогою таблиці 2.15.

Таблиця 2.15

Показники ефективності використання основних засобів ПрАТ Оболонь за 2022-2024 роки

Показники	Од. виміру	Значення показника			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
		2022	2023	2024	2023 до 2022	2024 до 2023	2023 до 2022	2024 до 2023
<i>I</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>
Чистий дохід від реалізація	тис. грн	8661928	10763029	12784705	2101101	2021676	24,26	18,78
Середньорічна вартість ОЗ	тис. грн	3602670	3994532	4666855	391862	672323,5	0,11	0,17
Середньооблікова чисельність ПВП	осіб	2055	2056	2117	1,00	61,00	0,05	2,97
Чистий прибуток	тис. грн	1197966	1775997	1248255	578031,00	-527742,	48,25	-29,72
Віддача основних засобів	грн/грн	2,40	2,69	2,74	0,29	0,05	12,07	1,67
Місткість основних засобів	грн/грн	0,42	0,37	0,37	-0,04	-0,01	-10,77	-1,64
Озброєність праці основними засобами	тис. грн/ос.	1753,12	1942,87	2204,47	189,74	261,60	10,82	13,46
Рентабельність основних засобів	%	33,25	44,46	26,75	11,21	-17,71	X	X

Джерело: розраховано автором на основі Балансу підприємства.

Наведені показники у таблиці 2.15 характеризують ефективність використання основних засобів ПрАТ «Оболонь» у 2022-2024 рр. Упродовж періоду підприємство демонструвало стале зростання чистого доходу від реалізації продукції з 8661928 тис. грн у 2022 році до 12 784 705 тис. грн у 2024 році, що свідчить про розширення обсягів діяльності. Паралельно зростала середньорічна вартість основних засобів з 3602670 у 2022 році до 4666855 тис. грн у 2024 році, а середньооблікова чисельність ПВП не мала стабільної динаміки.

У 2023 році порівняно з 2022 роком відбулося помітне покращення показників ефективності використання основних засобів. Віддача основних засобів зросла на 0,29 грн або 12,07%, з 2,40 до 2,69 грн/грн, що свідчить про збільшення обсягу чистого доходу, отриманого з кожної гривні вкладеної в основні засоби підприємства. Причиною такої динаміки є, як правило, поєднання двох факторів швидшого зростання виручки порівняно із середньорічною вартістю основних засобів та ефективнішого завантаження виробничих потужностей. Оберненим показником до віддачі основних засобів є місткість основних засобів, яка знизилась на 0,04 грн або на 10,77% з 0,42 до 0,37 грн/грн, що означає скорочення капіталомісткості формування доходу та підвищення ресурсної віддачі. Паралельно зросла озброєність праці основними засобами на 189,74 тис. грн/особу або на 10,82%, з 1753,12 до 1942,87 тис. грн/особу, що відображає підвищення рівня забезпеченості капіталом персоналу внаслідок інвестицій у матеріально-технічну базу або оновлення активів. Рентабельність основних засобів підвищилась на 11,21 в.п. з 33,25% до 44,46% що вказує на зростання чистого прибутку швидшими темпами, ніж нарощування основних засобів, причиною виступає більш сприятливе співвідношення між доходами та витратами у 2023 році.

У 2024 році відносно 2023 року зберіглася позитивна динаміка віддачі основних засобів, однак погіршилася їх прибуткова ефективність. Віддача основних засобів зросла незначно на 0,05 грн або 1,67%, з 2,69 до 2,74 грн/грн, що означає продовження зростання доходу на одиницю основних засобів, але з істотним уповільненням темпів. Причиною є те, що середньорічна вартість

основних засобів зростала майже синхронно з доходом, а додатковий ефект від оновлення потужностей був частково вичерпаний у межах короткого періоду. Місткість основних засобів фактично стабілізувалася на рівні 0,37 грн/грн із мінімальним зниженням на 0,01 грн або 1,64%, що свідчить про закріплення досягнутого рівня капіталомісткості без суттєвого подальшого прогресу. Озброєність праці зросла на 261,60 тис. грн/особу або 13,46% з 1942,87 до 2204,47 тис. грн/особу, тобто підприємство нарощувало оснащеність персоналу через інвестиції у виробничу інфраструктуру. Проте рентабельність основних засобів різко знизилась на 17,71 в.п. з 44,46% до 26,75%. Основна причина – це скорочення чистого прибутку в 2024 році, що було зумовлено випереджальним зростанням витрат (насамперед собівартості реалізованої продукції та витрат на збут) порівняно зі зростанням виручки; у результаті на одиницю основних засобів підприємство отримало менше прибутку, хоча доходи формувалися відносно ефективно.

Загалом за 2022-2024 рр. простежується подвійна тенденція. З одного боку, підприємство демонструє покращення використання основних засобів за показником віддачі основних засобів з 2,40 до 2,74 грн/грн та зниження місткості з 0,42 до 0,37, а також підвищення озброєність з 1753,12 до 2204,47 тис. грн/особу, що формує потенціал для технологічного розвитку й продуктивності. З іншого боку, рентабельність основних засобів є нестійкою після суттєвого покращення у 2023 році вона погіршилась у 2024 році через зростання витрат, тобто вирішальним чинником подальшого підвищення ефективності стає не лише оновлення основних засобів, а й управління собівартістю та витратами на збут, щоб приріст виручки стабільно трансформувався у приріст прибутку.

Далі проаналізуємо показники ефективності оборотних коштів (активів) за допомогою таблиці 2.16.

Таблиця 2.16

Показники ефективності використання оборотних коштів на ПрАТ Оболонь за 2022-2024 роки

Показники	Од. виміру	Значення показника			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
		2022	2023	2024	2023 до 2022	2024 до 2023	2023 до 2022	2024 до 2023
Чистий дохід від реалізації продукції	тис. грн	8661928	10763029	12784705	2101101	2021676	24,26	18,78
Чистий прибуток	тис. грн	1197966	1775997	1248255	578031	-527 742	48,25	-29,72
Середньорічна вартість оборотних коштів	тис. грн	1742294,5	2579531	3691300,5	837236,50	1111769,50	48,05	43,10
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	Оборотів	4,97	4,17	3,46	-0,80	-0,71	-16,07	-16,99
Тривалість обороту оборотних коштів	Днів	72,41	86,28	103,94	13,87	17,66	19,15	20,47
Рентабельність оборотних коштів	%	0,69	0,69	0,34	0,00	-0,35	0,13	-50,88
Коефіцієнт закріплення оборотних коштів	грн.	0,2	0,24	0,29	0,00	1,50	-0,13	103,60
Коефіцієнт оборотності запасів	Оборотів	1,59	1,49	1,52	-0,11	0,03	-6,65	2,07
Період одного обороту запасів	Днів	225,78	241,86	236,95	16,07	-4,91	7,12	-2,03
Оборотність дебіторської заборгованості	Оборотів	12,13	10,68	9,21	-1,45	-1,47	-11,96	-13,75
Період погашення дебіторської заборгованості	Днів	29,67	33,70	39,08	4,03	5,37	13,59	15,94
Оборотність готової продукції	Оборотів	17,71	21,66	20,86	3,95	-0,79	22,30	-3,67
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	Оборотів	3,14	2,32	1,95	-0,82	-0,37	-26,02	-15,76

Джерело: побудовано автором на основі Балансу підприємства.

Аналіз таблиця 2.16 показує, що у 2022-2024 рр. ПрАТ «Оболонь» нарощувало обсяги реалізації, однак одночасно формувало випереджальне зростання потреби в оборотному капіталі, що супроводжувалося уповільненням оборотності та збільшенням тривалості операційного циклу. Це означає, що для забезпечення кожної наступної гривні доходу підприємству потрібно було зосереджувати у запасах, дебіторській заборгованості та інших елементах оборотних коштів дедалі більший ресурс.

У 2023 році відносно 2022 року чистий дохід зріс на 24,26%, а чистий прибуток на 48,25%, що формально свідчить про кращий фінансовий результат. Водночас середньорічна вартість оборотних коштів збільшилася на 48,05%, тобто значно швидше, ніж виручка. Саме це обумовило погіршення показників оборотності. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів знизився на 16,07%, з 4,97 до 4,17 обороту, а тривалість одного обороту зросла на 19,15%. з 72,41 до 86,28 дня. Оборотність запасів зменшилася на 6,65%, період одного обороту запасів збільшився на 7,12% в становив 241,86 дня. Оборотність дебіторської заборгованості знизилася на 11,96%, а строк її погашення зріс на 13,59% до 33,70 дня. Водночас оборотність готової продукції зросла на 22,30%, з 17,71 у 2022 р. до 21,66 у 2023 р., що вказує на відносно швидшу реалізацію випуску. Отже, «вузькі місця» у 2023 р. формувалися переважно на стадії закупівель (накопичення) запасів та інкасації дебіторської заборгованості, а не збуту як такого. Рентабельність оборотних коштів за значенням 0,69 фактично не змінилася (прибуток на 1 грн оборотних коштів), тобто приріст прибутку у 2023 р. був досягнутий ціною пропорційно більшого залучення оборотного капіталу.

У 2024 році відносно 2023 року дохід продовжив зростати на 18,78%, однак чистий прибуток зменшився на 29,72%, тоді як середньорічна вартість оборотних коштів зросла ще на 43,10%. Це означає, що підприємство одночасно: 1) потребувало більше оборотного капіталу для підтримання діяльності і 2) отримувало нижчий кінцевий фінансовий результат. Як наслідок, оборотність оборотних коштів знизилася на 16,99%, з 4,17 до 3,46 обороту, а тривалість одного обороту збільшилася на 20,47% до 103,94 дня. Коефіцієнт закріплення оборотних коштів зріс з 0,24 до 0,29, тобто на 1 грн виручки припадало більше оборотного капіталу. Рентабельність оборотних коштів знизилася на 50,88%, з 0,69 до 0,34, що логічно пояснюється зменшення чистого

прибутку при зростанні витрат (передусім собівартості та витрат на збут). На рівні складових оборотного капіталу у 2024 р. спостерігається змішана динаміка: оборотність запасів дещо збільшилася на +2,07%, з 1,49 у 2023 р. до 1,52 у 2024 р. і період їх обороту скоротився на 2,03%, однак оборотність дебіторської заборгованості погіршилася на 13,75%, з 10,68 до 9,21, а строк її погашення зріс на 15,94% до 39,08 дня, тобто фактор дебіторської заборгованості стало однією із причин «заморожування» коштів. Оборотність готової продукції знизилася на 3,67%, що може відображати складніші умови збуту/логістики або зміну структури реалізації, але загалом вона залишилася вищою, ніж у 2022 р.

Загальна тенденція за 2022-2024 рр. полягає у тому, що підприємство зростало за виручкою, але ефективність використання оборотних коштів погіршувалася. Оборотність оборотного капіталу знизилася з 4,97 до 3,46, тривалість обороту зроста з 72,41 до 103,94 дня, а період інкасації дебіторської заборгованості збільшився з 29,67 до 39,08 дня. Паралельне зниження оборотності власного капіталу з 3,14 до 1,95 узгоджується з раніше встановленим зміцненням автономії. Власний капітал зростає швидше, ніж обсяг реалізації, що підвищує фінансову стійкість, але знижує показники «швидкості» капіталу в обігу.

Для оцінки ефективності використання персоналу ПрАТ «Оболонь» проаналізуємо рух кадрів, їх стабільність, кваліфікаційний рівень, продуктивність праці та ефективність витрат на персонал за допомогою таблиці 2.17.

Таблиця 2.17

**Показники оцінки ефективності використання персоналу ПрАТ
«Оболонь» за 2022-2024 роки**

№	Показники	Роки			Абс. відх (+,-)	
		2022	2023	2024	23/22	24/23
1. Показники руху та стабільності персоналу						
1	Коефіцієнт обороту прийнятих працівників	0,02	0,01	0,05	-0,01	0,04
2	Коефіцієнт обороту вивільнених працівників	0,02	0,01	0,07	-0,01	0,06
3	Коефіцієнт плинності кадрів	0,02	0,01	0,06	-0,01	0,06
4	Коефіцієнт сталості кадрів	0,95	0,9	0,9	-0,05	0
5	Коефіцієнт стабільності кадрів	0,7	0,7	0,7	0	0

продовження таблиці 2.17

6	Коефіцієнт внутрішньої мобільності	0,05	0,05	0,05	0	0
2. Показники оцінки ефективності формування і використання персоналу						
1	Продуктивність праці, тис. грн./ос.	4215,1	5330,7	6035,4	1115,62	704,68
2	Трудомісткість, ос./тис. грн.	0,00024	0,00019	0,00017	-0,00005	-0,00002
3	Озброєність праці, тис. грн./ос.	1685,7	2093,8	2427,9	408,1	334,1
4	Рентабельність витрат на персонал, %	149,5	139,2	89,2	-10,3	-50,0
3. Показники оцінки оплати праці персоналу						
1	Середньомісячна заробітна плата, тис. грн.	32,5	54,93	65,39	22,43	10,46
2	Зарплатовіддача, грн.	7,52	5,28	5,48	-2,24	0,20
3	Зарплатомісткість, грн.	0,13	0,19	0,18	0,06	-0,01

Джерело: розраховано автором на основі річної фінансової звітності ПрАТ «Оболонь»

Аналіз наведених у таблиці 2.17 показників руху та стабільності персоналу ПрАТ «Оболонь» за 2022-2024 рр. свідчить про високу кадрову стійкість при одночасному посиленні інтенсивності кадрового руху у 2024 році. Така динаміка є важливою, оскільки безпосередньо впливає на продуктивність праці, витрати на підбір і навчання, а також на здатність підприємства підтримувати безперервність виробничих процесів.

У 2023 році порівняно з 2022 роком зафіксовано зниження інтенсивності руху персоналу. Коефіцієнт обороту прийнятих працівників зменшився на 0,01, з 0,02 до 0,01, що вказує на стриманіший набір кадрів або на стабілізацію потреби у додатковій робочій силі. Аналогічно коефіцієнт обороту вивільнених працівників знизився на 0,01, з 0,02 до 0,01, тобто скоротились масштаби вибуття працівників. Відповідно коефіцієнт плинності кадрів також зменшився на 0,01, з 0,02 до 0,01, що характеризує покращення утримання персоналу та зниження ризиків втрати компетенцій. При цьому коефіцієнт сталості кадрів знизився на 0,05, з 0,95 до 0,90, тобто частка працівників, які зберегли роботу протягом періоду, стала нижчою, однак значення 0,90 все ще відображає високий рівень сталості. Коефіцієнт стабільності кадрів залишився незмінним 0,7, що свідчить про відсутність суттєвих зрушень у структурі персоналу підприємства.

У 2024 році відносно 2023 року відбулося різке зростання кадрової мобільності. Коефіцієнт обороту прийнятих працівників збільшився на 0,04, з 0,01 до 0,05, а коефіцієнт обороту вивільнених збільшився на 0,06, з 0,01 до 0,07.

Внаслідок цього коефіцієнт плинності кадрів підвищився на 0,06, з 0,01 до 0,06, що означає суттєве посилення вибуття працівників саме з причин, пов'язаних із небажаною/надмірною плинністю. Таке зростання може бути зумовлене сукупністю чинників загострення конкуренції на ринку праці, зміни умов праці та оплати, організаційні трансформації, адаптація підприємства до нових виробничих і логістичних режимів, а також зовнішні фактори, що підвищують міграційні та соціальні ризики. Водночас коефіцієнт сталості кадрів у 2024 р. залишився на рівні 0,90, а коефіцієнт стабільності кадрів – на рівні 0,7, що вказує попри зростання руху, підприємству вдалося зберегти відносно сталий персонал.

На завершення проаналізуємо узагальнюючі показники ефективності діяльності підприємства за допомогою таблиці 2.18.

Таблиця 2.18

**Узагальнюючі показники ефективності діяльності ПрАТ «Оболонь»
за 2022-2024рр.**

Показники	Роки			Абсолютне відхилення, (+/-)	
	2022	2023	2024	2023 до 2022	2024 до 2023
Рентабельність активів	21,33	22,74	13,28	1,41	- 9,46
Рентабельність власного капіталу	35,64	30,00	17,42	-5,63	-12,59
Рентабельність продукції	17,24	20,58	11,06	3,34	-9,52
Рентабельність продажу продукції або обороту	13,83	16,50	9,76	2,67	-6,74
Рентабельність операційної діяльності:	173,46	179,16	92,46	5,70	-86,70
Рентабельність звичайної діяльності	122,74	149,85	78,55	27,11	-71,29

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства (Додаток Б, В)

Дані показників рентабельності ПрАТ «Оболонь» за 2022-2024 рр. відображають зміну загальної результативності діяльності підприємства через призму прибутковості активів, капіталу, продукції та продажів, а також ефективності операційної і звичайної діяльності. Узагальнено спостерігається покращення рентабельності у 2023 р. відносно

2022 р. та суттєве погіршення у 2024 р. відносно 2023 р., що узгоджується з раніше встановленою тенденцією зниження чистого й операційного прибутку у 2024 р. на тлі випереджального зростання витрат.

У 2023 році порівняно з 2022 роком більшість показників рентабельності продемонстрували позитивну динаміку. Рентабельність активів зросла на 1,41 в.п з 21,33% до 22,74%., що свідчить про підвищення прибутковості використання сукупних ресурсів підприємства, тобто 1 грн активів генерувала більший чистий фінансовий результат. Рентабельність продукції збільшилась на 3,34 в.п., з 17,24% до 20,58%, а рентабельність продажу (обороту) на 2,67 в.п., з 13,83% до 16,50%, що означає зростання прибутку на одиницю реалізації та покращення співвідношення доходів і витрат у процесі формування фінансового результату. Також відзначається підвищення рентабельності операційної діяльності на 5,70 в.п з 173,46 до 179,16 та рентабельності звичайної діяльності на 27,11 в.п з 122,74 до 149,85, що відображає посилення результативності основного бізнесу і поліпшення загального фінансового підсумку від звичайних операцій. Водночас рентабельність власного капіталу знизилась на 5,63 в.п. з 35,64% до 30,00%, що пояснюється швидшим нарощуванням власного капіталу (капіталізація, зростання нерозподіленого прибутку) порівняно з темпами зростання чистого прибутку. Отже, при загальному покращенні результатів відбувалося “розмивання” прибутковості на одиницю власного капіталу.

У 2024 році відносно 2023 року фіксується системне зниження практично всіх показників рентабельності. Рентабельність активів зменшилась на 9,46 в.п., до 13,28%, що є індикатором падіння віддачі від сукупних ресурсів підприємства та зниження ефективності їх використання за критерієм чистого результату. Рентабельність власного капіталу скоротилася на 12,59 в.п. до 17,42%, тобто прибутковість вкладень власників істотно зменшилась, що одночасно відображає і падіння чистого прибутку, і зростання бази власного капіталу. Найбільш показовими є зміни показників рентабельність продукції, яка знизилась на 9,52 в.п. з 20,58% до 11,06% та рентабельності продажу на 6,74 в.п.) з 16,50% до 9,76%. Це свідчить про те, що на кожну гривню продажів і на одиницю продукції підприємство отримувало суттєво менше прибутку, що, з

високою ймовірністю, зумовлено випереджальним зростанням собівартості та витрат на збут у 2024 р. Також відбулося зниження рентабельності операційної діяльності на 86,70 в.п. з 179,16% до 92,46% та рентабельності звичайної діяльності на 71,29 в.п. з 149,85 до 78,55, що підтверджує погіршення саме операційної результативності як основного фінансового результату підприємства, а не лише зміну фінансових чи разових чинників.

Загальна тенденція за 2022-2024 рр. полягає у тому, що 2023 рік став періодом підвищення прибутковості продажів, продукції та активів, тоді як 2024 рік характеризувався різким зниженням рентабельності за більшістю напрямів.

2.5. Правове регулювання діяльності ПрАТ «Оболонь»

Діяльність ПрАТ «Оболонь» як приватного акціонерного товариства регулюється багаторівневою системою норм: загальним приватним і господарським правом, спеціальним корпоративним законодавством, вимогами до розкриття інформації емітентами, а також трудовим, податковим, фінансово-обліковим та суміжними блоками (охорона праці, екологічні вимоги, технічне регулювання тощо). Основою корпоративного регулювання виступає Закон України «Про акціонерні товариства» № 2465-ІХ, який визначає правовий статус товариства, компетенцію органів управління, права акціонерів, порядок значних правочинів і правочинів із заінтересованістю, правила корпоративного контролю та розкриття інформації.

Статут ПрАТ «Оболонь», як основний установчий документ, має визначає повне та скорочене найменування, місцезнаходження, мету та види діяльності, структуру капіталу/акцій, порядок реалізації корпоративних прав, модель органів управління й контролю, порядок скликання та проведення загальних зборів, компетенцію наглядової ради і виконавчого органу, процедури ухвалення рішень щодо значних правочинів та правочинів із заінтересованістю, а також механізми корпоративного контролю й захисту прав акціонерів.

Практичне значення статуту в діяльності ПрАТ «Оболонь» проявляється через фактичну модель корпоративного управління, розкрити в регулярній річній інформації емітента (оприлюднення за 2018 рік): органи управління включають

Наглядову раду (13 осіб), Президента та одноосібний виконавчий орган, а також Ревізійну комісію (5 осіб). Така конфігурація свідчить про класичну дворівневу модель управління, де стратегічний контроль і ключові корпоративні рішення зосереджені у наглядовій раді, а оперативне керівництво – у виконавчому органі.

Окремий блок внутрішнього регулювання сформовано положення про органи управління (наглядову раду, виконавчий орган), про комітети, про значні правочини та правочини із заінтересованістю, політики комплаєнсу/етики та інші локальні документи. Їх правова роль полягає в конкретизації процедур, розмежуванні повноважень і створенні доказової бази належного корпоративного управління (особливо в умовах спорів із контрагентами, органами контролю або акціонерами).

Для виробничо-збутової компанії договірний масив зазвичай охоплює договори поставки сировини й матеріалів, логістики, зберігання, дистрибуції, маркетингових послуг, оренди/лізингу, ІТ та сервісного забезпечення, інтелектуальної власності (знаки для товарів і послуг), а також кредитно-банківські інструменти. На рівні корпоративного права окремого значення набувають акціонерні договори та договори, що містять умови щодо зміни контролю, оскільки вони можуть впливати на баланс корпоративних прав і на фінансові ризики.

Як роботодавець товариство функціонує в межах трудового законодавства, а колективний договір (за наявності) виконує роль локального нормативного акта, що деталізує соціально-трудова гарантії, оплату праці, режим робочого часу/відпочинку, охорону праці, процедури соціального діалогу та відповідальність сторін. Важливо підкреслити, що колективний договір у корпоративному напрямку виконує дві функції: 1) юридично закріплює стандарти HR-політики та соціальної відповідальності; 2) зменшує конфліктність трудових відносин і ризики претензій/спорів за рахунок наперед визначених процедур.

Судові спори та претензійна робота є важливою складовою правового середовища діяльності підприємства, адже відображають типологію конфліктів із контрагентами/органами контролю та характеризують масштаби потенційних фінансових втрат.

У розкритій річній інформації ПрАТ «Оболонь» (станом на кінець 2023 року) наведено, зокрема, такі судові справи:

- справа № 910/7828/17 – позов на 189932405,44 грн; у матеріалі відображено рух справи через інстанції (зокрема, згадано постанову апеляційного суду);
- справа № 910/8117/17 – позов на 115925725,51 грн; також відображено процесуальну динаміку (апеляційний перегляд тощо);
- окремо фіксується справа з незначною сумою вимог 2008,57 грн (що радше має технічний характер і не впливає суттєво на ризик-профіль).

Наявність спорів із суттєвими сумами вимог (понад 100 млн грн у кожному з двох кейсів) вказує на потребу: 1) жорсткішої стандартизації договірних умов і доказової бази виконання зобов'язань; 2) побудови системи юридичного контролю ризикових контрактів; 3) бюджетування судових витрат і резервування під потенційні зобов'язання відповідно до облікових підходів.

Окремий пласт правового регулювання формують контрольні повноваження державних органів і механізми відповідальності підприємства (штрафи, пені, донарахування). У регулярній річній інформації емітента відображено застосування штрафних санкцій органами ДФС із зазначенням правових підстав і сум, зокрема: 3269442 грн, 1079842,70 грн та 40800 грн (при цьому вказано факт їх сплати).

Цей блок свідчить, що податковий комплаєнс (документування операцій, первинні документи, своєчасність звітності, податкові різниці/оцінки) є для підприємства не формальною вимогою, а джерелом реального фінансового ризику. Водночас фіксація «закриття» санкцій шляхом сплати демонструє прагнення мінімізувати ескалацію спору й акумулювати юридичні ризики в контрольованому форматі.

Кадрова політика Оболонь, забезпечує суворе дотримання вимог КзПП України, а також реалізацію положень Законів України «Про колективні договори і угоди» від 01.07.1993 № 3356-ХІІ, «Про охорону праці» від 14.10.1992 № 2694-ХІІ, в частині створення безпечних умов праці та проведення інструктажів, «Про відпустки» від 15.11.1996 № 504/96-ВР, «Про оплату праці» від 24.03.1995 № 108/95-ВР, «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 08.09.2005 № 2866-ІV, «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в

Україні» від 21.03.1991 № 875-ХІІ та інші. Систематизуємо відповідно до «Звіту з управління», які опубліковані на сайті, діючі на ПрАТ «Оболонь» методи й інструменти матеріального і нематеріального стимулювання персоналу. Зазначені методи відповідають нормам КзПП України та внутрішнім нормативним актам підприємства (колективний договір, Етичний Кодекс) (табл. 2.19).

Таблиця 2.19

Система мотивації і стимулювання працівників ПрАТ «Оболонь»

№	Напрямок	Конкретний метод	Примітки/підстава
I. Оплата та доплати (матеріальне стимулювання)			
1	Керівництво колективами	Оплата за керівництво бригадою.	Диференційована доплата залежно від осіб в бригаді.
		Оплата за керівництво ланкою.	Розмір відносно доплати за керівництво бригадою.
2	Професійний рівень	Доплата до основної заробітної плати за професійну майстерність.	Стимулювання підвищення кваліфікації.
3	Кваліфікація	Встановлення персональних окладів замість погодинних тарифних ставок.	За високу кваліфікацію та досягнуті успіхи в роботі.
4	Суміщення професій	Доплати за суміщення інших професій (за об'єми виконуваних робіт).	На умовах економії фонду оплати праці.
5	Режим роботи (вечірній час)	Доплата за всі години роботи у вечірні години (з 18:00 до 22:00).	20% від п.т.ст.
6	Режим роботи (нічний час)	Доплата за години роботи в нічний час (з 22:00 до 06:00).	40% від п.т.ст.
7	Оздоровлення	Виплата матеріальної допомоги на оздоровлення при виході у щорічну відпустку.	Залежно від стажу роботи на підприємстві.
8	Одноразове заохочення	Одноразове заохочення працівникам з нагоди одруження, народження дитини, ювілейних дат.	Згідно з умовами Колективного договору (КД).
9	Соціальна підтримка	Надання допомоги на поховання в разі смерті членів сім'ї працівника.	
II. Пільги та соціальний пакет (нематеріальне стимулювання)			
1	Етичні принципи	Дія Етичного Кодексу, що визначає підходи у сфері КСВ та благодійності.	Створення єдиних корпоративних стандартів.
2	Транспорт	Забезпечення спецрейсами щоденного перевезення працівників автотранспортом (з масиву «Троещина» – завод «Оболонь», ст. м. «Почайна» – завод «Оболонь», згідно графіку)	Забезпечення доїзду з ключових локацій.
3	Продукція	Видача кожному працівнику продукції ТМ «ОБОЛОНЬ».	Натуральне заохочення.
III. Відпустки (соціальні гарантії)			
1	Основна відпустка	Тривалість відпустки не менше 24 календарних днів.	Відповідно до законодавства України.
2	Додаткова відпустка	Додаткова відпустка за роботу в шкідливих умовах праці.	Згідно з картами умов праці.

№	Напрямок	Конкретний метод	Примітки/підстава
		Додаткові дні відпустки за ненорм. роб. день.	Згідно з внутр. положеннями.
3	Відпустка на шлюб, хто має дітей 1 кл	Додаткова оплачувана відпустка у зв'язку з одруженням, батькам, що мають дітей першокласників.	Згідно з умовами Колективного договору (КД).

Джерело: складено автором на основі Звіту з управління ПрАТ «Оболонь»

Правове регулювання діяльності ПрАТ «Оболонь» має комплексний характер і базується на спеціальному корпоративному законодавстві (Закон № 2465-IX) та локальних актах товариства, ключовим серед яких є статут. Доступні публічні розкриття емітента підтверджують наявність розвиненої системи органів управління (Наглядова рада – 13 осіб; одноосібний виконавчий орган; ревізійна комісія – 5 осіб), а також відсутність акціонерних договорів і договорів зі «зміною контролю», що загалом знижує ризики договірної перерозподілу корпоративного контролю. Разом із тим судові спори з великими сумами вимог (189932405,44 грн та 115925725,51 грн) і наявність податкових штрафних санкцій (сукупно понад 4 млн грн за наведеними епізодами) актуалізують необхідність посилення юридичного комплаєнсу в договірній роботі, податковому супроводі та системі управління ризиками.

Висновки до розділу 2

Провівши аналіз господарської діяльності та економічної ефективності ПрАТ «Оболонь», можна зробити наступні висновки.

Приватне акціонерне товариство «Оболонь» позиціонується як один із системоутворювальних суб'єктів вітчизняного ринку напоїв і водночас як провідний національний експортер у сегментах пивоварної та безалкогольної продукції. Компанія виробляє пиво під низкою торговельних марок, зокрема «Оболонь», Obolon BeerMix, «hike», «Zibert», «Desant» та іншими. Водночас у структурі асортименту значну частку формують безалкогольні напої (включно з продукцією ТМ «Живчик»), мінеральна й питна вода («Оболонська», «Prozora»), слабоалкогольні напої, сидр та енергетичні напої. Окремим стратегічним напрямом виступає виробництво солоду, що забезпечує внутрішні потреби підприємства та

водночас підсилює експортні можливості компанії у сировинному сегменті пивоварної індустрії.

Загальна вартість майна підприємства протягом досліджуваних 2022-2024 років поступово збільшувалася з 5615058 тис. грн у 2022 р. до 7809839 тис. грн у 2023 р. та до 9397295 тис. грн у 2024 р., тобто сукупний приріст за період становить +3782237 тис. грн. Це свідчить про нарощування економічного потенціалу підприємства та розширення ресурсної бази.

У структурі необоротних активів переважають основні засоби вартість яких з кожним роком збільшувалася з 3465338 тис. грн у 2022 році до 4525893 тис. грн та до 4808999 тис. грн, при цьому їх частка зменшувалася з 61,69% до 51,17%. Суттєво зросли незавершені капітальні інвестиції з 85202 у 2022 р. до 256969 тис. грн у 2024 р., що відображає активізацію інвестиційних процесів направлених для оновлення (розширення) виробничих потужностей.

Структурні зміни активів характеризувалися посиленням ролі оборотних активів. Вартість необоротних активів зросла з 3620540 тис. грн питома вага яких у загальній структурі активів становила 64,48% у 2022 р. до 5179238 тис. грн у 2024 р., однак їх частка у майні зменшилася до 55,11%. Натомість оборотні активи зросли з 1994518 тис. грн та питоною вагою 35,52% у 2022 р. до 4218057 тис. грн та питоною вагою 44,89% у 2024 р., що відображає підвищення «мобільності» активів та зростання обсягів ресурсів, задіяних в поточному обороті.

Найбільш суттєві зміни в оборотних активах відбулися за трьома ключовими елементами. Обсяг запасів збільшився з 982646 тис. грн у 2022 р. до 1537020 тис. грн у 2023 р. та до 1688266 тис. грн у 2024 р, при цьому їх частка поступово знижувалася з 49,11% у 2022 р. до 48,57% у 2023 та до 40,02% у 2024 р. Торговельна та інша дебіторська заборгованість зросла з 668216 тис. грн 964 650 у 2022 році до 1172105 тис. грн у 2024 році, при цьому її частка зменшилася з 33,39% у 2022 році до 27,79% у 2024 році.. Найдинамічніше зросли гроші та їх еквіваленти з 138747 у 2022 р. до 474679 у 2023 р. та до 891034 тис. грн у 2024 р., а частка з 6,93% до 15% та до 21,12% відповідно. Загалом оборотні активи досягли 4218057 тис. грн у 2024 р., що підтверджує нарощування ліквідної компоненти ресурсів підприємства.

Оцінка основних засобів засвідчує поступове збільшення їх первісної вартості з 11694 905 тис. грн у 2022 р. до 11999508 тис. грн у 2023 р. та до 12793088 тис. грн у 2024 році. Технічний стан основних засобів характеризується низьким коефіцієнтом зносу, який становив у 2024 році 0,38, його значення нижче нормативного орієнтира $>0,5$, що вказує на недостатній рівень придатної до ефективної експлуатації частини основних засобів.

Чистий дохід від реалізації у 2022-2024 рр. зріс з 8661928 до 14885806 тис. грн, приріст становив 6223878 тис. грн). Водночас зросла і собівартість реалізації продукції з 6261420 до 11907486 тис. грн, що зумовило неоднорідну динаміку валового прибутку у 2022 р – 2400508 тис. грн., у 2023 р. – 3564570 тис. грн та у 2024 р. – 2978320 тис. грн Прибуток від операційної діяльності зменшився з 2362814 тис. грн у 2022 році до 1718 425 тис. грн у 2024 році, тобто на -644 389 тис. грн, а чистий прибуток скоротився у 2024 році до 1248255 тис. грн проти 177997 тис. грн у 2023 р., зміна становила 527742 тис. грн.

Структура витрат підтверджує домінування витрат на виробництво та реалізацію. Найбільші обсяги припадають на собівартість реалізованої продукції, яка за досліджуваний період зростала з 6030487 тис. грн у 2022 році до 9800435 тис. грн у 2024 році; адміністративні витрати зросли з 376851 тис. грн у 2022 році до 531853 тис. грн у 2024 році, витрати на збут також мали тенденцію до зростання Це підкреслює важливість контролю виробничих і збутових витрат які безпосередньо впливають на фінансовий результат діяльності підприємства та на його ефективність.

Ефективність використання основних засобів у 2022–2024 рр. має позитивну тенденцію віддача основних засобів зросла з 2,40 грн у 2022 р. до 2,69 грн у 2023 р. та до 2,74 грн, що супроводжувалося зниженням місткості ОЗ з 0,42 у 2022 р до 0,37 у 2023-2024 роках. Рентабельність основних засобів не мала стабільної динаміки у 2022 р. вона становила 33,25%, у 2023 році була на рівні 44.46%, а у 2024 році – 26,75%.

Використання оборотних коштів, навпаки, характеризується уповільненням оборотності. Коефіцієнт обертання оборотних коштів знизився з 4,97 оборотів у 2022 році до 3,46 оборотів у 2024 році, а тривалість одного обороту зросла з 72,41 днів до 103,9 днів. Паралельно рентабельність оборотних коштів зменшилась у 2024 р. до

0,34 проти 0,69 у 2022-2023 роках, що може свідчити про підвищення потреби в оборотному капіталі при меншій його віддачі.

Трудові ресурси підприємства демонструють зростання інтенсивності кадрових потоків і одночасно відчутне підвищення результативності праці. Коефіцієнт обороту з прийняття збільшився 0,02 у 2022 році до 0,05, у 2024 році, а зі звільнення з 0,02 до 0,07 відповідно. При цьому продуктивність праці (виробіток на 1 працівника) істотно зростає з 4215,1 тис. грн/ос. У 2022 році до 6035,4 тис. грн/на ос. У 2024 році, що узгоджується з масштабуванням обсягів реалізації.

Оплата праці має позитивну динаміку середньомісячна заробітна плата зростає з 32,5 тис. грн у 2022 році до 65,39 тис. грн у 2024 році, а зарплатовіддача знизилася з 7,52 грн у 2022 році до 5,48 грн у 2024 році, при одночасному збільшенні зарплатомісткості з 0,13 грн у 2022 році до 0,18 грн у 2024 році. Ця свідчить про подорожчання трудового ресурсу та зниження віддачі витрат на оплату праці.

По показникам рентабельності господарської діяльності загальна тенденція за 2022-2024 рр. полягає у тому, що 2023 рік став періодом підвищення прибутковості продажів, продукції та активів, тоді як 2024 рік характеризувався різким зниженням рентабельності за більшістю напрямів.

Правове регулювання діяльності ПрАТ «Оболонь» має комплексний характер і базується на спеціальному корпоративному законодавстві (Закон № 2465-IX) та локальних актах товариства, ключовим серед яких є статут. Доступні публічні розкриття емітента підтверджують наявність розвиненої системи органів управління (Наглядова рада – 13 осіб; одноосібний виконавчий орган; ревізійна комісія – 5 осіб). Разом із тим судові спори з великими сумами вимог (189932405,44 грн та 115925725,51 грн) і наявність податкових штрафних санкцій (сукупно понад 4 млн грн за наведеними епізодами) актуалізують необхідність посилення юридичного комплаєнсу в договірній роботі, податковому супроводі та системі управління ризиками.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ТА НАПРЯМКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «ОБОЛОНЬ»

3.1. Напрямки забезпечення економічної ефективності підприємства

Підприємства об'єктивно орієнтовані на зростання результативності господарювання, однак досягнення стійкого ефекту можливе лише за умови чіткого розуміння напрямів забезпечення ефективності та механізмів їхнього впливу на кінцеві результати діяльності. У цьому контексті пріоритетним завданням є ідентифікація практично дієвих напрямів забезпечення ефективності діяльності підприємства. Узагальнення підходів дає підстави виокремити три базові напрями забезпечення ефективності ресурсний, технологічний та організаційний (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Напрями забезпечення ефективності діяльності підприємства.

Ресурсний напрям забезпечення ефективності діяльності підприємства відображає пріоритетність оцінювання результативності використання матеріально-технічної бази та живої праці як ключових носіїв виробничого потенціалу підприємства [35, с. 76]. У його межах виокремлюють заходи щодо підвищення ефективності використання основних засобів, оборотних коштів і трудових ресурсів [35, с. 76].

Забезпеченість основними засобами у необхідному обсязі та зростання їх віддачі виступають важливими передумовами нарощування випуску і посилення конкурентних позицій підприємства [18, с. 230]. Основні управлінські резерви підвищення віддачі основних засобів охоплюють:

- підвищення якості сировини – зростання виходу продукції та віддачі основних засобів, потенціал приросту до 20-25% [57, с. 170];
- скорочення втрат корисних компонентів і промислово утилізацію відходів – збільшення обсягів продукції до 20% і віддачі ОЗ на 10-15%) [21, с. 76];
- впровадження досягнень НТП – ресурсозберігаючих/маловідходних технологій, модернізації техніки та автоматизованих систем управління виробничими засобами.

Для ПрАТ «Оболонь» зростання віддачі основних засобів є позитивною тенденцією; подальше підвищення досягається через інтенсивніше використання виробничих потужностей та виведення з експлуатації зношених, малопродуктивних і невикористовуваних активів.

Інтенсивні заходи: оптимізація структури основних засобів і обладнання; технічне переозброєння; механізація й автоматизація; усунення «вузьких місць» у технологічних ланцюгах; скорочення виробничого циклу; комплексне використання сировини; прогресивні форми організації виробництва і праці; повніше завантаження потужності; підвищення кваліфікації персоналу, що обслуговує активи [37, с. 537].

Екстенсивні заходи: зниження простоїв через якісне ремонтне обслуговування; своєчасне забезпечення сировиною, матеріалами, паливом і

кадрами; підвищення змінності роботи; скорочення частки непрацюючого обладнання [37, с. 539].

Ключовою умовою зростання ефективності є оновлення і технічне вдосконалення основних засобів, що підвищує рівень механізації/автоматизації, продуктивність праці та безпеку виробництва [19, с. 66]. Додаткові резерви формуються через скорочення тривалості ремонтів і залучення незадіяного обладнання (оренда, лізинг, реалізація тощо). У підсумку, поліпшення використання основних фондів забезпечує приріст випуску, зниження собівартості, економію капіталовкладень і підвищення доходності [89, с. 3; 57, с. 170].

Ефективність оборотних активів визначається оптимальністю їх структури та швидкістю обороту, відповідна політика створює умови для стабільної виробничо-господарської й фінансової діяльності [7, с. 57]. Пріоритетом є прискорення оборотності на всіх стадіях кругообігу [28, с. 186].

За стадіями управління доцільні такі заходи:

- *запаси* – оптимальні рівні запасів; підхід «ціна–якість»; удосконалення постачання та договірної дисципліни; обґрунтований вибір постачальників; підвищення якості транспортного забезпечення [37, с. 539];

- *виробництво* – скорочення тривалості процесу; ресурсозберігаючі технології; зниження матеріало- та енергомісткості; комплексна переробка і використання відходів; вторинні ресурси; модернізація інфраструктури; мотивація ощадного використання матеріалів [37, с. 539];

- *обіг* – посилення маркетингової діяльності; прискорення реалізації та стимулювання збуту; удосконалення розрахунків; управління дебіторською заборгованістю; оптимальні схеми взаємодії з банками [37, с. 539].

Економічний ефект прискорення обороту проявляється у зростанні випуску на одиницю поточних витрат та вивільненні частини коштів для розширення діяльності [31, с. 136]. Матеріальна економія додатково знижує собівартість і покращує фінансовий стан підприємства [7, с. 59].

Раціональне використання персоналу є резервом зростання випуску, продуктивності праці та віддачі основних засобів [82, с. 239]. До базових

напрямів належать: оптимізація чисельності й структури персоналу; механізація/автоматизація; модернізація обладнання; удосконалення технологічних процесів; покращення організації праці; збільшення ефективного фонду робочого часу; розвиток морально-психологічного клімату; підготовка і перепідготовка кадрів [37, с. 540].

Практичні інструменти підвищення результативності праці:

- оплата і преміювання з чітким зв'язком із результатами;
- сучасні HR-процедури, оснащення робочих місць;
- інформаційні технології для підвищення оперативності обміну даними;
- підтримка мотивації та справедливості винагороди;
- ефективна система управління персоналом (повноваження, правила, відповідальність);
- навчання, атестація, соціальні програми [37, с. 540].

Загалом трудові ресурси виступають одним із ключових чинників, що визначає ефективність виробництва і підтримує результативність інших управлінських рішень [71, с. 112].

Технологічний напрям спрямований на подолання технологічного відставання шляхом прискореного впровадження результатів науково-технічного та організаційного прогресу, удосконалення виробничих і управлінських систем, підвищення якості та конкурентоспроможності продукції, а також регулярного коригування процесів відповідно до сучасних вимог [35, с. 76].

Організаційний вектор полягає у пошуку резервів ефективності у внутрішніх процесах підприємства, передусім через підвищення якості управління. Запровадження систем менеджменту якості та інструментів ощадливого виробництва дає змогу скорочувати витрати і підвищувати результативність. Важливо оцінювати організацію робіт на всіх рівнях — від робочого місця до підприємства загалом [35, с. 76]. За умов різної сили впливу окремих напрямів управлінські рішення мають фокусуватися на найбільш результативних, водночас стратегія розвитку повинна передбачати комплексне використання всіх доступних резервів [84, с. 66].

Рентабельність відображає кінцеву результативність діяльності. Її підвищення досягається через зростання прибутку, що забезпечується: нарощуванням виробництва та реалізації; зниженням витрат і собівартості; максимальним використанням наявного потенціалу, включно з фінансовими ресурсами [42, с. 22]. Додаткові важелі: коригування маркетингової політики; управління асортиментом за критерієм прибутковості; підсилення упаковки/дизайну/просування; мінімізація втрат прибутку (штрафи, пені); цінова політика, узгоджена з якістю. Довгострокове зростання прибутку підтримується підвищенням продуктивності праці, економією матеріальних ресурсів, зростанням фондівіддачі та впровадженням технічного прогресу (механізація й автоматизація), а також удосконаленням організації виробництва [68, с. 188].

3.2. Економічне обґрунтування модернізації основних засобів підприємства

Для забезпечення ефективності діяльності ПрАТ «Оболонь» доцільним є впровадження комплексного інвестиційного проекту, спрямованого на модернізацію основних засобів та посилення логістичної складової операційної системи підприємства. Проект пропонується реалізувати у середньостроковому періоді – 6 років, що узгоджується з циклом оновлення виробничо-технологічної бази та дає змогу поетапно мінімізувати ризики впровадження, рівномірно розподілити капітальні витрати та забезпечити керованість змін у виробничих і транспортно-логістичних процесах.

Необхідність ініціювання зазначеного проекту є обґрунтованою результатами проведеного аналізу технічного стану основних засобів підприємства. Зокрема, у 2024 р. коефіцієнт придатності становив 0,38, що свідчить про істотний рівень фізичного та морального зносу активної частини виробничого потенціалу. Додатковим підтвердженням доцільності модернізації є збільшення витрат на ремонти протягом 2022-2024 рр., що вказує на зростання частки витрат підтримувального характеру і формує довгострокову загрозу підвищення собівартості та погіршення фінансових результатів.

Паралельно з технічними аспектами оновлення основних засобів, проведений аналіз засвідчив наявність істотного резерву підвищення ефективності через оптимізацію логістики. Зокрема, підприємство несе значні транспортні витрати та одночасно демонструє тенденцію до нарощування потужностей у сфері доставки, що свідчить про стратегічну важливість логістичного напрямку у формуванні конкурентних переваг. У цьому контексті модернізація основних засобів, зокрема транспортної та допоміжної інфраструктури, має подвійний ефект з одного боку – сприяє скороченню витрат на транспортування, обслуговування та простої, а з іншого – забезпечує розширення сервісних можливостей підприємства, підвищуючи рівень доступності продукції, швидкість виконання замовлень і стабільність постачань у межах складних логістичних умов. Відповідно, розвиток послуг доставки розглядається не як додатковий сервісний елемент, а як інструмент зростання операційної результативності та зниження непродуктивних витрат у ланцюгу створення вартості.

Для практичної реалізації інвестиційного проекту пропонується сформувати цільовий бюджет, що передбачає закупівлю близько 100 транспортних засобів орієнтовною вартістю 1704 тис. грн за одиницю, Фінансування заходу оновлення основних засобів підприємства передбачається у розмірі 350000 тис. грн. Запропоновані параметри вартості транспортних засобів закладено на рівні нового автопарку, що дає змогу мінімізувати ризики експлуатаційних відмов, стабілізувати витрати на технічне обслуговування, підвищити надійність перевезень і забезпечити прогнозованість логістичних витрат. Водночас зазначений підхід не є жорстко фіксованим. Підприємство має можливість оптимізувати бюджет за рахунок закупівлі техніки на умовах оптових контрактів, використання лізингових інструментів, вибору альтернативних комплектацій або часткового оновлення парку шляхом придбання якісної техніки з пробігом. Така варіативність підсилює адаптивність проекту та дає змогу узгоджувати його фінансові параметри з поточною кон'юнктурою ринку та внутрішніми пріоритетами капіталовкладень.

Проект пропонуємо реалізувати за рахунок наявних грошових коштів та їх еквівалентів, тобто з використанням внутрішніх джерел підприємства. Така модель відповідає логіці збереження фінансової автономії та підтримання стабільної

структури капіталу, оскільки мінімізує залучення позикових ресурсів і, відповідно, не створює додаткового боргового навантаження.

Кошторис інвестиційного проєкту модернізації основних засобів для ПрАТ «Оболонь» представлено у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Кошторис інвестиційного проєкту

№	Стаття витрат	Коротке обґрунтування	Сума, тис. грн	Частка, %
1	Придбання вантажних автомобілів (100 од. x 1600 тис. грн)	Оновлення автопарку з урахуванням оптової знижки та уніфікації моделі.	160 000	25,61
2	Реєстраційні платежі та податки при введенні ТЗ в експлуатацію	Адміністративні збори, платежі та супровід введення в експлуатацію.	8 000	1,28
3	Брендування автопарку	Нанесення фірмового стилю, маркування та елементи візуальної ідентифікації.	2 500	0,40
4	Дообладнання ТЗ (GPS/телематика, засоби безпеки, кріплення вантажу)	Підвищення керованості перевезень, контролю маршрутів та безпеки експлуатації.	4 500	0,72
5	Технічне обслуговування та ремонтний фонд (плановий)	Профілактичні огляди, техобслуговування, витратні матеріали та ремонти за потреби.	12 000	1,92
6	Страховання (ОСЦПВ/КАСКО)	Страховий захист ризиків експлуатації та перевезень.	7 500	1,20
7	Цифровізація логістики (TMS, маршрутизація, інтеграції)	Програмні модулі для планування доставок, моніторингу виконання та аналітики витрат.	6 500	1,04
8	Навчання та охорона праці	Підготовка водіїв, інструктажі, підвищення кваліфікації	1 800	0,29
9	Персонал логістичного напряму (фонд оплати праці з нарахуваннями)	Водії, диспетчери, механіки; забезпечення функціонування розширеного контуру доставки.	60 000	9,60
10	Оновлення та модернізація основних засобів виробництва	Модернізація виробничих ліній, енергоефективні рішення, автоматизація та інфраструктура.	320 000	51,22
11	Адміністративні витрати та управління проєктом	РМО, тендерні процедури, контроль якості, аудит та супровід реалізації.	12 000	1,92
12	Резерв непередбачуваних витрат (приблизно 5% базового кошторису)	Покриття коливань цін, додаткових робіт і супровідних витрат під час реалізації.	29 950	4,79
	Загальна сума проєкту	Сума всіх статей кошторису	624 750	100,00

Джерело: розраховано автором на основі відкритих інтернет джерел.

Наведений кошторис відображає комплексний інвестиційний проєкт, що передбачає капітальні вкладення, спрямовані одночасно на модернізацію виробничої матеріально-технічної бази та підсилення транспортно-логістичного напрямку. Загальна вартість проєкту становить 624750 тис. грн. Структурно кошторис має виражену концентрацію модернізація виробничих ОЗ формує 320000 тис. грн частка яких у загальній структурі інвестиційного проєкту становить 51,22%, а логістичний блок передбачено у розмірі 262800 тис. грн або 42,06%, що разом визначає понад 93% бюджету. Така конфігурація узгоджується з логікою підвищення ефективності через зниження експлуатаційних втрат від зношених основних засобів та скорочення логістичних витрат та підвищення керованості доставок.

Умовно капітальні витрати становлять 501500 тис. грн або 80,27%, операційні витрати, необхідні для функціонування розширеної логістики та супроводу проєкту – 93300 тис. грн або 14,93%, резерв – 29950 тис. грн або 4,79%. Це означає, що очікуваний ефект проєкту має формуватися передусім через структурні зміни у виробничо-логістичній системі (оновлені активи, цифрові рішення, оптимізація процесів), а не через короткострокові організаційні заходи.

Важливо, що за шестирічного періоду реалізації така пропорція є методологічно виправданою, однак потребує календарної декомпозиції (по роках) для коректного оцінювання грошових потоків, інфляційної індексації та контролю виконання бюджету.

Далі доцільно охарактеризувати ключові цикли реалізації запропонованого інвестиційного проєкту модернізації основних засобів і розвитку логістичної складової ПрАТ «Оболонь». Проєктна логіка передбачає поетапне проходження взаємопов'язаних стадій – від попереднього відбору ініціативи до завершення та оцінювання результативності – із загальною тривалістю реалізації 6 років, що відповідає середньостроковому періоду відтворення матеріально-технічної бази підприємства.

1. Ідентифікація та відбір проєкту (0,5 року). Початковий цикл спрямовано на перевірку обґрунтованості проєктної ініціативи та її узгодження з фактичними ресурсними можливостями й стратегічними пріоритетами підприємства. На цьому етапі здійснюється зіставлення запропонованих параметрів проєкту з фінансовими, організаційними та технологічними обмеженнями, а також оцінюється доцільність його реалізації в альтернативних сценаріях (відмови від проєкту, скорочення масштабу або, навпаки, розширення обсягів фінансування). Важливими процедурами є: а) аналіз ринку транспортних засобів і логістичного обладнання з позицій надійності, економічності, сервісної підтримки та сукупної вартості володіння; б) техніко-експертна діагностика наявних основних засобів підприємства для визначення пріоритетів оновлення/модернізації та ризиків простоїв; в) формування професійної експертної позиції шляхом залучення ключових технічних фахівців (зокрема головних інженерів і відповідальних за експлуатацію обладнання) через інтерв'ю або анкетування з метою виявлення «вузьких місць» та найбільш ефективних управлінських рішень у межах проєкту. Такий підхід дозволяє підвищити точність планування та забезпечити прикладну реалізованість запропонованих заходів.

2. Планування та проєктування (1 рік). Після прийняття принципового рішення щодо реалізації проєкту формується його повна проєктна архітектура: уточнюється кошторис, календарний графік, технічні специфікації та організаційна модель управління. На цьому етапі доцільним є деталізування бюджету до рівня робіт, ресурсів і виконавців із виділенням капітальних та операційних компонентів, а також розроблення системи показників контролю виконання (терміни, вартість, якість, ризики). Для підвищення точності планування та мінімізації технологічних помилок підприємство може застосувати сучасні цифрові інструменти візуалізації й моделювання (зокрема VR/AR-рішення), що дозволяють відпрацювати варіанти компоновки, логістику переміщень, сценарії монтажу та введення в експлуатацію до початку фактичних робіт. Принципово важливим є залучення до планування персоналу, який

безпосередньо експлуатуватиме модернізовані активи: участь працівників у формуванні технічних вимог та процедур експлуатації знижує ризики неузгодженості рішень і прискорює адаптацію після запуску.

3. Реалізація проєкту та операційний контроль (4 роки). Основний цикл передбачає поетапне впровадження інвестиційних заходів, які включають демонтаж застарілих елементів основних засобів (або підготовку виробничих площ у разі модернізації без повної заміни), виконання монтажних/ремонтно-відновлювальних робіт, інсталяцію нового обладнання та введення транспортних засобів у робочий контур. У цей період критично важливими є: а) організація безперервності виробничих процесів шляхом поетапного виведення обладнання з експлуатації та резервування потужностей; б) системна підготовка персоналу до роботи з оновленими активами, включаючи навчання з техніки безпеки, регламентів експлуатації та цифрових систем управління (за потреби – із використанням інноваційних освітніх технологій); в) постійний моніторинг зовнішнього середовища, оскільки впродовж тривалого періоду можуть змінюватися технічні параметри пропозицій ринку, ціни, умови гарантійного обслуговування та логістичні обмеження. Відтак, доцільно передбачити механізм періодичного уточнення технічних рішень і закупівельної політики без порушення загальної логіки проєкту. Контроль реалізації має здійснюватися на основі регулярної звітності щодо виконання бюджету, термінів, якості та ризиків із відповідними коригувальними діями.

4. Завершення, введення в експлуатацію та підготовка оцінювання результативності (0,5 року). Фінальний цикл передбачає проведення пусконаладжувальних робіт і тестових запусків модернізованих основних засобів, а також повномасштабне введення оновленого автопарку в операційну діяльність. Паралельно необхідно сформувати організаційні та інформаційні умови для коректного вимірювання ефектів проєкту: уточнити план запуску виробничих ліній, узгодити графіки поставок і збуту, забезпечити облік витрат і результатів у розрізі підрозділів/процесів, визначити базові й цільові значення показників ефективності. Саме на цьому етапі закладається можливість

подальшого доказового аналізу впливу проєкту на економічні результати підприємства.

У подальшому в межах дослідження доцільно здійснити оцінювання очікуваних результатів реалізації проєкту, насамперед у частині скорочення витрат діяльності (ремонтних, транспортних, пов'язаних із простоями та неефективними логістичними операціями) та потенційного зростання доходів, зумовленого розширенням логістичних потужностей і підвищенням якості сервісу доставки. Базою для розрахунків обґрунтовано обрати показники балансу та фінансової звітності за 2024 рік як репрезентативний вихідний період для побудови прогнозних сценаріїв і визначення економічного ефекту від упровадження запропонованих заходів.

Таблиця 3.2

Аналіз результатів інвестиційного проєкту, щодо витрат та доходів підприємства

Показник	2024	Відсотки реакції	Після модернізації	Результати тис. грн
Собівартість				209 236,50
Транспортні витрати	1384578	10%	1246120,20	138457,80
Ремонт та технічне обслуговування основних засобів	235929	30%	165150,30	70778,70
Витрати на збут				22 153,55
Пакування	76 915	5%	73 069,25	3 845,75
Транспортні витрати	53 670	15%	45 619,50	8 050,50
Ремонт та технічне обслуговування основних засобів	34 191	30%	23 933,70	10 257,30
Адміністративні витрати				13 257,80
Ремонт та технічне обслуговування основних засобів	36 305	30%	25 413,50	10 891,50
Транспортування	23 663	10%	21 296,70	2 366,30
Результат скорочення витрат				244 647,85
Дохід від реалізації				
Послуги з доставка	1 406 168	10%	1 546 784,80	140 616,80
Результати інвестиційного проєкту/додатковий дохід				385 264,65

Джерело: розраховано автором на основі фінансових результатів та показників інвестиційного проєкту.

На першому етапі кількісного обґрунтування ефектів інвестиційного проєкту доцільно оцінити потенціал скорочення витрат за ключовими статтями, що

формують собівартість, витрати на збут та адміністративні витрати. Базою порівняння прийнято фактичні значення за 2024 рік, а прогнозні зміни сформовано на основі експертно-аналітичної оцінки очікуваного впливу модернізації основних засобів і логістичної інфраструктури на витратні параметри діяльності підприємства.

У межах собівартості реалізованої продукції найбільш вагомими для проектного впливу визначено транспортну та ремонтно-обслуговуючу складові. Так, транспортні витрати у 2024 р. становили 1384578,0 тис. грн. За умов зниження цієї статті на 10% після впровадження проекту їх прогнозний рівень складе 1246120,2 тис. грн, а очікувана економія – 138457,8 тис. грн. Витрати на ремонт і технічне обслуговування основних засобів у 2024 році становили 235929,0 тис. грн; за сценарієм скорочення на 30%, прогнозний обсяг витрат становитиме 165150,3 тис. грн, що відповідає економії 70778,7 тис. грн. Отже, сумарне зменшення витрат у складі собівартості, пов'язане з ефектами проекту, оцінюється на рівні 209236,5 тис. грн.

Окремо розраховано очікувану економію за блоком витрат на збут, де проект впливає насамперед через зменшення логістичних і ремонтних витрат, а також частково – через оптимізацію операцій, пов'язаних з пакуванням. За умов зниження витрат на пакування на 5% очікувана економія становитиме 3845,75 тис. грн, а прогнозний рівень витрат – 73069,25 тис. грн. Транспортні витрати у складі витрат на збут у 2024 р. становили 53670,0 тис. грн; їх зменшення на 15% дає прогнозний рівень 45619,5 тис. грн і економію 8050,5 тис. грн. Витрати на ремонт і технічне обслуговування основних засобів у цій групі становили 34191,0 тис. грн; при скороченні на 30% прогнозний показник становитиме 23933,7 тис. грн, а економія – 10257,3 тис. грн. Таким чином, загальне скорочення витрат у розділі «витрати на збут» оцінюється у 22153,55 тис. грн.

У складі адміністративних витрат проектний ефект також концентрується навколо двох компонентів – ремонту/обслуговування та транспортування. За умов зменшення витрат на ремонт і технічне обслуговування основних засобів на 30% прогнозний рівень становитиме 25413,5 тис. грн, а скорочення відносно 2024 р. – 10891,5 тис. грн. Витрати на транспортування за сценарієм зниження на 10%

зменшуються на 2366,3 тис. грн і становитимуть 21296,7 тис. грн. Отже, сукупний ефект економії за адміністративними витратами оцінюється на рівні 13257,8 тис. грн.

З урахуванням наведених розрахунків сумарне скорочення витрат у трьох ключових блоках (собівартість + збут + адміністративні витрати) становить 244647,85 тис. грн. Це формує базовий витратний ефект проєкту та відображає потенціал підвищення економічної результативності через оптимізацію логістичних процесів і зниження ремонтно-експлуатаційних навантажень на тлі оновлення основних засобів.

Поряд із витратним ефектом, додатково оцінено приріст доходу за рахунок розвитку логістичної складової та розширення послуг доставки. За припущенням збільшення відповідного показника на 10%, обсяг доходу від послуг доставки зросте до 1546784,8 тис. грн, що відповідає додатковому приросту 140616,8 тис. грн. У підсумку інтегральний очікуваний ефект проєкту (економія витрат + приріст доходів) становить 385264,65 тис. грн.

Наступним кроком обґрунтування доцільності проєкту є проведення інвестиційного аналізу із застосуванням стандартних критеріїв ефективності (NPV, IRR, PI, PP, DP) з дисконтуванням за прийнятою ставкою 16%, що дозволить перевірити фінансову прийнятність проєкту з позицій вартості грошей у часі та ризиковості грошових потоків.

Таблиця 3.3

**Розрахунок грошових потоків інвестиційного проєкту по
інвестуванню в основні засоби**

Рік існування проєкту	Витрати, тис. грн.	Грошові надходження, млн. грн.	Грошовий потік	Дисконтований грошовий потік
1	312 368,00	-	- 312 368,00	- 270 448,48
2	187 420,80	38 526,47	- 148 894,34	- 111 612,85
3	124 947,20	77 052,93	- 47 894,27	- 31 084,05
4		250 422,02	250 422,02	140 716,36
5	-	308 211,72	308 211,72	149 947,50
6	-	385 264,65	385 264,65	162 280,84
Разом	624 736,00	1 059 477,79	434 741,79	39 799,31

Джерело: розраховано автором на основі даних по інвестиційному проєкту.

За результатами проведеного інвестиційного аналізу запропонованого проєкту модернізації основних засобів і розвитку логістичної складової ПрАТ «Оболонь» сформовано інтегральну оцінку його фінансової доцільності на основі стандартного набору критеріїв ефективності (NPV, PI, IRR, PP, DP). Отримані значення показників дозволяють зробити висновок про економічну прийнятність проєкту за умови прийнятих припущень щодо грошових потоків і ставки дисконтування, а також підкреслюють специфіку проєкту як такого, що має переважно ресурсозберігаючий та інфраструктурний характер.

Насамперед, чиста приведена вартість (NPV) становить 39799,31 тис. грн, що свідчить про формування додаткової вартості для підприємства у межах розрахункового горизонту. Додатне значення NPV означає, що дисконтовані припливи грошових коштів перевищують дисконтовані інвестиційні витрати, а отже – реалізація проєкту є фінансово обґрунтованою. Водночас, величина NPV не є надмірно високою, що є закономірним для проєктів, орієнтованих передусім на зменшення витрат і відновлення технічного потенціалу, а не на швидку генерацію прибутку. Для таких інфраструктурних ініціатив економічний ефект проявляється поступово, через зниження експлуатаційних витрат, мінімізацію ремонтних витрат та підвищення керованості логістики, тобто через стабільні довгострокові вигоди.

Показник індексу прибутковості (PI) дорівнює 1,11, що означає на кожну 1 грн інвестованих ресурсів проєкт забезпечує 1,11 грн приведених вигід. Відтак, за критерієм PI проєкт перевищує порогове значення ($PI > 1$), а отже є прийнятним з позицій відносної ефективності. З огляду на значний масштаб капіталовкладень і домінування модернізаційних витрат у структурі кошторису, PI на рівні 1,11 можна інтерпретувати як помірний, але достатній запас фінансової стійкості проєкту, який водночас вимагає дисципліни управління витратами та контрольованості припущень щодо економії.

Внутрішня норма дохідності (IRR) становить 18,47%. Змістовно це означає, що проєкт здатний витримувати ставку дисконтування до приблизно 18,47% без втрати фінансової доцільності (тобто до моменту, коли NPV стане нульовим). Хоча IRR не демонструє надвисоких значень, він є додатним і

узгодженим із природою проєкту. Основна мета полягає у зниженні витрат, оновленні активів та розширенні логістичних спроможностей, а не у максимізації короткострокової прибутковості. Тому IRR слід трактувати як показник, що підтверджує інвестиційну прийнятність за умови стабільного досягнення запланованих операційних ефектів.

Окремої уваги заслуговують показники окупності. Простий строк окупності (PP) визначено на основі кумулятивного нерозрахованого грошового потоку. Послідовність накопичення має такий вигляд: на кінець 4-го року кумулятивний потік залишається від'ємним (–258734,58 тис. грн), а на кінець 5-го року стає додатним (49477,14 тис. грн). Отже, окупність настає між 4-м і 5-м роком, а уточнений розрахунок частки року становить:

$$258734,58 / 308211,72 = 0,84,$$

що визначає PP = 4,84 року. Таким чином, у нерозрахованих (номінальних) потоках проєкт повертає вкладені ресурси в межах п'ятирічного періоду, що відповідає середньостроковому характеру модернізаційних ініціатив.

Водночас більш строгим критерієм є дисконтований строк окупності (DP), який враховує вартість грошей у часі. За кумулятивним дисконтованим потоком спостерігається перехід через нуль між 5-м і 6-м роком: на кінець 5-го року кумулятивне значення залишається від'ємним (–122 481,53 тис. грн), а на кінець 6-го року стає додатним (39799,31 тис. грн). Уточнена частка року:

$$122481,53 / 162480,84 = 0,75,$$

що дає DP = 5,75 року. Отже, з урахуванням дисконтування окупність зміщується на пізніший період, що є типовим для капіталомістких проєктів, де ефект розподіляється на кілька років та реалізується поступово.

Узагальнюючи, одержані показники (NPV>0; PI>1; IRR>0; PP=4,84 року; DP=5,75 року) підтверджують, що проєкт є фінансово доцільним у межах прийнятих передумов. Разом із тим, характер показників (помірний NPV і PI, відносно тривалий DP) акцентує, що результативність проєкту критично залежить від реальності запланованого скорочення витрат і приросту доходів, а також від дотримання кошторису та графіка реалізації. Саме тому наступний етап дослідження доцільно зосередити на факторній перевірці ключових

драйверів грошових потоків, чутливості NPV/IRR до зміни параметрів економії (транспорт, ремонти, збут) та ризиків інфляційного подорожчання інвестиційної частини проєкту.

3.3. Вплив запропонованого проєкту на основні показники ефективності діяльності підприємства

У цьому підрозділі ми проаналізуємо як саме запропонований нами інвестиційний проєкт по модернізації основних засобів ПрАТ «Оболонь» вплине на показники підприємства, зокрема на основні статі фінансових результатів та на показники економічної ефективності діяльності підприємства.

Вплив запропонованого інвестиційного проєкту по модернізації основних засобів на фінансові результати діяльності наведено у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Вплив запропонованого інвестиційного проєкту по модернізації основних засобів на фінансові результати діяльності

Показник	До впровадження	Після впровадження	Відхилення	
			Абсолютні	Відносні
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Чистий дохід від реалізації продукції	12784705,00	12925321,80	140616,80	1,10
Собівартість реалізованої продукції	9800435,00	9591198,50	-209236,50	-2,13
Адміністративні витрати	531853,00	518595,20	-13257,80	-2,49
Витрати на збут	956097,00	933943,45	-22153,55	-2,32
Інші операційні витрати	101074,00	101074,00	-	-
Фінансові витрати	1690,00	1690,00	-	-
Інші витрати	6506,00	6506,00	-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток*	292323,00	365426,55	73103,55	25,01
Інші операційні доходи	73984,00	73984,00	-	-
Інші фінансові доходи	79544,00	79544,00	-	-
Валовий прибуток	2984270,00	3334123,30	349853,30	11,72
Прибуток від операційної діяльності	1469230,00	1854494,65	385264,65	26,22
Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	1540578,00	1925842,65	385264,65	25,01
Прибуток від звичайної діяльності (чистий прибуток/збиток)	1248255,00	1560416,10	312161,10	25,01

Джерело: розраховано автором на основі фінансових результатів та показників інвестиційного проєкту.

Наведені розрахунки у таблиці 3.4 дають змогу кількісно оцінити, яким чином запропонований інвестиційний проєкт модернізації основних засобів і посилення логістичного напрямку вплине на фінансові результати діяльності підприємства за базовим 2024 роком рівнем показників. За своєю економічною природою проєкт формує комбінований ефект: 1) доходний – за рахунок приросту чистого доходу від реалізації через розвиток послуг доставки та підвищення ринкової доступності продукції; 2) витратний – через скорочення транспортної та ремонтно-експлуатаційної складової у собівартості, витратах на збут і адміністративних витратах. У підсумку відбувається суттєве зростання валового, операційного та чистого прибутку, що підтверджує підвищення результативності підприємства.

Після впровадження інвестиційного проєкту по модернізації основних засобів чистий дохід від реалізації продукції збільшується з 12784 705,0 до 12925 321,8 тис. грн, тобто на 140616,8 тис. грн або 1,1%. Хоча відносна зміна є помірною, її економічна значущість визначається якістю приросту за умов стабільності інших доходів (інші операційні та фінансові доходи залишаються незмінними) додатковий дохід виникає як результат операційного рішення – інвестицій у логістику, що підвищує спроможність підприємства формувати виручку без пропорційного нарощування витрат. Це означає, що приріст доходу має потенціал бути стійким і відтворюваним у наступних періодах, оскільки ґрунтується на зміцненні інфраструктури збуту.

Запропонований проєкт забезпечує істотне зниження витрат у трьох найбільш керованих, з позицій управління, блоках, а саме: собівартості реалізованої продукції, адміністративних витратах, витратах на збут. Далі розглянемо зміну цих статей більш детально.

Собівартість реалізованої продукції зменшується з 9800435,0 до 9591198,5 тис. грн, тобто на 209236,5 тис. грн або 2,13%. За логікою проєкту це є наслідком скорочення транспортних витрат у виробничому процесі та зменшення витрат на ремонти й технічне обслуговування внаслідок оновлення основних засобів. Важливо акцентувати, що економія в собівартості має прямий мультиплікативний вплив на прибуток, оскільки зменшення змінних/умовно-постійних витрат без втрати обсягів реалізації підсилює фінансовий результат на всіх подальших рівнях його формування.

Адміністративні витрати знижуються з 531853,0 до 518595,2 тис. грн, тобто економія становить 13257,8 тис. грн або 2,49%. Даний ефект є індикатором того, що модернізація основних засобів і оптимізація логістики впливають не лише на виробництво, а й на супровідні управлінсько-забезпечувальні процеси, а саме: менші витрати на обслуговування, транспортування, аварійні роботи тощо. Хоча абсолютна сума економії є меншою порівняно із собівартістю, її значення полягає у зниженні рівня непрямих витрат в операційній діяльності.

Витрати на збут зменшуються з 956097,0 до 933943,45 тис. грн, економія становить 22153,55 тис. грн або 2,32%. Це відображає покращення ефективності комерційної логістики, а саме: транспорт, обслуговування, частково пакування та є принципово важливим, оскільки витрати на збут у підприємств із широкою географією поставок формують значну частку операційних витрат, а їх зниження без зменшення доходу свідчить про зростання продуктивності збутової діяльності.

При цьому інші елементи витрат, а саме: інші операційні, фінансові та інші витрати не змінюються, що дозволяє ізолювати ефект проекту саме як результат модернізації та логістичної оптимізації, а не як наслідок фінансових або разових чинників.

Поєднання приросту доходу та скорочення витрат формує суттєвий приріст прибутковості на всіх рівнях фінансового результату.

Валовий прибуток зростає з 298470,0 до 3334123,3 тис. грн, тобто на 349853,3 тис. грн або 11,72%. Механізм приросту є двокомпонентним, а саме: додатковий дохід 140616,8 тис. грн та зниження собівартості на 209236,5 тис. грн. Важливо, що основна частина приросту валового прибутку зумовлена саме ресурсозбереженням, що є типовим для інвестиційних проєктів модернізації основних засобів.

Прибуток від операційної діяльності збільшується з 1469230,0 до 1854494,65 тис. грн, приріст становить 385264,65 тис. грн або 26,22%. Це є ключовим результатом, оскільки операційний прибуток відображає ефективність основної діяльності без впливу фінансових та позареалізаційних компонентів. Величина приросту точно відповідає сумі інтегрального операційного ефекту, отриманого раніше, а саме за допомогою економії витрат на 244 647,85 тис. грн та приросту доходу на 140 616,8 тис. грн, разом це становить 385 264,65 тис. грн.

Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування зростає з 1540 578 до 1925842,65 тис. грн, приріст становить 385264,65 тис. грн або 25,01%. Тотожність приросту з операційним ефектом пояснюється тим, що фінансові доходи/витрати та інші витрати у розрахунку не змінюються.

Зростання прибутку закономірно веде до збільшення податкового навантаження. Витрати з податку на прибуток підвищуються з 292323,0 до 365426,55 тис. грн, тобто на 73103,55 тис. грн або 25,01%. Це відображає фіскальний ефект зростання бази оподаткування.

Після врахування податку чистий прибуток збільшується з 1248255,0 до 1560416,1 тис. грн, тобто на 312161,1 тис. грн або 25,01%. Важливим є те, що, попри зростання податку, підприємство отримує суттєвий чистий ефект, це означає, що проєкт формує не лише валову економію, а й чисту додану вартість для власників.

Таким чином, запропонований інвестиційний проєкт демонструє економічно обґрунтований потенціал підвищення фінансових результатів ПрАТ «Оболонь». За базового рівня 2024 року реалізація проєкту забезпечує приріст операційного прибутку на 26,22% і чистого прибутку на 25,01%, що підтверджує доцільність модернізації основних засобів як ключового чинника скорочення витрат та підсилення ефективності операційної діяльності.

Таблиця 3.5

**Вплив показників ефективності використання основних засобів ПрАТ
«Оболонь» на інвестиційний проєкт по модернізації основних засобів**

Показники	Од. виміру	До реалізації проєкту 2024 рік	Після реалізації проєкту	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення,%
				проєкт до 2024 року	
<i>I</i>	2	5		6	8
Чистий дохід від реалізація	тис. грн	12784705	12925321,8	140616,8	1,10
Середньорічна вартість ОЗ	тис. грн	4666855	4986855	320000	6,86
Середньооблікова чисельність ПВП	осіб	2117	2128	11	0,52
Чистий прибуток	тис. грн	1248255	1560416,1	312161,1	25,01
Віддача основних засобів	грн/грн	2,74	2,59	-0,15	-5,41
Місткість основних засобів	грн/грн	0,37	0,39	0,02	4,28
Озброєність праці основними засобами	тис. грн/ос.	2204,47	2343,45	138,98	6,30
Рентабельність основних засобів	%	26,75	31,29	4,54	x

Джерело: розраховано автором на основі таблиці 3.4.

Наведені розрахунки у таблиці 3.5 дають змогу оцінити, як реалізація інвестиційного проєкту модернізації вплине на ефективність використання основних засобів ПрАТ «Оболонь» у порівнянні з базовим 2024 роком. Важливо підкреслити, що проєкт одночасно змінює дві групи факторів: 1) масштаб і структура виробничого потенціалу – зростання середньорічної вартості основних засобів, частково – чисельності ПВП); 2) фінансовий результат – зростання чистого доходу і чистого прибутку.

Показник віддачі основних засобів зменшується з 2,74 до 2,59 грн/грн, тобто на – 0,15 грн/грн або 5,41%. Обернено зростає місткість основних засобів з 0,37 до 0,39 грн/грн, тобто на 0,02 або 4,28%. Ці зміни є закономірними, оскільки у моделі проєкту приріст вартості основних засобів становить 6,86% і є суттєво вищим за приріст чистого доходу, який становить +1,10%. Зниження віддачі основних засобів у перший період після інвестування може відображати етап входження інвестицій у операційний цикл, а не структурне зниження продуктивності активів.

Показник озброєності праці основними засобами зростає з 2204,47 до 2343,45 тис. грн/особу, тобто на 138,98 тис. грн/особу або 6,30%. Зростання цього показника є позитивним зрушенням, оскільки відображає підвищення капітальної забезпеченості персоналу та створює передумови для зростання продуктивності праці, стабільності виробничих процесів і зниження технологічних втрат.

Найбільш економічно значущим результатом є підвищення рентабельності основних засобів з 26,75% до 31,29%, тобто на 4,54 в.п. Це пояснюється тим, що приріст чистого прибутку – 25,01% значно перевищує приріст середньорічної вартості основних засобів – 6,86%. Отже, попри тимчасове зниження віддачі основних засобів проєкт підвищує віддачу активів у термінах прибутку, що є більш показовим критерієм для оцінювання ефективності модернізації

Узагальнюючи, інвестиційний проєкт забезпечує позитивний фінансовий ефект зростання чистого прибутку на 25,01% і підсилює капітальну оснащеність підприємства, а саме приріст вартості ОЗ та озброєності праці основними засобами. Водночас у короткостроковому періоді показники, що ґрунтуються на відношенні доходу до вартості ОЗ (віддача основних засобів), можуть демонструвати погіршення через випереджальне зростання активів відносно виручки. Це не суперечить доцільності проєкту, а відображає типову для модернізаційних інвестицій ситуацію, коли

економічні вигоди, а саме розширення збуту, повне завантаження потужностей, стабілізація логістики розкриваються поступово.

Таблиця 3.6

Оцінка впливу інвестиційного проекту на показники оборотності оборотних коштів ПрАТ «Оболонь»

Показник	До введення	Після введення	Відхилення	
			Абсолютні	Відносні
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	3,46	4,19	0,73	21,10
Тривалість обороту оборотних коштів	104,05	85,92	-18,13	-17,42
Рентабельність оборотних коштів	0,34	0,46	0,12	x
Коефіцієнт закріплення оборотних коштів	0,29	0,24	-0,05	-17,24

Джерело: розраховано автором на основі фінансових результатів та показників інвестиційного проекту.

Наведені розрахунки у таблиці 3.6 свідчать, що реалізація інвестиційного проекту по модернізації основних засобів і посилення логістичної складової формує помітне підвищення ефективності управління оборотним капіталом ПрАТ «Оболонь». Зміни показників оборотності є економічно узгодженими та відображають прискорення кругообігу оборотних коштів, що, у свою чергу, зменшує потребу підприємства у фінансуванні операційного циклу та підсилює його фінансову стійкість.

Після впровадження проекту коефіцієнт оборотності оборотних коштів зростає з 3,46 до 4,19 оборотів, тобто на 0,73 обороту або на 21,10%. Це означає, що за аналізований період один і той самий обсяг оборотного капіталу забезпечуватиме більший обсяг реалізації, а отже – підвищується продуктивність використання оборотних активів. Відповідно тривалість одного обороту оборотних коштів скорочується з 104,05 до 85,92 дня, тобто на 18,13 дня або 17,42%. Це означає прискорення перетворення оборотних активів у грошові надходження, зниження потреби в додатковому залученні фінансування та підвищення ліквідності підприємства.

Показник рентабельності оборотних коштів підвищується з 0,34 до 0,46, тобто на 0,12, тобто на кожну умовну одиницю, авансовану в оборотні активи, підприємство отримує більший фінансовий результат.

Коефіцієнт закріплення оборотних коштів зменшується з 0,29 до 0,24, тобто на 0,05 або на 17,24%. Оскільки даний показник відображає, скільки оборотних коштів необхідно для отримання 1 грн реалізації, його зниження означає зменшення капіталомісткості обороту та більш економне використання оборотного капіталу. Це створює передумови для вивільнення частини оборотних ресурсів і їх потенційного спрямування на інші цілі, наприклад, фінансування інвестицій, підвищення запасу ліквідності тощо.

Отже, запропонований інвестиційний проєкт формує позитивний вплив на показники оборотності оборотних коштів за рахунок прискорення операційного циклу, підвищення продуктивності оборотного капіталу та зростання його прибутковості.

Далі ми проаналізуємо вплив інвестиційного проєкту по модернізації основних засобів на показники рентабельності за допомогою таблиці 3.7.

Таблиця 3.7

Оцінка впливу інвестиційного проєкту на показники рентабельності

Показник	До введення	Після введення	Відхилення	
			Абсолютні	Відносні, %
Рентабельність активів (чистий прибуток)	0,18	0,22	0,04	25,01
Рентабельність власного капіталу	0,19	0,24	0,05	25,01
Рентабельність продажів	0,10	0,12	0,02	23,65

Джерело: Розраховано автором на основі фінансових результатів та показників інвестиційного проєкту.

Після впровадження проєкту рентабельність активів зростає з 0,18 до 0,22, тобто на 0,04 або на 25,01%. Це свідчить про підвищення ефективності використання всього майнового комплексу підприємства, тобто на кожну умовну одиницю активів формується більший обсяг чистого фінансового результату.

Рентабельність власного капіталу підвищується з 0,19 до 0,24, тобто на 0,05. Це означає, що підприємство після реалізації проєкту генерує більшу віддачу для власників на кожну вкладену одиницю власного капіталу.

Рентабельність продажів зростає з 0,10 до 0,12, тобто на 0,02, або на 23,65%.

Дана динаміка відображає покращення співвідношення між чистим прибутком і обсягом реалізації, тобто підприємство отримує більший чистий результат з кожної гривні доходу.

Узагальнюючи, інвестиційний проєкт забезпечує системне підвищення показників рентабельності, що проявляється у зростанні рентабельності активів, власного капіталу та продажів. Отримані результати додатково підтверджують доцільність модернізації основних засобів у поєднанні з логістичною оптимізацією як чинника зростання фінансової результативності підприємства в середньостроковій перспективі.

Таблиця 3.8

Оцінка впливу інвестиційного проєкту на показники ліквідності та автономії

Показник	Оптимальне значення	До введення	Після введення	Відхилення	
				Абсолютні	Відносні, %
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,25	0,50	0,15	-0,35	-70,11
Коефіцієнт поточної ліквідності	1-3/2-3	2,35	2,00	-0,35	-14,81
Коефіцієнт автономії	>0,5	0,76	0,76	-	-
Коефіцієнт фінансової залежності	1,67-2,5	1,31	1,31	-	-

Джерело: Розраховано автором на основі фінансових результатів та показників інвестиційного проєкту.

Наведені дані у таблиці 3.8 відображають, що інвестиційний проєкт модернізації основних засобів формує різноспрямований вплив на фінансові показники підприємства: з одного боку, спостерігається помітне зниження ліквідності (особливо абсолютної), з іншого – показники автономії та фінансової залежності зберігають стабільність. Це є економічно логічним для проєктів, що фінансуються за рахунок власних грошових ресурсів, коли кошти перерозподіляються з найбільш ліквідних активів (гроші та їх еквіваленти) у менш ліквідні форми (основні засоби), тоді як співвідношення власного і залученого капіталу істотно не змінюється.

Після реалізації проєкту коефіцієнт абсолютної ліквідності знижується з 0,50 до 0,15, тобто на 0,35 або на 70,11%. Відповідно до нормативного інтервалу 0,2–0,25, значення 0,15 означає, що підприємство матиме нижчу здатність негайно покривати поточні зобов'язання виключно грошовими коштами та їх еквівалентами. Важливо підкреслити, що таке зниження абсолютної ліквідності не означає погіршення фінансового стану в цілому, але підвищує короткостроковий ризик касових розривів і потребує посилення управління грошовими потоками.

Коефіцієнт поточної ліквідності зменшується з 2,35 до 2,00, тобто на 0,35, або 14,81%). Водночас значення 2,00 залишається у межах рекомендованого діапазон, тобто підприємство зберігає загальну здатність покривати короткострокові зобов'язання оборотними активами. Економічно це означає, що проєкт знижує “запас ліквідності”, однак не переводить підприємство в зону критичної неплатоспроможності.

Коефіцієнт автономії після впровадження проєкту залишається на рівні 0,76, що суттєво перевищує норматив $>0,5$. Це означає, що підприємство зберігає високу частку власного капіталу у фінансуванні активів та не посилює залежність від зовнішніх кредиторів.

Коефіцієнт фінансової залежності також не змінюється і становить 1,31, що зазвичай інтерпретується як прийнятний рівень (показник менший за верхні межі нормативного інтервалу 1,67–2,5). Це означає, що проєкт не супроводжується нарощуванням залученого капіталу, а отже, не генерує додаткового фінансового ризику через боргове фінансування.

Висновки до розділу 3

У розділі 3 обґрунтовано, що забезпечення економічної ефективності підприємства має спиратися на системне поєднання трьох взаємопов'язаних напрямів, а саме: ресурсного, технологічного та організаційного. Ресурсний напрям фокусується на підвищенні віддачі основних засобів, прискоренні оборотності оборотного капіталу та зростанні результативності використання трудових ресурсів. Технологічний напрям орієнтований на подолання

технічного та технологічного відставання через впровадження інновацій, автоматизацію й модернізацію виробничих і логістичних процесів. Організаційний напрям передбачає вдосконалення управління, оптимізацію бізнес-процесів, застосування інструментів підвищення якості та ощадливого виробництва. Показано, що найбільший ефект формується за умови комплексної реалізації усіх напрямів із концентрацією управлінських рішень на ключових «вузьких місцях», що генерують надлишкові витрати та знижують результативність операційної діяльності.

Визначено, що основною проблемою підвищення ефективності ПрАТ «Оболонь» є істотний рівень фізичного та морального зносу основних засобів, що підтверджено значенням коефіцієнта придатності у 2024 р. на рівні 0,38, а також тенденцією до зростання ремонтних витрат у 2022-2024 рр. Накопичення витрат підтримувального характеру підвищує собівартість, формує технологічні ризики, спричиняє простої та погіршує керованість витрат. Водночас паралельно виявлено значні резерви підвищення ефективності через оптимізацію транспортно-логістичного забезпечення, оскільки підприємство має суттєві транспортні витрати та водночас розширює напрям доставки, що є важливою складовою конкурентної позиції.

У підрозділі 3.2 обґрунтовано доцільність комплексного інвестиційного проєкту модернізації основних засобів і посилення логістичної складової з терміном реалізації 6 років. Проєктова архітектура включає: оновлення виробничих основних засобів, а саме закупівлю 100 вантажних автомобілів, цифровізацію логістики, а також забезпечувальні компоненти (страхування, навчання персоналу, управління проєктом, тощо). Загальна вартість проєкту становить 624750 тис. грн, у якому ключову частку займає модернізація основних засобів – 51,22% та логістичний блок, що в сукупності формує структурно орієнтовану модель підвищення ефективності через скорочення експлуатаційних витрат.

Результати інвестиційного аналізу підтверджують прийнятність проєкту за базовими критеріями: NPV становить 39799,31 тис. грн ($NPV > 0$), PI становить

1,11 ($PI > 1$), IRR становить 18,47%, що перевищує прийнятну ставку дисконтування 16%. Строк окупності за недисконтованими потоками становить 4,84 року, дисконтований строк окупності – 5,75 року. Отримані результати показників свідчать, що проєкт має помірну, але стійку інвестиційну результативність, характерну для модернізаційних ініціатив ресурсозберігаючого типу, де економічний ефект формується поступово через зниження витрат і підвищення надійності операційних процесів.

Кількісне обґрунтування ефектів проєкту засвідчило, що інтегральний результат формується поєднанням економії витрат і приросту доходів. Витратний ефект оцінено на рівні 244647,85 тис. грн, який сформовано за рахунок скорочення транспортних та ремонтно-експлуатаційних витрат у складі собівартості, витрат на збут і адміністративних витрат. Дохідний ефект забезпечується розширенням логістичних можливостей та зростанням доходів від послуг доставки на 140616,8 тис. грн або 10%, що сумарно становить 385264,65 тис. грн.

Запропонований інвестиційний проєкт забезпечує відчутне покращення фінансових результатів ПрАТ «Оболонь» насамперед за рахунок операційних чинників. Після впровадження чистий дохід зростає на 140616,8 тис. грн або 1,10%, тоді як ключові витратні статті скорочуються собівартість – на 209236,5 тис. грн або 2,13%, адміністративні витрати на 13257,8 тис. грн або 2,49%, витрати на збут на 22 153,55 тис. грн або 2,32%. У підсумку валовий прибуток збільшується на 349853,3 тис. грн або 11,72%, операційний прибуток на 385264,65 тис. грн або 26,22%, а чистий прибуток збільшується на 312161,1 тис. грн або 25,01%.

Вплив проєкту на ефективність використання ресурсів є комплексним. Через випереджальне зростання середньорічної вартості основних засобів на 320000 тис. грн або 6,86% при відносно помірному прирості виручки на 1,10% у короткостроковому періоді знижується віддача основних засобів з 2,74 до 2,59 грн або 5,41% та зростає місткість ОЗ з 0,37 до 0,39 або 4,28%, що є типовим для капіталомістких інвестицій на етапі введення активів у дію. Водночас

підвищуються озброєність праці основними засобами на 6,30% і рентабельність ОЗ з 26,75% до 31,29%, тобто на 4,54 в.п., що свідчить про зростання саме прибуткової віддачі активів. Паралельно прискорюється оборотність оборотних коштів з 3,46 до 4,19 або 21,10% і скорочується тривалість операційного циклу з 104,05 до 85,92 дня або 17,42%, зростають показники рентабельності активів, власного капіталу та продажів.

Фінансова стійкість у частині структури капіталу зберігається (автономія – 0,76, фінансова залежність – 1,31), однак ліквідність тимчасово погіршується через фінансування проєкту внутрішніми коштами: абсолютна ліквідність зменшується з 0,50 до 0,15), поточна з 2,35 до 2,00. Це означає необхідність посилення управління грошовими потоками (платіжний календар, резерв ліквідності, контроль дебіторської заборгованості) та поетапного контролю виконання кошторису, щоб повністю реалізувати заплановану економію витрат і забезпечити стійкість ефектів у наступних періодах.

ВИСНОВКИ

Дослідження сукупності теоретичних, методичних та практичних засад аналізу ефективності діяльності підприємства дозволило сформулювати висновки, які висвітлюють вирішення основних завдань дипломної роботи відповідно до поставленої мети.

Дослідивши теоретико-методологічні засади ефективності діяльності підприємства, доцільно сформулювати такі узагальнювальні висновки:

Ефективність є складною, багатоаспектною економічною категорією, яка відображає, з одного боку, комплексну оцінку результатів використання всіх видів ресурсів, а з іншого – міру досягнення встановлених цілей суб'єкта господарювання. У сучасній науковій літературі виокремлюються два базові підходи до її тлумачення. Перший – ресурсно-результативний – інтерпретує ефективність як співвідношення «результат–витрати», відповідаючи на питання про досягнутий результат і ресурсну «ціну» його отримання. Другий – цільовий – визначає ефективність через ступінь реалізації поставленої мети та рівень наближення до запланованих орієнтирів. Водночас поширене ототожнення понять «ефективність» і «результативність» є методологічно некоректним: результативність фіксує факт досягнення певного результату (який може бути як позитивним, так і негативним), тоді як ефективність характеризує позитивну віддачу результатів відносно залучених ресурсів, тобто приріст (або рівень) результату в кореляції із засобами його досягнення.

На нашу думку, економічну ефективність діяльності підприємства доцільно визначати як кількісно вимірювану характеристику, що відображає співвідношення між отриманими результатами господарювання за певний період та обсягом ресурсів, залучених (або витрачених) для досягнення цих результатів. У такому розумінні ефективність постає як узагальнювальний показник, який дає змогу оцінити міру раціональності ресурсокористування та рівень результативності функціонування підприємства у часовому вимірі.

Рівень ефективності діяльності підприємства визначається сукупним впливом факторів, які можуть мати як стимулюючий, так і стримуючий характер. Практична

цінність комплексної класифікації таких чинників полягає в тому, що вона створює аналітичну основу для моделювання господарських процесів, цілеспрямованого управлінського впливу та виявлення внутрішніх резервів підвищення ефективності. У прикладному вимірі проблема зростання ефективності зводиться до забезпечення максимально можливого результату на одиницю витрачених трудових, матеріальних і фінансових ресурсів. До ключових напрямів підвищення ефективності належать: підвищення технічного рівня виробництва, удосконалення управління, організації виробництва і праці, а також оптимізація обсягів і структури випуску. Лише системне та узгоджене використання зазначених чинників забезпечує стійку динаміку підвищення ефективності.

Вирішення завдань забезпечення та підтримання ефективності управління діяльністю підприємства є неможливим без комплексного оцінювання її рівня, результати якого виконують функції діагностики та становлять інформаційну базу для прийняття управлінських рішень як стратегічного, так і тактичного характеру. У практиці оцінювання застосовуються два методологічні підходи – грошовий і ресурсний: за грошового підходу результати й витрати відображаються через припливи та відпливи грошових коштів, за ресурсного – через обсяги виготовленої продукції та спожитих ресурсів різних видів. Відповідно, виникає об'єктивна потреба у формуванні адекватної системи критеріїв і показників, яка дозволяє оцінити ефективність та обґрунтувати напрями її підвищення. У межах цього дослідження доцільним є застосування системи показників на основі традиційного підходу, що передбачає трьохрівневу структуру:

- 1) показники ефективності використання окремих видів економічних ресурсів, які дозволяють локалізувати проблемні зони та сфокусувати управлінські рішення на конкретних активах/ресурсах;
- 2) цілеоцінні показники, що відображають ступінь досягнення цільових орієнтирів і виконання планових параметрів;
- 3) узагальнюючі показники, які характеризують ефективність використання сукупності ресурсів підприємства та відображають інтегральний результат його функціонування.

Відповідно, у табл. 1.5-1.7 індикатори згруповано таким чином, щоб забезпечити причинно-наслідкову декомпозицію результатів: від локальних параметрів ресурсної віддачі та операційної економічності – до досягнення цільових орієнтирів і узагальнюючих показників рентабельності. Вибір саме цих індикаторів обґрунтовується їх аналітичною інформативністю, можливістю розрахунку на основі доступної фінансової та управлінської звітності, а також здатністю забезпечити порівнюваність у динаміці і практичну придатність для обґрунтування управлінських заходів щодо підвищення ефективності.

Запропонована методика оцінювання ефективності діяльності підприємства ґрунтується на трирівневій системі показників: 1) індикаторах ефективності використання ресурсів (основних засобів, оборотних активів, персоналу, матеріалів), 2) цілеоцінних показниках виконання планів і конкурентної позиції та 3) узагальнюючих показниках рентабельності й витратомісткості, що інтегрують результати та витрати. Така побудова забезпечує послідовний перехід від діагностики ресурсної віддачі до оцінки досягнення цілей і формування інтегрального висновку про рівень ефективності, створюючи основу для виявлення резервів і обґрунтування управлінських рішень.

Провівши аналіз господарської діяльності та економічної ефективності ПрАТ «Оболонь», можна зробити наступні висновки.

Приватне акціонерне товариство «Оболонь» позиціонується як один із системоутворювальних суб'єктів вітчизняного ринку напоїв і водночас як провідний національний експортер у сегментах пивоварної та безалкогольної продукції. Компанія виробляє пиво під низкою торговельних марок, зокрема «Оболонь», Obolon BeerMix, «hike», «Zibert», «Desant» та іншими. Водночас у структурі асортименту значну частку формують безалкогольні напої (включно з продукцією ТМ «Живчик»), мінеральна й питна вода («Оболонська», «Prozora»), слабоалкогольні напої, сидр та енергетичні напої. Окремим стратегічним напрямом виступає виробництво солоду, що забезпечує внутрішні потреби підприємства та водночас підсилює експортні можливості компанії у сировинному сегменті пивоварної індустрії.

Загальна вартість майна підприємства протягом досліджуваних 2022-2024 років поступово збільшувалася з 5615058 тис. грн у 2022 р. до 7809839 тис. грн у 2023 р. та до

9397295 тис. грн у 2024 р., тобто сукупний приріст за період становить +3782237 тис. грн. Це свідчить про нарощування економічного потенціалу підприємства та розширення ресурсної бази.

У структурі необоротних активів переважають основні засоби вартість яких з кожним роком збільшувалася з 3465338 тис. грн у 2022 році до 4525893 тис. грн та до 4808999 тис. грн, при цьому їх частка зменшувалася з 61,69% до 51,17%. Суттєво зросли незавершені капітальні інвестиції з 85202 у 2022 р. до 256969 тис. грн у 2024 р., що відображає активізацію інвестиційних процесів направлених для оновлення (розширення) виробничих потужностей.

Структурні зміни активів характеризувалися посиленням ролі оборотних активів. Вартість необоротних активів зросла з 3620540 тис. грн питома вага яких у загальній структурі активів становила 64,48% у 2022 р. до 5179238 тис. грн у 2024 р., однак їх частка у майні зменшилася до 55,11%. Натомість оборотні активи зросли з 1994518 тис. грн та питоною вагою 35,52% у 2022 р. до 4218057 тис. грн та питоною вагою 44,89% у 2024 р., що відображає підвищення «мобільності» активів та зростання обсягів ресурсів, задіяних в поточному обороті.

Найбільш суттєві зміни в оборотних активах відбулися за трьома ключовими елементами. Обсяг запасів збільшився з 982646 тис. грн у 2022 р. до 1537020 тис. грн у 2023 р. та до 1688266 тис. грн у 2024 р, при цьому їх частка поступово знижувалася з 49,11% у 2022 р. до 48,57% у 2023 та до 40,02% у 2024 р. Торговельна та інша дебіторська заборгованість зросла з 668216 тис. грн 964 650 у 2022 році до 1172105 тис. грн у 2024 році, при цьому її частка зменшилася з 33,39% у 2022 році до 27,79% у 2024 році.. Найдинамічніше зросли гроші та їх еквіваленти з 138747 у 2022 р. до 474679 у 2023 р. та до 891034 тис. грн у 2024 р., а частка з 6,93% до 15% та до 21,12% відповідно. Загалом оборотні активи досягли 4218057 тис. грн у 2024 р., що підтверджує нарощування ліквідної компоненти ресурсів підприємства.

Оцінка основних засобів засвідчує поступове збільшення їх первісної вартості з 11694 905 тис. грн у 2022 р. до 11999508 тис. грн у 2023 р. та до 12793088 тис. грн у 2024 році. Технічний стан основних засобів характеризується низьким коефіцієнтом зносу, який становив у 2024 році 0,38, його значення нижче нормативного орієнтира >0,5, що

вказує на недостатній рівень придатної до ефективної експлуатації частини основних засобів.

Чистий дохід від реалізації у 2022–2024 рр. зріс з 8661928 до 14885806 тис. грн, приріст становив 6223878 тис. грн). Водночас зросла і собівартість реалізації продукції з 6261420 до 11907486 тис. грн, що зумовило неоднорідну динаміку валового прибутку у 2022 р – 2400508 тис. грн., у 2023 р. – 3564570 тис. грн та у 2024 р. – 2978320 тис. грн Прибуток від операційної діяльності зменшився з 2362814 тис. грн у 2022 році до 1718 425 тис. грн у 20224 році, тобто на -644 389 тис. грн, а чистий прибуток скоротився у 2024 році до 1248255 тис. грн проти 177997 тис. грн у 2023 р., зміна становила 527742 тис. грн.

Структура витрат підтверджує домінування витрат на виробництво та реалізацію. Найбільші обсяги припадають на собівартість реалізованої продукції, яка за досліджуваний період зростала з 6030487 тис. грн у 2022 році до 9800435 тис. грн у 2024 році; адміністративні витрати зросли з 376851 тис. грн у 2022 році до 531853 тис. грн у 2024 році, витрати на збут також мали тенденцію до зростання Це підкреслює важливість контролю виробничих і збутових витрат які безпосередньо впливають на фінансовий результат діяльності підприємства та на його ефективність.

Ефективність використання основних засобів у 2022–2024 рр. має позитивну тенденцію віддача основних засобів зросла з 2,40 грн у 2022 р. до 2,69 грн у 2023 р. та до 2,74 грн, що супроводжувалося зниженням місткості ОЗ з 0,42 у 2022 р до 0,37 у 2023-2024 роках. Рентабельність основних засобів не мала стабільної динаміки у 2022 р. вона становила 33,25%, у 2023 році була на рівні 44.46%, а у 2024 році – 26,75%.

Використання оборотних коштів, навпаки, характеризується уповільненням оборотності. Коефіцієнт обертання оборотних коштів знизився з 4,97 оборотів у 2022 році до 3,46 оборотів у 2024 році, а тривалість одного обороту зросла з 72,41 днів до 103,9 днів. Паралельно рентабельність оборотних коштів зменшилась у 2024 р. до 0,34 проти 0,69 у 2022-2023 роках, що може свідчити про підвищення потреби в оборотному капіталі при меншій його віддачі.

Трудові ресурси підприємства демонструють зростання інтенсивності кадрових потоків і одночасно відчутне підвищення результативності праці. Коефіцієнт обороту з

прийняття збільшився 0,02 у 2022 році до 0,05, у 2024 році, а зі звільнення з 0,02 до 0,07 відповідно. При цьому продуктивність праці (виробіток на 1 працівника) істотно зросла з 4215,1 тис. грн/ос. У 2022 році до 6035,4 тис. грн/на ос. У 2024 році, що узгоджується з масштабуванням обсягів реалізації.

Оплата праці має позитивну динаміку середньомісячна заробітна плата зросла з 32,5 тис. грн у 2022 році до 65,39 тис. грн у 2024 році, а зарплатовіддача знизилася з 7,52 грн у 2022 році 5,48 грн у 2024 році, при одночасному збільшенні зарплатомісткості з 0,13 грн у 2022 році до 0,18 грн у 2024 році. Ця свідчить про подорожчання трудового ресурсу та зниження віддачі витрат на оплату праці.

По показникам рентабельності господарської діяльності загальна тенденція за 2022-2024 рр. полягає у тому, що 2023 рік став періодом підвищення прибутковості продажів, продукції та активів, тоді як 2024 рік характеризувався різким зниженням рентабельності за більшістю напрямів.

Обґрунтовано, що забезпечення економічної ефективності підприємства має спиратися на системне поєднання трьох взаємопов'язаних напрямів, а саме: ресурсного, технологічного та організаційного. Ресурсний напрям фокусується на підвищенні віддачі основних засобів, прискоренні оборотності оборотного капіталу та зростанні результативності використання трудових ресурсів. Технологічний напрям орієнтований на подолання технічного та технологічного відставання через впровадження інновацій, автоматизацію й модернізацію виробничих і логістичних процесів. Організаційний напрям передбачає вдосконалення управління, оптимізацію бізнес-процесів, застосування інструментів підвищення якості та ощадливого виробництва. Показано, що найбільший ефект формується за умови комплексної реалізації усіх напрямів із концентрацією управлінських рішень на ключових «вузьких місцях», що генерують надлишкові витрати та знижують результативність операційної діяльності.

Визначено, що основною проблемою підвищення ефективності ПрАТ «Оболонь» є істотний рівень фізичного та морального зносу основних засобів, що підтверджено значенням коефіцієнта придатності у 2024 р. на рівні 0,38, а також тенденцією до зростання ремонтних витрат у 2022-2024 рр. Накопичення витрат

підтримувального характеру підвищує собівартість, формує технологічні ризики, спричиняє прості та погіршує керованість витрат. Водночас паралельно виявлено значні резерви підвищення ефективності через оптимізацію транспортно-логістичного забезпечення, оскільки підприємство має суттєві транспортні витрати та водночас розширює напрям доставки, що є важливою складовою конкурентної позиції.

Обґрунтовано доцільність комплексного інвестиційного проекту модернізації основних засобів і посилення логістичної складової з терміном реалізації 6 років. Проектна архітектура включає: оновлення виробничих основних засобів, а саме закупівлю 100 вантажних автомобілів, цифровізацію логістики, а також забезпечувальні компоненти (страхування, навчання персоналу, управління проектом, тощо). Загальна вартість проекту становить 624750 тис. грн, у якому ключову частку займає модернізація основних засобів – 51,22% та логістичний блок, що в сукупності формує структурно орієнтовану модель підвищення ефективності через скорочення експлуатаційних витрат.

Результати інвестиційного аналізу підтверджують прийнятність проекту за базовими критеріями: NPV становить 39799,31 тис. грн ($NPV > 0$), PI становить 1,11 ($PI > 1$), IRR становить 18,47%, що перевищує прийнятну ставку дисконтування 16%. Строк окупності за недисконтованими потоками становить 4,84 року, дисконтований строк окупності – 5,75 року. Отримані результати показників свідчать, що проект має помірну, але стійку інвестиційну результативність, характерну для модернізаційних ініціатив ресурсозберігаючого типу, де економічний ефект формується поступово через зниження витрат і підвищення надійності операційних процесів.

Кількісне обґрунтування ефектів проекту засвідчило, що інтегральний результат формується поєднанням економії витрат і приросту доходів. Витратний ефект оцінено на рівні 244647,85 тис. грн, який сформовано за рахунок скорочення транспортних та ремонтно-експлуатаційних витрат у складі собівартості, витрат на збут і адміністративних витрат. Дохідний ефект забезпечується розширенням логістичних можливостей та зростанням доходів від послуг доставки на 140616,8 тис. грн або 10%, що сумарно становить 385264,65 тис. грн.

Запропонований інвестиційний проєкт забезпечує відчутне покращення фінансових результатів ПрАТ «Оболонь» насамперед за рахунок операційних чинників. Після впровадження чистий дохід зростає на 140616,8 тис. грн або 1,10%, тоді як ключові витратні статті скорочуються собівартість – на 209236,5 тис. грн або 2,13%, адміністративні витрати на 13257,8 тис. грн або 2,49%, витрати на збут на 22 153,55 тис. грн або 2,32%. У підсумку валовий прибуток збільшується на 349853,3 тис. грн або 11,72%, операційний прибуток на 385264,65 тис. грн або 26,22%, а чистий прибуток збільшується на 312161,1 тис. грн або 25,01%.

Вплив проєкту на ефективність використання ресурсів є комплексним. Через випереджальне зростання середньорічної вартості основних засобів на 320000 тис. грн або 6,86% при відносно помірному прирості виручки на 1,10% у короткостроковому періоді знижується віддача основних засобів з 2,74 до 2,59 грн або 5,41% та зростає місткість ОЗ з 0,37 до 0,39 або 4,28%, що є типовим для капіталомістких інвестицій на етапі введення активів у дію. Водночас підвищуються озброєність праці основними засобами на 6,30% і рентабельність ОЗ з 26,75% до 31,29%, тобто на 4,54 в.п., що свідчить про зростання саме прибуткової віддачі активів. Паралельно прискорюється оборотність оборотних коштів з 3,46 до 4,19 або 21,10% і скорочується тривалість операційного циклу з 104,05 до 85,92 дня або 17,42%, зростають показники рентабельності активів, власного капіталу та продажів.

Фінансова стійкість у частині структури капіталу зберігається (автономія – 0,76, фінансова залежність – 1,31), однак ліквідність тимчасово погіршується через фінансування проєкту внутрішніми коштами: абсолютна ліквідність зменшується з 0,50 до 0,15), поточна з 2,35 до 2,00. Це означає необхідність посилення управління грошовими потоками (платіжний календар, резерв ліквідності, контроль дебіторської заборгованості) та поетапного контролю виконання кошторису, щоб повністю реалізувати заплановану економію витрат і забезпечити стійкість ефектів у наступних періодах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Активи підприємства та джерела їх утворення [Електронний ресурс]. — URL: <http://buklib.net/books/26834/>
2. Андрійчук, В. Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: навч. посіб. / В. Г. Андрійчук. К.: КНЕУ, 2011. 292 с.
3. Аптекарь, С. С. Теоретичні аспекти категорії ефективність / С. С. Аптекарь, Рязанова Ю. В. // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. 2013. № 1. С. 191-196.
4. Батракова, Т. І. Напрями підвищення ефективності використання оборотних засобів підприємства / Т. І. Батракова, В. В. Бондар // Науковий вісник Херсонського державного університету. 2015. № 15. С. 57-60.
5. Білошкурський, М. В. Методологія оцінки ефективності господарської діяльності в антикризовому управлінні підприємствами: монографія. Умань : Видавець «Сочінський», 2012. 180 с.
6. Бойчик, І. М. Економіка підприємства: навч. посіб. / І. М. Бойчик. К.: Атіка, 2014. 480 с.
7. Богданович О.Г. Аналіз ефективності діяльності підприємства на засадах узгодження інтересів груп економічного впливу / О.Г. Богданович // Маркетинг і менеджмент інновацій. 2015. № 1.
8. Ващенко, А. А. Ефективність виробничо-господарської діяльності в механізмі управління промисловими підприємствами / А. А. Ващенко // Економічний вісник. 2014. № 1. С. 80–87.
9. Власова, Н. О. Оцінка ефективності господарської діяльності підприємств роздрібною торгівлі : монографія / Н. О. Власова, Т. С. Пічугіна, О. А. Круглова, Н. О. Гайдар. Х.: видавництво Іванченка І. С., 2012. 197 с.
10. Воронін, О. Визначення показників економічної ефективності виробництва на основі модифікації ресурсного підходу / О. Воронін // Економіка України. 2012. № 10. С. 29-37.

11. Габор, С. С. Ефективність як економічна категорія / С. С. Габор, В. С. Габор // Інноваційна економіка. 2012. № 7. С. 14-17.
12. Гайдар, Н. О. Ефективність господарської діяльності торговельного підприємства: показники та методика оцінки / Н. О. Гайдар // Економічний простір : зб. наук. праць. 2012. № 42. С. 174-181.
13. Гарафонова О. І., Василюк Н. Концептуальні підходи до процесу управління ефективністю діяльності бізнес-організацій. Науковий журнал "ECONOMIC SYNERGY". 2022. Вип. 3(5). С. 27-37. URL: <https://doi.org/10.53920/ES-2022-3-3>.
14. Герєга, Г. Ф. Співвідношення понять ефективності та результативності функціонування підприємств / Г. Ф. Герєга // Науковий вісник НЛТУ України. 2013. № 23. С. 196–201.
15. Гетьман, О. О. Економіка підприємства: навч. посіб. / О. О. Гетьман, В. М. Шаповал. К.: Центр учбової літератури, 2014. 488 с.
16. Гречко, А. В. Дослідження методів підвищення ефективності виробничої діяльності підприємства / А. В. Гречко, А. С. Гречухін // Сучасні проблеми економіки і підприємництва. 2015. № 16. С. 230-235.
17. Драгун, Г. К. Шляхи покращення використання основних фондів / Г. К. Драгун // Управління розвитком. 2013. 12 (152). С. 66-68.
18. Дробишева, О. О. Особливості та класифікація факторів, що впливають на ефективність діяльності підприємства [Електронний ресурс]. URL: http://www.confcontact.com/2016-ekonomika-i-menedzhment/1_drobisheva.htm
19. Дробишева, О. О. Шляхи підвищення ефективності використання основних засобів на підприємстві / О. О. Дробишева, С. О. Вініченко // Науковий вісник Запорізької державної інженерної академії. 2014. № 7. С. 76-81.
20. Друкер П. Як забезпечити успіх у бізнесі: новаторство і підприємництво / пер.с англ. В.С. Гуля. Київ : Україна, 2014. 319 с.
21. Економіка підприємства: навч. посіб. / А. В. Шегда, Т. М. Литвиненко, М. П. Нахаба та ін.; під ред. А. В. Шегди. К.: Знання-Прес, 2014. 335с.

22. Економіка підприємств: навч. посіб. / Г. В. Черевко, Ф. В. Горбонос, Г. Б. Іваницька, Н. Ф. Павленчик; під ред. Г. В. Черевка. Л.: Априорі, 2014. 384 с.
23. Економіка підприємства: навч. посіб. / М. В. Афанасьєв, А. Б. Гончаров; під ред. М. В. Афанасьєва. Х.: ВД «ІНЖЕК», 2013. 410 с.
24. Економіка та фінанси підприємства [Електронний ресурс]. URL:http://pidruchniki.com/1640022164757/ekonomika/efektivnist_diyalnosti_pidpriyemstva_sutnist_harakteristika
25. Єлистратова, Г. І. Методичні підходи до оцінки ефективності діяльності підприємств / Г. І. Єлистратова // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. 2013. № 2. С. 120-124.
26. Жучкова, Г. А. Результативність діяльності підприємства: науково-методичні аспекти визначення [Електронний ресурс]. URL:<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2517>
27. Занько, В. В. Шляхи підвищення ефективності управління оборотними коштами підприємств / В. В. Занько, Н. М. Філатова // Економічний простір. 2012. № 62. С. 186-193.
28. Зигрій, О. В. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства на основі показників звітності: розрахунковий підхід / О. В. Зигрій // Інноваційна економіка. 2014. №52. С. 243-248.
29. Івахненко, В. Курс економічного аналізу: навч. посіб. / В. Івахненко. К.: Знання-Прес, 2012. 207 с.
30. Казачков, І. О. Напрямки удосконалення процесу управління оборотними коштами підприємства / І. О. Казачков, О. Е. Даньченко // Науковий вісник Запорізької державної інженерної академії. 2014. № 7. С. 136-143.
31. Касич, А. О. Методичні підходи до оцінки ефективності діяльності підприємства / А. О. Касич, І. Г. Хіміч // Бізнес Інформ. 2012. № 12. С. 176-179.
32. Касьян, Л. Е. Взаємозв'язок ефективності та результативності в управлінні підприємствами / Л. Е. Касьян // Вісник Хмельницького національного університету. 2015. № 3. С. 42-45.

33. Кобелєв, В. М. Методичні підходи щодо визначення і оцінки ефективності господарської діяльності підприємства / В. М. Кобелєв, Д. Ю. Слатін, К. Ю. Соколов // Вісник НТУ «ХП». 2014. № 33. С. 100-111.

34. Кобелєв, В. М. Шляхи підвищення економічної ефективності підприємства / В. М. Кобелєв, І. Ю. Мірошніченко // Вісник НТУ «ХП». 2015. № 60. С. 73-77.

35. Ковальчук, І. В. Економіка підприємства: навч. посіб. / І. В. Ковальчук. К.: Знання, 2008. 679 с.

36. Косянчук, Т. Ф. Теоретичні засади оцінки ефективності діяльності підприємства за сучасних умов / Т. Ф. Косянчук, С. В. Кучма // Вісник Хмельницького національного університету. 2014. № 3. С. 113-116.

37. Куценко, А. В. Організаційно-економічний механізм управління ефективністю діяльності підприємств споживчої кооперації України: монографія / А. В. Куценко. П.: РВВ ПУСКУ, 2012. 205 с.

38. Левченко Ю.Г., Шекмар Н.А. Методичні підходи до визначення ефективності господарської діяльності підприємства / Ю.Г. Левченко, Н.А. Шекмар // Науковий вісник ужгородського університету. Серія «Економіка». Випуск 32. Ужгород, 2011. С. 130-136.

39. Лігоненко, Л. О. Дискусійні питання щодо трактування сутності та співвідношення понять «ефективність» та «результативність» управління підприємством / Л. О. Лігоненко // Актуальні проблеми економіки. 2015. № 10 (88). С. 207–216.

40. Літвінова, В. О. Економічна ефективність: сутність та форми / В. О. Літвінова // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2014. № 2 (26). С. 43-45.

41. Мадзігон, В. Шляхи підвищення ефективності підприємницької діяльності підприємства / В. Мадзігон // Молодь і ринок. 2012. №3 (74). С. 21-25.

42. Мадрига, Г. М. Теоретичні підходи до аналізу факторів впливу на ефективність діяльності малих підприємств / Г. М. Мадрига // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2012. № 739. С. 16–21.

43. Макаровська, Т. П. Економіка підприємства: навч. посіб. / Т. П. Макаровська, Н. М. Бондар. К.: МАУП, 2013. 298 с.
44. Місько Г. А. Сутність поняття результативність та ефективність в менеджменті. Науковий вісник Одеського національного економічного університету. 2020. № 3-4 (276-277). С. 97-102. URL: [http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2020/276-277/pdf/%D0%9D%D0%92%203-4%20\(276-277\)%202020.pdf#page=97](http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2020/276-277/pdf/%D0%9D%D0%92%203-4%20(276-277)%202020.pdf#page=97)
45. Морщенок Т. С. Огляд підходів до визначення економічної сутності поняття «ефективність». Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2016. Вип. 1(01). С. 7-13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia_2016_1_3
46. Мочерний, С. В. Основи економічної теорії: навч. посіб. / С.В. Мочерний, С. А. Єрохін, Л. О. Канищенко та ін. К.: Знання, 2012. 301 с.
47. Назаренко І. Економічний зміст ефективності діяльності підприємств. Галицький економічний вісник. 2022. №3(76). С. 15-22. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/39218/2/GEB_2022v76n3_Nazarenko_I-Economic_content_of_the_15-22.pdf.
48. Олексюк, О. І. Технологія оцінки результативності діяльності підприємства / О. І. Олексюк // Збірник наукових праць ЧДТУ. 2012. Вип. 22. С. 169–173.
49. Офіційний сайт ПрАТ «Оболонь». Режим доступу: <https://obolon.ua>
50. Опікунова, Н. В. Ефективність управління як інтегрований результат взаємодії компонентів управління / Н. В. Опікунова, Ю. В. Гужва, Ю. С. Ключка // Вісник економіки транспорту і промисловості. 2014. № 46. С. 290-294.
51. Осипов, В. І. Економіка підприємства: підруч. / В. І. Осипов. О.: Маяк, 2015. 724 с.
52. Отенко, В. І. Формування аналітичного інструментарію оцінки ефективності діяльності підприємства / В. І. Отенко // Бізнес Інформ. 2013. № 5. С. 232-237.

53. Петков О. І. Економічна ефективність підприємств та фактори впливу на неї. Український журнал прикладної економіки. 2021. Том 6, № 1. С. 392-399. URL: http://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2022/07/ujae_2021_r01.pdf#page=392

54. Пасека, Д. В. Фактори підвищення ефективності діяльності підприємства [Електронний ресурс]. URL: http://confcontact.com/2014_04_25_ekonomika_i_menedgment/tom4/48_Paseka.htm

55. Петков О. І. Економічна ефективність підприємств та фактори впливу на неї. Український журнал прикладної економіки. 2021. Том 6, № 1. С. 392-399. URL: http://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2022/07/ujae_2021_r01.pdf#page=392.

56. Пилипенко, С. М. Теоретичні засади оцінки ефективності діяльності підприємства / С. М. Пилипенко // Вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. 2016. № 5. С.452-456.

57. Пинтя, Г. К. Особливості обліку основних засобів підприємства та аналізу ефективності їх використання / Г. К. Пинтя, Н. Ю. Єршова // Вісник НТУ «ХП». 2015. № 4. С. 169-170.

58. Погорелов, С. М. Дослідження шляхів підвищення ефективності діяльності підприємства / С. М. Погорелов, О. В. Леденко, О. А. Матяж // Вісник НТУ «ХП». 2015. № 26. С. 76-82.

59. Поклонський, С. Т. Економіка підприємства: навч. посіб. / С. Т. Поклонський, В. Г. Мухопадов. К.: Віктар, 2012. 178 с.

60. Рац, О. М. Визначення сутності поняття «ефективність функціонування підприємства» / О. М. Рац // Економічний простір. 2010. № 15. С. 275-285.

61. Романчук, А. Л. Оцінка ефективності діяльності сучасного підприємства: теоретичний та методичний аспекти / А. Л. Романчук // Науковий вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. 2015. № 1 (57). С. 95-105.

62. Руда, Р. В. Аналіз ефективної діяльності підприємства: необхідність та методика / Р. В. Руда // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2012. № 4 (20). С. 109-111.

63. Рябкова, О. В. Сутність результативності та ефективності діяльності підприємства [Електронний ресурс]. URL: http://mev-hnu.at.ua/load/2013/7_konkurentnij_potencial_pidpriemstva_metodi_ta_mekhanizmi_pidvishhennja/37-1-0-246

64. Савенко, Н. В. Економічна сутність ефективності виробництва підприємства і аналіз підходів до її визначення / Н. В. Савенко // Інноваційна економіка. 2012. № 2. С.153-162.

65. Савицька, Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. / Г. В. Савицька. К.: Знання, 2015. 662 с.

66. Саричев Д. О. Управління ефективністю операційної діяльності підприємства. Стратегія економічного розвитку України: зб. наук. пр. 2012. № 30. С. 136–143. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/items/757f66d2-6d5a-472e-be03-d3a21cf05dfc>

67. Сидора, Т. Ю. Критерії оцінювання ефективності діяльності підприємства [Електронний ресурс]. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1298>

68. Сідун, В. А. Економіка підприємства: навч. посіб. / В. А. Сідун, Ю. В. Пономарьова. К.: Центр навчальної літератури, 2012. 356 с.

69. Стрілець, Є. М. Ефективність як економічна категорія: навч. посіб. / Є.М. Стрілець. З.: КПУ, 2013. 59 с.

70. Топалов, С. А. Підвищення ефективності використання трудових ресурсів підприємства / С. А. Топалов, Г. В. Зубова // Науковий вісник Запорізької державної інженерної академії. 2014. № 7. С. 111-119.

71. Тютюнник, Ю. М. Формування та факторний аналіз фінансових результатів діяльності сільськогосподарських підприємств / Ю. М. Тютюнник // Вісник Полтавської державної аграрної академії. 2012. №1. С. 117-121.

72. Фактори, що впливають на ефективне функціонування підприємства в умовах ринку [Електронний ресурс]. URL: <http://bibliograph.com.ua/economika-predpriyatiya-5/4.htm>

73. Фаріон, В. Я. Аналітична оцінка ділової активності та рентабельності підприємств / В. Я. Фаріон // Інноваційна економіка. 2013. №48. С. 27-33.

74. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька. К.: КНЕУ, 2012. 592 с.
75. Федулова Л. І. Економічна ефективність інновацій // Енциклопедія Сучасної України : [електронний ресурс]. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2009. URL: <https://esu.com.ua/article-18771>
76. Формування фінансових результатів [Електронний ресурс]. URL: <http://buklib.net/books/32144/>
77. Череп А. В., Стрілець Є. М. Ефективність як економічна категорія. Ефективна економіка. 2013. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=172>
78. Чіков, І. А. (2024). Теоретико-методичні аспекти наукових підходів до оцінки ефективності діяльності підприємств АПК. Підприємництво і торгівля, (41), 104-117. <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2024-41-14>
79. Чучук, Ю. В. Теоретична сутність понять економічна ефективність та ефективність діяльності [Електронний ресурс]. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2765>
80. Шахно, А. Ю. Основні напрямки підвищення ефективності праці трудових ресурсів підприємства / А. Ю. Шахно, А. Ю. Шахно, Г. А. Лашкун, Б. Ю. Голобородько // Економічний аналіз. 2014. № 3. С. 237-245.
81. Шляга, О. В. Ефективність господарської діяльності: сутність та підходи / О. В. Шляга, С. С. Карнаушенко // Науковий вісник Запорізької державної інженерної академії. 2014. № 7. С. 177-184.
82. Шляга, О. В. Шляхи підвищення ефективності роботи підприємства / О. В. Шляга, М. В. Гальцев // Науковий вісник Запорізької державної інженерної академії. 2014. № 7. С. 66-75.
83. Шнипко, О. Нагромадження основного капіталу як фактор конкурентоспроможності економіки / О. Шнипко // Економіка України. 2012. № 7. С. 23-35.

84. Яременко О. Ф. Науково-практичні аспекти стратегічного і тактичного управління конкурентоспроможністю підприємства / О. Ф. Яременко // Вісник Хмельницького національного університету. 2012. № 5. С. 35-37.

85. Ярославський А.О. Економічна ефективність діяльності підприємства: теоретичний аспект. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2018. Вип. 20, ч. 3. С. 174–177. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/20_3_2018ua/38.pdf

86. Ячменьова, В. М. Ефективність управління діяльністю промислового підприємства та діагностика загроз: монографія / В. М. Ячменьова, М. В. Височина, О. Й. Сулима. С. : ВД АРІАЛ, 2012. 472 с.

87. Яшан, Ю. В. Напрямки підвищення ефективності відтворення і використання основних засобів / Ю. В. Яшан // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. 2012. № 23. С. 1-6.

88. Яценко, О. І. Економічні та соціальні аспекти оцінки ефективності / О. І. Яценко, О. П. Романюк // Науковий вісник НЛТУ України. 2012. Вип. 18.6. С. 237-238.

89. Kaplan R. S. and Norton D. P. The Balanced Scorecard – Measures That Drive Performance. Harvard Business Review, 1992. Vol.70, Jan-Feb.

90. Porter M. E. The Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance. NY : Free Press, 1985. (Republished with a new introduction, 1998).

91. Історія підприємства [Електронний ресурс] // obolon.ua URL: <https://obolon.ua/ua/about/history?page=2>.

92. Звітність за 2024 рік [Електронний ресурс] // obolon.ua URL: [https://obolon.ua/files/0002552/FS%20OBLN%20FY24%20UAH_v3%20\(2\)%20\(1\).pdf](https://obolon.ua/files/0002552/FS%20OBLN%20FY24%20UAH_v3%20(2)%20(1).pdf)

93. Звітність за 2023 рік [Електронний ресурс] // obolon.ua URL: https://obolon.ua/files/2024.04.18_OBLN_%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82%20%D0%B0%D1%83%D0%B4%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B0_consolidation_UA.pdf

94. Звітність за 2024 рік [Електронний ресурс] // obolon.ua URL: : <https://obolon.ua/files/Standalone%20FS%20OBLN%202022%20v.13.pdf>
95. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15> (дата звернення: 28.10.2025).
96. Про акціонерні товариства : Закон України від 27.07.2022 № 2465-IX // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2465-20> (дата звернення: 28.10.2025).
97. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17> (дата звернення: 28.10.2025).
98. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/996-14> (дата звернення: 28.10.2025).
99. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2258-19> (дата звернення: 28.10.2025).
100. Про захист економічної конкуренції : Закон України від 11.01.2001 № 2210-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2210-14> (дата звернення: 28.10.2025).
101. Про публічні закупівлі : Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/922-19> (дата звернення: 28.10.2025).
102. Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 02.03.2015 № 222-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/222-19> (дата звернення: 28.10.2025).
103. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності : Закон України від 05.04.2007 № 877-V // База даних

«Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/877-16> (дата звернення: 28.10.2025).

104. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1264-12> (дата звернення: 28.10.2025).

105. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 № 2694-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2694-12> (дата звернення: 28.10.2025).

106. Про оцінку впливу на довкілля : Закон України від 23.05.2017 № 2059-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2059-19> (дата звернення: 28.10.2025).

107. Про управління відходами : Закон України від 20.06.2022 № 2320-IX // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2320-20> (дата звернення: 28.10.2025).

108. Про енергетичну ефективність : Закон України від 21.10.2021 № 1818-IX // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1818-20> (дата звернення: 28.10.2025).

109. Кодекс України з процедур банкрутства : Кодекс України від 18.10.2018 № 2597-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2597-19> (дата звернення: 28.10.2025).

110. Кодекс законів про працю України : Кодекс України від 10.12.1971 № 322-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/322-08> (дата звернення: 28.10.2025).

ДОДАТКИ

Додаток А

ПрАТ «ОБОЛОНЬ»
Фінансова звітність
31 грудня 2024 року

15

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2024 р.

	Дата (рік, місяць, число)	
Підприємство _____	ПрАТ "Оболонь"	2025 02 26
Територія _____	Київська	05391057
Організаційно-правова форма господарювання _____	Акціонерне товариство	803800000
Вид економічної діяльності _____	за КОПФГ	230
Середня кількість працівників ¹ _____	2117	11.05; 11.01; 11.06
Адреса, телефон _____	м. Київ, вул. Богатирська, 3	
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знаку (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)		
(Складено (зробити позначку «v» у відповідній клітинці):		
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку		V
за міжнародними стандартами фінансової звітності		
Форма № 1 Код за ДКУД		1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду Перераховано (Прим. 32)	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	1 934	44 062
первісна вартість	1001	41 192	85 074
накопичена амортизація	1002	(39 258)	(41 012)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	48 885	256 969
Основні засоби	1010	4 525 000	4 808 711
первісна вартість	1011	11 956 205	12 530 785
знос	1012	(7 431 205)	(7 722 074)
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	69 482	69 482
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Інші необоротні активи	1090	14	14
Усього за розділом I	1095	4 645 295	5 179 238
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	1 537 020	1 688 266
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	947 078	1 154 958
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	152 450	400 094
з бюджетом	1135	30 573	55 476
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	17 572	17 147
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	474 679	891 034
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	5 172	11 082
Усього за розділом II	1195	3 164 544	4 218 057
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	7 809 839	9 397 295

Примітки на сторінках з 23 по 59 є невід'ємною частиною цієї фінансової звітності. Звіт незалежного аудитора представлений на сторінці 4.

Капітал та зобов'язання	Код рядка	На початок звітного періоду Перераховано (Прим. 32)	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400	65 344	65 344
Капітал у дооцінках	1405	1 972 377	1 866 827
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	3 881 302	5 235 107
Неоплачений капітал	1425	-	-
Вилучений капітал	1430	-	-
Усього за розділом I	1495	5 919 023	7 167 278
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	465 579	414 272
Довгострокові кредити банків	1510	-	19 134
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Усього за розділом II	1595	465 579	433 406
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	224 984	244 003
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	694 669	994 414
розрахунками з бюджетом	1620	144 125	216 268
у тому числі з податку на прибуток	1621	59 777	30 619
розрахунками зі страхування	1625	4 391	6 287
розрахунками з оплати праці	1630	102 744	108 487
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	139 717	104 413
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточні забезпечення	1660	96 372	102 827
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	18 235	19 912
Усього за розділом III	1695	1 425 237	1 796 611
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
	1700	-	-
Баланс	1900	7 809 839	9 397 295

Керівник

Булах І.

Головний бухгалтер

Балагута М.

Примітки на сторінках з 23 по 59 є невід'ємною частиною цієї фінансової звітності. Звіт незалежного аудитора представлений на сторінці 4.

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2024 рік

	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ		
Підприємство	ПрАТ "Оболонь" <small>(найменування)</small>	2025	02	26
	за ЄДРПОУ	06391057		
	Форма № 2	Код за ДКУД 1801003		

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року <small>Перераховано (Прим. 32)</small>
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	12 784 705	10 763 029
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(9 800 435)	(7 500 990)
Валовий:			
прибуток	2090	2 984 270	3 262 039
збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120	73 984	46 587
Адміністративні витрати	2130	(531 853)	(458 709)
Витрати на збут	2150	(956 097)	(670 728)
Інші операційні витрати	2180	(101 074)	(54 768)
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
Прибуток	2190	1 489 230	2 124 421
збиток	2195		
Дохід від участі в капіталі	2200	-	593
Інші фінансові доходи	2220	79 544	45 290
Інші доходи	2240	-	-
Фінансові витрати	2250	(1 690)	(22 209)
Втрати від участі в капіталі	2255	-	-
Інші витрати	2270	(6 506)	11 209
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	1 540 578	2 159 304
збиток	2295		
Дохід (Витрати) з податку на прибуток	2300	(292 323)	(383 307)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	1 248 255	1 775 997
збиток	2355		

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	1 248 255	1 775 997

Примітки на сторінках з 23 по 59 є невід'ємною частиною цієї фінансової звітності. Звіт незалежного аудитора представлений на сторінці 4.

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року Перераховано (Прим. 32)
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	5 164 530	4 124 933
Витрати на оплату праці	2505	966 878	784 366
Відрахування на соціальні заходи	2510	200 297	161 241
Амортизація	2515	492 687	441 293
Інші операційні витрати	2520	2 501 790	1 646 553
Разом	2550	9 326 182	7 156 386

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	325 127	325 127
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	325 127	325 127
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	3,8393	5,4625
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	3,8393	5,4625
Дивіденди на одну просту акцію, грн.	2650	-	-

Керівник

Булах І.

Головний бухгалтер

Балагута М.

ПрАТ «ОБОЛОНЬ»
Фінансова звітність
31 грудня 2024 року

21

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) за 2024 рік

Підприємство ПрАТ "Оболонь" Дата (рік, місяць, число)

КОДИ		
2025	02	26
05391057		

(найменування) за ЄДРПОУ

Форма № 3 Код за ДКУД

1801004

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	15 952 338	13 423 531
Повернення податків і зборів	3005	-	-
у тому числі податку на додану вартість	3006	-	-
Цільового фінансування	3010	12 207	9 084
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	-	-
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	82 889	91 810
Надходження від повернення авансів	3020	7 503	-
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	79 544	45 290
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	53	70
Надходження від операційної оренди	3040	-	-
Надходження від страхових премій	3050	-	-
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	-	-
Інші надходження	3095	2 206	1 054
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(10 936 935)	(8 389 137)
Праці	3105	(798 714)	(656 329)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(197 836)	(160 739)
Зобов'язань з податків і зборів, в т.ч.	3115	(2 144 881)	(2 505 811)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(372 791)	(457 108)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(714 296)	(743 941)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(1 057 794)	(1 304 762)
Витрачання на оплату авансів	3135	(438 947)	(169 028)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(31 532)	-
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(107 657)	(71 036)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	-	-
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	-	-
Інші витрачання	3190	(1 048)	(1 163)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	1 479 390	1 617 596

Примітки на сторінках з 23 по 59 є невід'ємною частиною цієї фінансової звітності. Звіт незалежного аудитора представлений на сторінці 4.

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	3200	-	-
необоротних активів	3205	9 709	23 053
Надходження від отриманих: відсотків	3215	-	-
дивідендів	3220	-	-
Надходження від деривативів	3225	-	-
Інші надходження	3250	-	593
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	-	(642)
необоротних активів	3260	(1 060 572)	(632 388)
Виплати за деривативами	3270	-	-
Інші платежі	3290	-	-
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	(1 050 863)	(609 384)
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	3300	-	-
Отримання позик	3305	-	-
Інші надходження	3340	-	-
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	-	-
Погашення позик	3350	(10 102)	(655 698)
Сплату дивідендів	3355	-	-
Витрачання на сплату відсотків	3360	(1 691)	(27 809)
Інші платежі	3390	-	-
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	(11 793)	(683 507)
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	416 734	324 705
Залишок коштів на початок року	3405	474 679	138 747
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	(379)	11 227
Залишок коштів на кінець року	3415	891 034	474 679

Керівник

Булах І.

Головний бухгалтер

Балагута М.

ПрАТ «ОБОЛОНЬ»
Фінансова звітність
31 грудня 2023 року

11

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2023 р.

Підприємство <u>ПрАТ "Оболонь"</u> Територія <u>Київська</u> Організаційно-правова форма господарювання <u>Акціонерне товариство</u> Вид економічної діяльності <u>2056</u> Середня кількість працівників <u>2056</u> Адреса, телефон <u>м. Київ, вул. Богатирська, 3</u> Однією виміру: тис. грн. без десятичного знаку (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками) Складено (зробити позначку «x» у відповідній клітинці): за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку за міжнародними стандартами фінансової звітності	Дата (рік, місяць, число) <u>2024 02 26</u> за ЄДРПОУ <u>05391057</u> за КОАТУУ <u>8038000000</u> за КОПФГ <u>230</u> за КВЕД <u>11.05; 11.01; 11.06</u>
--	--

Форма № 1 Код за ДКУД	1801001
-----------------------	---------

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	2 467	1 934
первісна вартість	1001	41 192	41 192
накопичена амортизація	1002	(38 725)	(39 258)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	85 202	48 865
Основні засоби	1010	3 464 064	3 596 253
первісна вартість	1011	10 591 555	10 924 673
знос	1012	(7 127 491)	(7 328 420)
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	68 793	69 482
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Інші необоротні активи	1090	14	14
Усього за розділом I	1095	3 620 540	3 716 548
II. Оборотні активи			
Заласи	1100	982 646	1 660 582
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	650 854	947 078
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	149 829	152 450
з бюджетом	1135	49 584	30 573
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	17 362	17 572
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	138 747	474 679
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	5 496	5 172
Усього за розділом II	1195	1 994 518	3 288 106
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	5 615 058	7 004 654

Примітки на сторінках з 19 по 53 є невід'ємною частиною цієї фінансової звітності. Звіт незалежного аудитора представлений на сторінці 3.

Капітал та зобов'язання	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400	65 344	65 344
Капітал у дооцінках	1405	2 091 993	1 972 377
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1 204 270	3 155 476
Неоплачений капітал	1425	-	-
Вилучений капітал	1430	-	-
Усього за розділом I	1495	3 361 607	5 193 197
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	419 325	396 220
Довгострокові кредити банків	1510	562 519	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Усього за розділом II	1595	981 844	396 220
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	218 140	224 984
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	92 696	-
товари, роботи, послуги	1615	429 117	694 669
розрахунками з бюджетом	1620	168 798	144 125
у тому числі з податку на прибуток	1621	82 633	59 777
розрахунками зі страхування	1625	3 459	4 391
розрахунками з оплати праці	1630	114 679	102 744
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	147 210	139 717
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточні забезпечення	1660	74 184	96 372
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	23 324	18 235
Усього за розділом III	1695	1 271 607	1 425 237
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	5 615 058	7 004 654

Керівник

Булах І.

Головний бухгалтер

Балагула М.

ПрАТ «ОБОЛОНЬ»
Фінансова звітність
31 грудня 2023 року

13

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2023 рік

	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ	
Підприємство	ПрАТ "Оболонь" <small>(найменування)</small>	2024	02 26
	за ЄДРПОУ	05391057	
	Форма № 2	Код за ДКУД	1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	10 763 029	8 661 928
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(7 398 205)	(6 030 487)
Валовий:			
прибуток	2090	3 364 824	2 631 441
збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120	46 587	37 683
Адміністративні витрати	2130	(458 709)	(376 851)
Витрати на збут	2150	(670 728)	(542 663)
Інші операційні витрати	2180	(84 121)	(56 526)
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
Прибуток	2190	2 197 853	1 693 084
збиток	2195		
Дохід від участі в капіталі	2200	593	9 718
Інші фінансові доходи	2220	45 290	15 953
Інші доходи	2240	-	-
Фінансові витрати	2250	(22 209)	(122 418)
Втрати від участі в капіталі	2255	-	-
Інші витрати	2270	11 209	(139 923)
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	2 232 736	1 456 414
збиток	2295		
Дохід (Витрати) з податку на прибуток	2300	(401 146)	(258 448)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	1 831 590	1 197 966
збиток	2355		

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	1 831 590	1 197 966

Примітки на сторінках з 19 по 53 є невід'ємною частиною цієї фінансової звітності. Звіт незалежного аудитора представлений на сторінці 3.

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	4 124 933	3 373 782
Витрати на оплату праці	2505	784 366	656 949
Відрахування на соціальні заходи	2510	161 241	144 490
Амортизація	2515	338 508	313 993
Інші операційні витрати	2520	1 646 553	1 383 799
Разом	2550	7 055 601	5 873 013

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	325 127	325 127
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	325 127	325 127
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	5,6335	3,6846
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	5,6335	3,6846
Дивіденди на одну просту акцію, грн.	2650	-	-

Керівник

Булах І.

Головний бухгалтер

Балагута М.

ПрАТ «ОБОЛОНЬ»
Фінансова звітність
31 грудня 2023 року

17

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) за 2023 рік

Підприємство ПрАТ "Оболонь" Дата (рік, місяць, число)

КОДИ		
2024	02	26
05391057		

(найменування) за ЄДРПОУ

Форма № 3 Код за ДКУД

1901004

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	13 423 531	11 023 391
Повернення податків і зборів	3005	-	-
у тому числі податку на додану вартість	3006	-	-
Цільового фінансування	3010	9 084	8 365
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	-	-
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	91 810	126 571
Надходження від повернення авансів	3020	-	11
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	45 290	15 963
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	70	15
Надходження від операційної оренди	3040	-	-
Надходження від страхових премій	3050	-	-
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	-	-
Інші надходження	3095	1 054	10 334
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(8 389 137)	(6 933 932)
Праці	3105	(656 329)	(465 028)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(160 739)	(116 736)
Зобов'язань з податків і зборів, в т.ч.	3115	(2 505 811)	(2 267 903)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(457 108)	(182 610)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(743 941)	(857 804)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(1 304 762)	(1 227 489)
Витрачання на оплату авансів	3135	(169 028)	(154 120)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	-	-
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(71 036)	(26 098)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	-	-
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	-	-
Інші витрачання	3190	(1 163)	(10 791)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	1 617 596	1 210 022

Примітки на сторінках з 19 по 53 є невід'ємною частиною цієї фінансової звітності. Звіт незалежного аудитора представлений на сторінці 3.

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	-	-
необоротних активів	3205	23 053	7 722
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	-	-
дивідендів	3220	-	-
Надходження від деривативів	3225	-	-
Інші надходження	3250	593	12 088
Витрачання на придбання:			
фінансових інвестицій	3255	(642)	(26)
необоротних активів	3260	(632 388)	(101 108)
Виплати за деривативами	3270	-	-
Інші платежі	3290	-	-
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	(609 384)	(81 344)
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	3300	-	-
Отримання позик	3305	-	443 211
Інші надходження	3340	-	-
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	-	-
Погашення позик	3350	(655 698)	(1 319 334)
Сплату дивідендів	3355	-	-
Витрачання на сплату відсотків	3360	(27 809)	(125 621)
Інші платежі	3390	-	-
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	(683 507)	(1 001 744)
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	324 705	126 934
Залишок коштів на початок року	3405	138 747	15 175
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	11 227	(3 362)
Залишок коштів на кінець року	3415	474 679	138 747

Керівник

Булах І.

Головний бухгалтер

Балагути М.